

TIGHT BINDING BOOK

UNIVERSAL
LIBRARY

OU 198940

UNIVERSAL
LIBRARY

OSMANIA UNIVERSITY LIBRARY

Call No. K82

Accession No. K2258

Author S37v

Title సిద్ధ అంగ పుస్తకం

విరాసిరా 1941

This book should be returned on or before the date last marked below.

--	--	--	--

ವಿರಾಗಿಣಿ

(ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ)

ಕಂಠಿ ಸಿದ್ಧ ಲಿಂಗಸ್ಪನನರಿಂದ

THE BAGALKOT PRINTING WORKS,
BAGALKOT.

ಪ್ರಕಾಶಕರು :
ಎನ್. ಎಸ್. ಬಂಡರಗಲ್ಲ.
ದಿ ಬಾಗಲಕೋಟೆ ಪ್ರಿಂಟಿಂಗ್ ವರ್ಕ್ಸ್,
ಬಾಗಲಕೋಟೆ

(*All Rights Reserved*)

ಮುದ್ರಕರು :
ಎನ್. ಬಿ. ಕೆಂದೂರ
ದಿ ಬಾಗಲಕೋಟೆ ಪ್ರಿಂಟಿಂಗ್ ವರ್ಕ್ಸ್
ಬಾಗಲಕೋಟೆ

ಮುನ್ನುಡಿ

ಮುನ್ನುಡಿಯನ್ನು ಬರೆಯಲು ನನಗಿರುವ ಅಧಿಕಾರದ ವಿಚಾರವಾಗಿ ನನಗಿಂತ ಗ್ರಂಥಕರ್ತರಿಗೇ ಹೆಚ್ಚು ಗೊತ್ತಿರಬೇಕು. ನನಗೆ ತೋರುವ ಕಾರಣಗಳೆಂದರೆ ಎರಡು ಮಾತ್ರ. ಒಂದನೆಯದು ಪ್ರಸ್ತುತ ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಅಡಕವಾಗಿರುವ ವಿಷಯದ ಬಗೆಗೆ ನನಗೆ ಆಸೆಯಿದೆ. ಎರಡನೆಯದಾಗಿ ಗ್ರಂಥಕರ್ತರ ಹಾಗೂ ಅವರ ಲೇಖನವ್ಯವಸಾಯದ ಬಗೆಗೆ ನನಗೆ ಬಹು ದಿನಗಳಿಂದ ಪರಿಚಯವೂ ವಿಶ್ವಾಸವೂ ಇಲ್ಲವೇ. ಹೀಗಿರುವಾಗ ಸ್ನೇಹಿತರಾದ ಶ್ರೀ. ಕಂಠಿ ಸಿದ್ಧಲಿಂಗಪ್ಪನವರು ವಿಶ್ವಾಸದಿಂದ ಕೆಲವು ಮೊದಲಮಾತುಗಳನ್ನು ಬರೆಯಬೇಕೆಂದು ಕೇಳಿದಾಗ ಎದುರು ಹೇಳಲಾರದೆ ಒಪ್ಪಿದ್ದೇನೆ. ಮುನ್ನುಡಿ ಬರೆಯುವುದಕ್ಕೆ ನನಗಿರುವ ಅಧಿಕಾರದ ಮಾತು ಹೋಗಲಿ, ಶ್ರೀಯುತ ಕಂಠಿಯವರಿಗೆ ನಾಟಕ ಬರೆಯುವ ಸರಿಯಾದ ಅಧಿಕಾರವಿದೆಯೆಂದು ನಾನು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ತಿಳಿದುಕೊಂಡಿದ್ದೇನೆ. ಅವರ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಉಳಿದಿಲ್ಲ ವಿಷಯಗಳಿಗಿಂತ ನಾಟ್ಯದ ಬಗೆಗೆ ಅವರು ಹೆಚ್ಚಿನ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ನಾಟಕಲೇಖನ, ಅಭಿನಯ, ನಾಟ್ಯಸಂಘಗಳ ಸಂಘಟನೆ ಇವುಗಳೇ ಅವರ ಜೀವನದ ಹವ್ಯಾಸಗಳು; ಉದ್ಯೋಗಗಳೂ ಅಹುದು. ಕಂಠಿ ಸಿದ್ಧಲಿಂಗಪ್ಪನವರಿಗೆ 'ನಾಟಕದ ಹುಚ್ಚು ಬಹಳ' ವೆಂಬ ಮಾತು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಅವರ ಸ್ನೇಹಿತನರ್ಗದಲ್ಲಿ ಯಾವಾಗಲೂ ಕೇಳಬರುವುದುಂಟು. ಹೀಗೆಂದ ಮಾತ್ರಕ್ಕೆ ಅವರೊಬ್ಬ ನಟರೆಂದಾಗಲಿ, ನಾಟಕ ಕಂಪನಿಯ ಮ್ಯಾನೇಜರರೆಂದಾಗಲಿ ಅರ್ಥ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ. ನಿಜವಾಗಿ ನೋಡಿದರೆ ಅವರು ಜೀವನದಲ್ಲಿ ನಿರ್ದಿಷ್ಟವಾದುದೊಂದು ಉದ್ಯೋಗವನ್ನೇ ಕೈಕೊಂಡಿಲ್ಲ; ಕೈಕೊಳ್ಳುವ ಲಕ್ಷಣವೂ ಕಾಣಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಕರ್ನಾಟಕ ರಂಗಭೂಮಿಯ ಪ್ರಗತಿಗಾಗಿ ದುಡಿಯಬೇಕೆಂಬ ಆಕಾಂಕ್ಷೆ ಅವರದು. ಅವರ ಗುರಿಯಲ್ಲಿ ವ್ಯಾವಹಾರಿಕ ಕಾರ್ಯಚತುರತೆಗಿಂತ ಆದರ್ಶತೆ ಅಸ್ಪಷ್ಟತೆ ಹೆಚ್ಚಿತ್ತು ಎಂದು ನಾನು ಹೇಳಿದರೆ ಈ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಕಹಿ

ಹೆಚ್ಚಿದೆಯೆಂದು ಯಾರೂ ತಿಳಿಯಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲವೆಂದು ನಾನು ತಿಳಿಯುತ್ತೇನೆ. ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಅವರ ಪರಿಚಯವಿರದ ನಾಟಕ ಕಂಪನಿಗಳು ಯಾವುವೂ ಇದ್ದಂತಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಎಲ್ಲಿಯೂ ಅವರ ಹೆಸರು ದಪ್ಪಕ್ಕರಗಳಲ್ಲಿ ಬಂದಂತಿಲ್ಲ. ಅವರನ್ನು ನಾಟಕ ಕಂಪನಿಯ ಮಾಲಕರು, ರಂಗತಾಲೀಮಿನ ಮಾಸ್ತರರು, ಹ್ಯಾಂಡಬಿಲ್ಲಿನ ಮೇಲೆ ಸಹಿ ಮಾಡುವ ಮ್ಯಾನೇಜರರು, ನಾಟಕ ಬರೆದು ಕೊಡುವ 'ಕವಿಗಳು' ಎಂದು ಕರೆವುದಕ್ಕಿಂತ ನಾಟ್ಯಪ್ರೇಮಿಗಳೆಂದು ಕರೆದರೆ ಹೆಚ್ಚು ಯಥಾರ್ಥವಾದೀತು. ಪ್ರಗತಿಪರ ವಿಚಾರದ ಇವರಿಗೆ ಕರ್ನಾಟಕದ ಮುನ್ನಡೆಯಲ್ಲಿ ಆಸ್ಥೆ ಆತುರಗಳಿವೆ. ಆಸ್ಥೆ ಕಡಮೆ; ಆತುರ ಹೆಚ್ಚು, ಎಂದು ಇವರ ವಿಚಾರವಾಗಿ ಹೇಳಲು ಬರುವಂತಿಲ್ಲ. ಬೇಕಿದ್ದರೆ ಆಸ್ಥೆಯ ಹುಚ್ಚಿನಲ್ಲಿ ಆತುರವನ್ನು ಮರೆತೇ ಬಿಡುವ ಜಾತಿಯೆಂದು ಹೇಳಬಹುದು. ಲೇಖನ ವ್ಯವಸಾಯದಲ್ಲಿನ ಅವರ ಆಸ್ಥೆ ಸುಮಾರು ೧೫ ವರುಷಗಳ ಹಿಂದೆಯೇ ಕಂಡುಬಂದಿದೆ. ೧೯೨೨ನೆಯ ಇಸವಿಯಲ್ಲಿ ಅವರ 'ದಿವ್ಯಪ್ರೇಮ' ನಾಟಕಕ್ಕೆ ಕರ್ನಾಟಕ ವಿದ್ಯಾವರ್ಧಕ ಸಂಘದ ಪಾರಿತೋಷಕ ದೊರೆಯಿತು. ಆದರೆ ಅವರ ಬರೆಹ ಪುಸ್ತಕದ ಗಾತ್ರದಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾಗುತ್ತಿರುವುದು ೧೯೪೧ರಲ್ಲಿಯೇ. ಕಲಾಪ್ರೇಮದ ಆದರ್ಶ, ರಂಗಭೂಮಿಯ ವಿಪುಲ ಪರಿಚಯ, ಲೇಖನ ವ್ಯವಸಾಯದಲ್ಲಿ ಆಸ್ಥೆಯುಳ್ಳ ಈ ಲೇಖಕರ ಪ್ರಸ್ತುತ ನಾಟಕವು ಕನ್ನಡ ವಾಚಕರನ್ನು ಆಕರ್ಷಿಸುವುದೆಂದು ನಾನು ತಿಳಿಯುತ್ತೇನೆ.

೨

ವಿರಾಗಿಣಿ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ಜೀವನವು ಕಾವ್ಯಮಯವಾಗಿದೆ. ಅವಳ ಕಾವ್ಯಮಯ ಜೀವನವನ್ನು ಹರಿಹರನು ತನ್ನ ರಗಳೆಯಲ್ಲಿ, ರಾಜಪ್ಪನು ಅಕ್ಕನ ಸಾಂಗತ್ಯದಲ್ಲಿ, ಚೆನ್ನಬಸವಾಂಕನು ಅಕ್ಕನ ಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ಹೃದಯಂಗಮವಾಗಿ ಬಣ್ಣಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಇದಲ್ಲದೆ ಚಾಮರಸನ ಪ್ರಭುಲಿಂಗಲೀಲೆ, ವಿರೂಪಾಕ್ಷಪಂಡಿತನ ಚೆನ್ನಬಸವ ಪುರಾಣ, ಹಾಗೂ ಇನ್ನೂ ಕೆಲವು ವೀರಶೈವ ಪುರಾಣಗಳಲ್ಲಿ ಅಕ್ಕನ ಜೀವನದ ಕಾವ್ಯಮಯ ಬಣ್ಣನೆಯಿದೆ. ಅಕ್ಕನ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಜೀವನವನ್ನು ಶೂನ್ಯ ಸಂವಾದನೆಕಾರರು

ಮನಂಬುಗುವ ದೃಶ್ಯದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಬಿತ್ತರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಅಂತು ಹದಿಮೂರನೆಯ ಶತಮಾನದ ಆರಂಭದಿಂದ ಹದಿನಾರನೆಯ ಶತಮಾನದ ವರೆಗಿನ ಕಾವ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಅಕ್ಕನ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ಕೀರ್ತಿ ಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಇಪ್ಪತ್ತನೆಯ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಅಕ್ಕನ ಗುಣಗಾನ, ಅಭ್ಯಾಸ ಇನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚಿವೆ. ರಾವಬಹಾದ್ದೂರ ಹಳಕಟ್ಟಿಯವರು ಅಕ್ಕನ ವಚನಗಳನ್ನು ಆರಿಸಿ ಚಿಕ್ಕ ಹೊತ್ತಿಗೆಯಾಗಿ ಪ್ರಕಟಿಸಿದರು. ಅಕ್ಕನ ಜೀವನದ ಅಭ್ಯಾಸಕ್ಕೆ ಆದೊಂದು ಸಾಧನವಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸಿತು. ಅಕ್ಕನ ಬಗೆಗೆ ಅನೇಕ ಲೇಖನಗಳು ಪತ್ರಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಬಂದಿವೆ; ಬರುತ್ತಲಿವೆ. ಉಪನ್ಯಾಸಗಳಿಗೂ ಕಡಿಮೆಯಿಲ್ಲ. 'ಶಿವಾನುಭವ' ಪತ್ರಿಕೆಯ ಅನೇಕ ಸಂಚಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಅಕ್ಕನ ಬಗೆಗೆ ನಾವು ಅನೇಕ ಬರೆಹಗಳನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಬೇರೆ ಪತ್ರಿಕೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಲೇಖನಗಳು ಬಂದಿವೆ. ಪಂಡಿತ ಮಹಾದೇವಸ್ವಾಮಿಗಳ ಸ್ಫೂರ್ತಿಯಿಂದ ಬಂದ ಬರೆಹಗಳಲ್ಲದೆ ಸರಸ್ವತಿ ಸಂಪಾದಕಿಯ ಲೇಖನ, ಬಿ. ಪುಟ್ಟಯ್ಯನವರು, ಪ್ರೊ. ಕುಂದಣಗಾರರು, ಅ. ನ. ಕೃಷ್ಣರಾಯರು, ಅಡನೂರ ಮಠದ ಸ್ವಾಮಿಗಳು, ಸಾ.ಹ. ಶಿವಮೂರ್ತಿ ಸ್ವಾಮಿಗಳು ಬರೆದ ಲೇಖನಗಳೂ ಅಕ್ಕನ ಜೀವನದ ಸಮಸ್ಯೆ, ತತ್ವಗಳ ಅಭ್ಯಾಸಕ್ಕೆ ಅವಕಾಶ ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಟ್ಟಿವೆ. ಅಕ್ಕನ ಜೀವನ ರಹಸ್ಯವನ್ನು ಕುರಿತು ಹೇಳಬೇಕೆಂದಿರುವ ಕೆಲವು ಮಾತುಗಳನ್ನು ನಾನು ಶಿವಾನುಭವ ಪತ್ರಿಕೆಯ ೧೨ನೆಯ ವರುಷದ ೩ನೆಯ ಸಂಚಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಲೇಖನದಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದ್ದೇನೆ. ಅಕ್ಕನ ವಿಚಾರವಾಗಿ ಅನೇಕವಾಗಿ ಬಂದ ಎಲ್ಲ ಲೇಖನಗಳ ನಿರ್ದೇಶ ಇಲ್ಲಿ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಇನ್ನು ಹೊಸಗನ್ನಡ ಗ್ರಂಥಗಳ ಕಡೆಗೆ ತಿರುಗಿದಾಗ ಮೂರು ಪುಸ್ತಕಗಳು ನಮ್ಮ ಗಮನವನ್ನು ಎಳೆಯಬಹುದು. ಅಕ್ಕನ ಜೀವನ ಚರಿತ್ರೆಯ ಬಗೆಗೆ ಅನೇಕ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ಪ್ರೊ. ಕುಂದಣಗಾರರು 'ಮಹಾದೇವಿಯಕ್ಕ' ಎಂಬ ಚರಿತ್ರ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾರೆ. ಅಕ್ಕನ ವಚನಗಳನ್ನೆ ಹಿನ್ನೆಲೆವಾಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಪ್ರೊ. ಮುಗಳಿಯವರು 'ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ' ಯೆಂಬ ನಾಟಕವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾರೆ. ಶ್ರೀ ನಿಡುಮಾವಿಡಿ ಮಠದ ಸ್ವಾಮಿಗಳು "ಅಕ್ಕನ ಬಾಳು" ಎಂಬ ಹೊತ್ತಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಜೀವನವನ್ನು ಸ್ಫೂರ್ತಿದಾಯಕ

ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಚಿತ್ರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಕೆಲವು ಕಂಪನಿಯವರು ಅಭಿನಯಿಸುವ ಅಕ್ಕ ಮಹಾದೇವಿಯ ಬಗೆಗಿರುವ ನಾಟಕಗಳು ಇನ್ನೂ ಪ್ರಕಟವಾಗಿಲ್ಲ. ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಅಭಿನಯಕ್ಕಾಗಿ ಬರೆದ ದೃಶ್ಯಗಳೂ ಬಂದಿರಬೇಕು. ಇದನ್ನೆಲ್ಲ ಮನದಂದು ಬರಲಿರುವ ಕವಿಯೋ, ಬೇಜಾರುಪಟ್ಟುಕೊಂಡ ವಿಮರ್ಶಕನೋ “ಅಕ್ಕನ ಚರಿತೆಯ ಭಾರದಲಿ ತಿಣುಕಿದನು ಫಣಿರಾಯಾ” ಎಂದುಸುರಬಹುದೇನೋ ಎಂದೆನಿಸುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಪ್ರಸ್ತುತ ಗ್ರಂಥದ ಲೇಖಕರು ಮಾತ್ರ ಹಾಗೆ ಭಾವಿಸಿಲ್ಲ. ಅಕ್ಕನ ಚರಿತ್ರ ಲೇಖನದಲ್ಲಿ ಕಾಲಿಡಲು ಇನ್ನೂ ‘ತೆರಪು’ ಇದೆಯೆಂದು ನಂಬಿ ಅವರು ಈ ನಾಟಕವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾರೆ. ಅವರ ನಂಬುಗೆ ಸರಿಯಾದುದೆಂದು ನಾನೂ ನಂಬುತ್ತೇನೆ. ಅವರ ಗ್ರಂಥಕ್ಕೆ ಮುನ್ನುಡಿ ಬರೆಯುತ್ತಿರುವೆನೆಂದು ನಾನು ಹಾಗೆ ಹೇಳುತ್ತಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಹಾಗೆ ನಾನು ನಂಬಿರುವುದರಿಂದಲೇ ಮುನ್ನುಡಿ ಬರೆಯಲು ಒಪ್ಪಿದ್ದೇನೆ.

೩

‘ಫಣಿರಾಯ’ ನನ್ನಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಸಾಕಷ್ಟು ತಾಳ್ಮೆಯಿಲ್ಲದ ವಾಚಕರನ್ನು ತಿಣುಕಿಸುವಷ್ಟು ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಕ್ಕನ ಬಗೆಗೆ ಬಂದಿರುವಾಗ ಬರಲಿರುವ ಸಾಹಿತ್ಯ ಕೃತಿಗಳು ತಮ್ಮ ಸಾರ್ಥಕತೆಯನ್ನು ಸಿದ್ಧಗೊಳಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತಿದೆಯೆಂಬುದು ನಿಜ. ಹೊಸಗನ್ನಡ ಗ್ರಂಥಗಳ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಹೇಳಬಹುದಾದರೆ ಅಕ್ಕನ ಬಗೆಗೆ ಪ್ರಕಟವಾಗಿರುವ ನಾಟಕ ಒಂದೇ ಒಂದು (ಕೆಲವು ಚಿಕ್ಕ ದೃಶ್ಯಗಳೂ ಬಂದಿರಬೇಕು). ರಂಗಭೂಮಿಯ ಪರಿಚಯ, ಅನುಭವವಡೆದ ಶ್ರೀಯುತ ಸಿದ್ಧಲಿಂಗಪ್ಪನವರು ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾಗಿಯೇ ಅಕ್ಕನ ಅದ್ಭುತ ರಮ್ಯಜೀವನದಲ್ಲಿ ನಾಟಕೀಯತೆಯನ್ನು ಗುರುತಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಪ್ರೊ. ಮುಗಳಿಯವರು “ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ” ನಾಟಕವನ್ನು ಅಕ್ಕನ ವಚನಗಳಿಗೆ ಒಂದು ಚೌಕಟ್ಟನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಆದರೆ ಶ್ರೀ. ಕಂಠಿಯವರು ತಮ್ಮ ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಹೊಸದೊಂದು ದೃಷ್ಟಿಯನ್ನುಟ್ಟುಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಅವರು ತಮ್ಮ ನಾಟಕದ ವಸ್ತುವಿಗಾಗಿ ಯಾವ ಒಬ್ಬ ಗ್ರಂಥಕಾರನಿಗೂ ಮಣಿಯಾದಂತಿಲ್ಲ. ಈಗ ಪ್ರಚಲಿತವಿರುವ ಆವೃದ್ಧಿಯೆಂದು ಹೇಳಿಕೆ (version) ಯನ್ನು ಅವರು ಅನುಸರಿಸಿದಂತಿಲ್ಲ.

ಕಲಾವಿದನಿಗೆ ಸಹಜವಾಗಿರುವ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ವಹಿಸಿ ಅವರು ಈ ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಕಲ್ಪನೆಯನ್ನು ಹರಿಯಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಅಕ್ಕನ ಜೀವನದ ವಿವರಗಳನ್ನು ಸಿದ್ಧಗೊಳಿಸಲು ಸಂಶೋಧಕರಿಗೇ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲದಿರುವಾಗ ಅಕ್ಕನ ಜೀವನ ವಿಕಾಸವು ಹೀಗಿರಬೇಕೆಂದು ಅವರು ಕಲ್ಪಿಸಿದುದನ್ನು ಯಾರೂ ಅಲ್ಲಗಳೆಯಬೇಕಾಗಿಲ್ಲವೆಂದು ಶ್ರೀ. ಕಂಠಿಯವರು ಸಮಾಧಾನ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಜೀವನ ವಿಕಾಸದಲ್ಲಿ ಗುರುವಿನ ಮಹತ್ವವನ್ನು ಸರಿಯಾಗಿಯೇ ಅರಿತ ಈ ಲೇಖಕರು 'ಜಗದಾರಾಧ್ಯ'ನೆಂಬ ಹೆಸರಿನ ಗುರುವೊಬ್ಬನನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಕಲ್ಪಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಪ್ರಭುದೇವನ ವಚನಗಳನ್ನು ಅವನ ಬಾಯಿಯಿಂದ ಹೇಳಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಅಕ್ಕನಿಗೆ ಜಗದಾರಾಧ್ಯನೆಂಬ ಗುರುವಿದ್ದನೇ? ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಶ್ರೀ. ಕಂಠಿಯವರು ಅಕ್ಕನಿಗೆ ಒಬ್ಬ ಗುರುವಿದ್ದುದು ನಿಜ, ಅವನಿಗೇ ನಾನು ಜಗದಾರಾಧ್ಯನೆಂದು ಹೆಸರು ಕೊಟ್ಟದ್ದೇನೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ನಿಜವಾದ ಹೆಸರನ್ನು ಹಿಂದೆ ಉಳಿಯಿಸಿ ಹೊಸ ಕಾವ್ಯನಾಮ, ತಾರಕನಾಮ, ಸಲಿಗೆಯ ಹೆಸರುಗಳನ್ನು ಮುಂದೆ ಮಾಡುತ್ತಿರುವ ಈ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅಕ್ಕನ ಗುರುವಿಗೆ 'ಜಗದಾರಾಧ್ಯ' ಎಂಬ ಸುಂದರ ಅರ್ಥಪೂರ್ಣ ಹೆಸರಿಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ ಲೇಖಕರು. ತಮ್ಮ ಶಿಶುವಿಗೆ ತಮ್ಮಿಷ್ಟದಂತೆ ಹೆಸರಿಡುವ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವನ್ನು ಯಾರೂ ಅಲ್ಲಗಳೆಯಬೇಕಾಗಿಲ್ಲವಷ್ಟೇ. ಈ ಕೃತಿಗೆ ಅಕ್ಕನ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಜೀವನವು ಜೀವಾಳವಾದರೆ ಜಗದಾರಾಧ್ಯನು ಆ ಜೀವಾಳದ ಸೂತ್ರವಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಈ ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಅವನ ಪ್ರವೇಶ, ಮಾತು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಬಂದಿಲ್ಲ. ಆದರೂ ಕೆಲವು ಕಿಡಿನ್ನುಡಿಗಳಿಂದ ಆತನು ಅಕ್ಕನ ಜೀವನ ಪ್ರವಾಹವನ್ನೇ ಕೊಚ್ಚಿದ್ದಾನೆ. ಅಲೆಯಂಚಿಯ ನುಡಿಗಳಂತೆ ಬಂದ ಆತನ ವಚನಗಡಣವು ಅಕ್ಕನ ಜೀವನದ ಜ್ಯೋತಿಯಾಗಿದೆ; ದಿಕ್ಕೊಚಿಯಾಗಿದೆ. ಓದುಗರು ಅದನ್ನು ಸರಿಯಾಗಿ ಗುರುತಿಸಬಹುದೋ ಇಲ್ಲವೋ ನಾನರಿಯೆ. ಈ ಮಾತನ್ನು ನಾನು ಲೇಖಕರಿಗೂ ಸೂಚಿಸದೆ ಇಲ್ಲ. ಆಗ ಅವರು ಪರಿಪಕ್ವವಾದ ಅಕ್ಕನ ಜೀವನನೌಕೆಗೆ ಜಗದಾರಾಧ್ಯನ ದೊಂದು ಕಿಡಿನ್ನುಡಿಯು ದಿಕ್ಕೊಚಿಯಾಗಿದೆ ಇರದು ಎಂದು ನಾನು ತಿಳಿದಿದೆನೇ, ಎಂದರು. ಅದನ್ನು ನಾವೂ ಒಪ್ಪಬೇಕಾಗಿದೆ. ಭೋಂಕನೆ

ಬಂದ ಒಂದು ಜ್ಯೋತಿ ಪರಿಪಕ್ವ ಮನಸ್ಸಿನ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಜೀವನ ಪಥವನ್ನು ತಿರುಗಿಸದೆ ಇರಲಾರದು. ಸಾಮಾನ್ಯ ಜೀವಿಯಾದರೆ ಲಂಬಾಯಮಾನ ವಾದ ಸಂಭಾಷಣೆಯ ವಾದ ಹೂಡಿ ಮನವೊಪ್ಪಿಸಬೇಕಾದೀತು. ಅಕ್ಕನಿಗೆ ಅದು ಅವಶ್ಯಕವಿರಲಿಲ್ಲ. ಅಂತೆಯೇ ಜಗದಾರಾಧ್ಯನ ಮಾತು ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಬಂದಿಲ್ಲ. ಆತನು ಸಂಭಾಷಣೆಯನ್ನೇ ನಡೆಯಿಸಿದಂತಿಲ್ಲ. ಆತನ ಹಾಡು ಅಲೆಯಂಜಿಯ ಮೂಲಕ ತೂರಿಬಂದು ಅಕ್ಕನ ಕಿವಿಗಳನ್ನು ಸೇರುವುದು ಮಾತ್ರ. ಫ್ರಾನ್ಸಿನ ಸೇಂಟ್ ಜೋನಳು ಚರ್ಚುಗಳಲ್ಲಿಯ ಗಂಟಿಗಳ ನಿನಾದ ಕೇಳಿ ತನ್ನ ಜೀವನದ ಗುರಿಯನ್ನು ಕಂಡುಕೊಂಡಳಂತೆ. ಮಹಾತ್ಮಾ ಗಾಂಧಿಯವರು ಅವುನೋ ಧ್ವನಿಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ತಮ್ಮ ಜೀವನ ನೌಕೆಯ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ನಿಶ್ಚಯಿಸುವಂತೆ. ಭಾವನಾತ್ಮಕರು ಈ ಮಾತುಗಳನ್ನು ನಂಬಿ ಒಪ್ಪುತ್ತಾರೆ. ಬರ್ನಾರ್ಡ್ ಶಾನಂತಹರು ಅದೊಂದು ಉತ್ಕಟವಾದ ತಲ್ಲೀನತೆಯ ಪರಿಣಾಮವೆಂದು ಬುದ್ಧಿಪ್ರಧಾನ ಜನರಿಗೆ ಸಮಾಧಾನ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಆದುದರಿಂದ ಭಾವನಾಪ್ರಧಾನರೂ ಬುದ್ಧಿ ಪ್ರಧಾನರೂ ಜಗದಾರಾಧ್ಯನ ಮಿಂಚಿನಂತೆ ಸುಳಿದು ಹೋದ ನುಡಿಗಳು ಅಕ್ಕನಿಗೆ ಮಾರ್ಗದರ್ಶಿಯಾಗಲು ಕಾರಣವಾದವೆಂದು ಒಪ್ಪಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ.

ಅಕ್ಕನಿಗೊಬ್ಬ ಗುರುವನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿದ ಲೇಖಕರು ಅಕ್ಕನ ತಾಯಿಗೆ ಒಬ್ಬ ಅಳಿಯನನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಪೆದ್ದ ಅಳಿಯ, ಮುಗ್ಧ ಅತ್ತೆ, ಅತ್ತೆಯ ಚತುರ ಮಗಳು—ಎಂಬ ಪಾತ್ರಗಳ ತ್ರಿಕೋಣ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಮನೋ ರಂಜಕವಾಗಿರುವುದುಂಟು. ಈ ಮನೋರಂಜಕ ಪಾತ್ರಗಳ ತ್ರಿಕೋಣ ವನ್ನು ಗೋಲ್ಡ್‌ಸ್ಮಿಥನು ತನ್ನ 'She Stoops to Conquer' ಎಂಬ ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಸುಂದರವಾಗಿ ಚಿತ್ರಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಆ ನಾಟಕದ ಮೂರನೆಯ ಅಂಕಿನಲ್ಲಿ Miss Neville ಯು ತನ್ನ ರತ್ನಗಳನ್ನು ತಿರುಗಿ ಕೊಡಬೇಕೆಂದು ಕೇಳಿದಾಗ Mrs. Hardcastle ಈಕೆಯು ಅವುಗಳು ಕಳೆದುಹೋದುವೆಂದು ಹೇಳುವ ಸನ್ನಿವೇಶ ಬರುತ್ತದೆ. ಮುಂದೆ ನಿಜವಾಗಿಯೇ ಅವುಗಳು ಇಟ್ಟ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲದಿರುವುದನ್ನು ಕಂಡು Mrs. Hardcastle ಈಕೆಯು ಬೆವ್ವಾಗುತ್ತಾಳೆ; ದುಃಖಕ್ಕೀಡಾಗುತ್ತಾಳೆ. ಆ

ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ Tony Lumpkin ನು ನಡೆಯಿಸುವ ಚೇಷ್ಟೆಯ ಮಾತುಗಳನ್ನು Mrs. Harcastle ಳ ಗಂಭೀರತೆಯೊಡನೆ ಕೂಡಿದ ಸಂಭಾಷಣೆಯನ್ನು ನಾಟಕಕಾರನು ಸುಂದರವಾಗಿ ಚಿತ್ರಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಮುಂದೆ ಐದನೆಯ ಅಂಕದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಅತ್ತೆಯನ್ನು ಕತ್ತಲೆಯಲ್ಲಿ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಿ ಹಾದಿ ತಪ್ಪಿಸಿ, ಊರ ಮುಂದೆಯೇ ಸುತ್ತಿಸಿ, ಕತ್ತಲೆಯಲ್ಲಿ ಆಕೆಯನ್ನು ಬೆದರಿಸುವ ಮಾತುಗಾರಿಕೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಜಾಣ್ಮೆಯಿದೆ. ಶ್ರೀ. ಕಂಠಿಯವರ ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಕುಮಾರನು Tony Lumpkin ನನ್ನೂ ನಿರ್ಮಲೆ Mrs. Harcastle ಳನ್ನೂ ಕೆಲಮಟ್ಟಿಗೆ ಹೋಲುವಂತಿದೆ. ಆದರೆ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳು ಮಾತ್ರ ಬೇರೆಯಾಗಿವೆ. ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ಮನೆಯಿಂದ ಹೊರಟು ಹೋಗಿರುವಾಗ ಒಂದನೆಯ ಅಂಕದಲ್ಲಿ ಕುಮಾರನು ತನ್ನ ಅತ್ತೆಯನ್ನು ತನ್ನ ಪೆದ್ದತನದಿಂದ ಮತ್ತಿಷ್ಟು ದುಃಖಕ್ಕೇಡು ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಮುಂದೆ ಅದೇ ಅಂಕದ ನಾಲ್ಕನೆಯ ಪ್ರವೇಶದಲ್ಲಿ ಮಹಾದೇವಿಯನ್ನು ಹುಡುಕಲು ಕುಮಾರ, ನಿರ್ಮಲಸೆಟ್ಟಿಯರು ಹೋದಾಗ ಕುಮಾರನು ತನ್ನ ಮಾವನ ಗೋಳು ಹುಯ್ಯುತ್ತಾನೆ. ಆ ಸಂಭಾಷಣೆಯೂ ಮಾರ್ಮಿಕವಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ಕುಮಾರನು Tony Lumpkin ನ ಹಾಗೆ ವಿನೋದಗಾರನಲ್ಲ; ಅಲ್ಲದೆ ಕುಮಾರನಿಗೆ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯನ್ನು ಮದುವೆಯಾಗುವ ಹೆಂಬಲ. Tony Lumpkin ನಿಗಾದರೋ Miss Neville ಬೇಡವಾದ ಹೆಣ್ಣು. ಅತ್ತೆಯೇ ಬಲವಂತದಿಂದ ಆಕೆಯನ್ನು ಅವನ ಕೊಠಳಿಗೆ ಕಟ್ಟಬೇಕೆನ್ನುತ್ತಾಳೆ. ಕಥಾಸಂದರ್ಭ, ಪಾತ್ರಸ್ವರೂಪ ಕೆಲಮಟ್ಟಿಗೆ ಬೇರೆಯಾಗಿದ್ದರೂ ಕುಮಾರನು ಬರುವ ಈ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಮಾರ್ಮಿಕತೆ ಇಲ್ಲದೆ ಇಲ್ಲ. ಈ ಹೋಲಿಕೆಯು ಕೇವಲ ಆಕಸ್ಮಿಕವೇ ಸರಿ. ಏಕೆಂದರೆ ಶ್ರೀ. ಕಂಠಿಯವರು ಈ ನಾಟಕವನ್ನು ಬರೆಯುವಾಗ ಗೋಲ್ಡ್‌ಸ್ಮಿಥನ ನಾಟಕದ—ಅಥವಾ ಅದರ ಭಾಷಾಂತರವಾದ ಸತಿವಶೀಕರಣದ—ಸನ್ನಿವೇಶಗಳು ತಮ್ಮ ಗಮನದಲ್ಲಿದ್ದಿರಲಿಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳಿದರು. ಇಂತಹ ಹೋಲಿಕೆಗಳಿಂದ, ಇದು ಅದರಿಂದ ತೆಗೆದುಕೊಂಡುದು, ಎಂಬ ಅಭಿಪ್ರಾಯಕ್ಕೆ ಎಡೆಕೊಡಕೂಡದೆಂದು ಈ ಮಾತನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಹೇಳುತ್ತಿರುವೆ ನಲ್ಲದೆ ಗೋಲ್ಡ್‌ಸ್ಮಿಥನ ಪ್ರತಿಭೆಯನ್ನು ಪ್ರಸ್ತುತ ನಾಟಕಕಾರರಲ್ಲಿ ಆರೋಪಿಸುವುದಕ್ಕಲ್ಲ.

ಇನ್ನೊಂದು ಇಂತಹದೇ ಹೋಲಿಕೆ ಈ ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ನನಗೆ ಕಂಡು ಬಂದಿತು. ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿಯೂ ಮೇಲಿನ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನೇ ನಾನು ಸೂಚಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ. ಶ್ರೀ. ಸಿ. ಕೆ. ವೆಂಕಟರಾಮಯ್ಯನವರ 'ಮಂಡೋದರಿ' ನಾಟಕದ ಎರಡನೆಯ ಅಂಕದಲ್ಲಿ ಮೋಹವಶನಾದ ರಾವಣನು ಸೀತೆಯ ಮೇಲೆ ಬಲಾತ್ಕಾರ ಮಾಡಲು ಹವಣಿಸುವಾಗ ಮಂಡೋದರಿಯು ಅನಿರೀಕ್ಷಿತವಾಗಿ ಅವಳನ್ನು ಳಸಲು ಮುಂದೆ ಬರುತ್ತಾಳೆ. ಪ್ರಸ್ತುತ ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಮಾನಿನಿಯು ಕೌಶಿಕನ ಬಲೆಯಿಂದ ಮಹಾದೇವಿಯನ್ನು ಉಳಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಮೂರನೆಯ ಅಂಕದಲ್ಲಿ ಮಹಾದೇವಿಯ ತಾಯಿ-ತಂದೆಗಳನ್ನು ಸೆರೆಯಿಂದ ಬಿಡಿಸಲು ಬಂಧಾಗ ಕೌಶಿಕನು ಅವಳನ್ನು 'ಪತಿದ್ರೋಹಿ' ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾನೆ. ಆಗ ಮಾನಿನಿಯು "ಪತಿಯನ್ನು ಪಾಪದಿಂದ ಉಳಿಸಬೇಕೆಂಬುದಿದು ಪಾಪವೇ?" ಎಂದು ಕೇಳಿ ಅರಸನನ್ನು ನಿರುತ್ತರಗೊಳಿಸುವ ಸನ್ನಿವೇಶವು ಕೂಡ ಮಾರ್ಮಿಕವೇ ಆಗಿದೆ. ಇಂತಹ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳಿಂದ ನಾಟಕೀಯ ಪರಿಣಾಮ ಚೆನ್ನಾಗಿಯೇ ಆಗುತ್ತದೆ. ಇಂತಹ ಕೌಶಲ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿರುವ ಶ್ರೀ. ಕಂಠಿಯವರ ಚಾತುರ್ಯವನ್ನು ನಾವು ಇಲ್ಲಿ ಗುರುತಿಸದೆ ಇರಲಾರೆವು.

೫

ಚೆನ್ನ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನಲ್ಲಿ ಮನವು ಮಗ್ನವಾಗಿ 'ಬಾ. ಬಾ. ಪುರುಷಾ ಬೇಗ ಬಾರಾ | ನಿನ್ನ ಬರವು ನನ್ನ ಪ್ರಾಣದ ಬರುವಿಕೆಯು ಬಾರಯ್ಯ |' ಎಂದು ಹಂಬಲಿಸುತ್ತಿರುವ ಅಕ್ಕ ಮಹಾದೇವಿಯ ಚಿತ್ರದಿಂದಲೇ ಈ ನಾಟಕವು ಆರಂಭವಾಗುತ್ತದೆ. ಒಂದು ಮಧ್ಯರಾತ್ರಿಯಿಂದ ಆರಂಭವಾಗಿ ಮರುದಿನ ಮಧ್ಯರಾತ್ರಿಗೆ ಈ ನಾಟಕವು ಮುಗಿಯುತ್ತಿದೆ. ಆದರೆ ಈ ೨೪ ತಾಸುಗಳಲ್ಲಿ ಅದೆಷ್ಟು ಮಹತ್ವದ ಘಟನೆಗಳು ನಡೆಯುತ್ತಿವೆ? ಮಿಂಚಿನ ವೇಗದಿಂದ ಒಂದರ ಮೇಲೊಂದು ಸಂಗತಿಗಳು ನಡೆದು ಅಕ್ಕನು ಭಾವಾವೇಶದಿಂದ ಪೂರ್ಣ ತಿಳಿವಿನ ವರೆಗಿನ ಅಂತಸ್ತುಗಳನ್ನು ಮುಟ್ಟುತ್ತಾಳೆ— ಜಗದಾರಾಧ್ಯನು ಮುಟ್ಟಿಸುತ್ತಾನೆ. ತನ್ನಿಚ್ಛೆಯಿಂದಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಕೌಶಿಕನು ಅದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗುತ್ತಾನೆ. ಕೊನೆಗೆ ಅಕ್ಕನು, 'ನಿನ್ನೀ

ಮಾಯೆಗೆ ನಾನಂಜುವೆಲ್ಲ' ಎಂಬ ಧೀರತನವನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾಳೆ. ಹಿಂದಿನ ದಿನ ವ್ಯಾಧ್ಯರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಮನೆಬಿಟ್ಟು, ಕೌಶಿಕನ ಕುಟಿಲತನದಿಂದ ಪಾರಾಗಿ, ಮನೆ ಸೇರಿ, ದುಷ್ಟ ಕೌಶಿಕನಿಂದ ತನ್ನ ತಾಯಿ-ತಂದೆಗಳಿಗಾಗುವ ಬವಣಿಯನ್ನು ತಪ್ಪಿಸಲು ಮರುದಿನ ರಾತ್ರಿ ಕೌಶಿಕನನ್ನೆದುರಿಸಿ, ವಾಗ್ವಾದದಲ್ಲಿ ಸೋಲಿಸಿ ಗುರಿಯ ಕಡೆಗೆ ನಡೆಯುತ್ತಾಳೆ. ಹೀಗೆ ಕಥಾವಸ್ತುವು ಸಣ್ಣದಾಗಿದ್ದರೂ ನಾಟಕಕಾರರು ತಮ್ಮ ಕುಶಲತೆಯಿಂದ ಅಲ್ಲಿಲ್ಲಿ ಮಾರ್ಮಿಕ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳನ್ನು ಹೆಣೆದು ಮಾರ್ಮಿಕ ಪಾತ್ರಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿ ಆಕೃತನ ಈ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ವಿಕಾಸವನ್ನು ಸುಂದರವಾಗಿ ರಚಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಕುಮಾರ, ಮಾನಿನಿ, ಕಂಚುಕಿ, ಚತುರಿಕೆ ಎಂಬ ಪಾತ್ರಗಳು ನಾಟಕದ ವಸ್ತುವಿನ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಮಹತ್ವದವುಗಳಾಗಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ನಾಟಕದ ಸೊಗಸನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸುವ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಆ ಪಾತ್ರಗಳಿಗೆ ಮಹತ್ವವಿದೆ. ಕುಮಾರನು ಬರುವ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳು ಹಾಸ್ಯದ ಬುಗ್ಗೆಗಳಾಗಿವೆ. ಎಬಡನಂತೆ ತೋರಿದರೂ ಆತನು ಸ್ಪಷ್ಟ ಹಾಗೂ ಮಾರ್ಮಿಕ ಮಾತುಗಳನ್ನು ತನ್ನ ಅತ್ತೆ ಮಾವಂದಿರಿಗೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಮಾನಿನಿ, ಕೌಶಿಕರ ಆರಂಭದ ಸರಸ ಸಲ್ಲಾಪದ ಪ್ರಸಂಗವು ನಾಟಕಕಾರರ ಜಾಣ್ಮೆಯನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತಿದೆ. ಆದರೆ ಆ ಸರಸವು ಬೇಗನೇ ವಿಸವಾಗುವದು. ಪಾಪಕೂಪದಿ ಮುಳುಗುತಿದ ಸತಿಯನು ಉಳಿಸಲು ಸಾಹಸಗೈದ ಧೀರೆ ಮಾನಿನಿಯು. ಕೌಶಿಕನ ಬಲೆಯಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದ ಮಹಾದೇವಿಯನ್ನು ಆಕೆ ಉಳಿಸಲು ಯತ್ನಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಮಹಾದೇವಿಯ ತಾಯಿತಂದೆಗಳನ್ನು ಉಳಿಸುವ ಪರೋಪಕಾರದ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಅವಳು ಕೈಕೊಳ್ಳುತ್ತಾಳೆ. ವಿರಾಗಿಣಿ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯನ್ನುಳಿದರೆ ಈ ನಾಟಕದ ಪ್ರಮುಖ ಪಾತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಮಾನಿನಿಗೆ ಮೇಲಿನ ಸ್ಥಾನವಿದೆ. ಕಂಚುಕಿ, ಚತುರಿಕೆಯರ ಸಂವಾದದಲ್ಲಿ ನಗೆಯಿದೆ. ನಮ್ಮ ಪ್ರಾಚೀನ ನಾಟಕಗಳ ಛಾಯೆಯನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಹುದು. 'ಚತುರಿಕೆ' ಎಂಬ ಅಂಕಿತನಾಮವು ಅನ್ವರ್ಥಕವಾಗುವಂತೆ ನಾಟಕಕಾರರು ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ.

ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯಂತೂ ಈ ನಾಟಕದ ಜೀವಾಳ. ಜಗದಾ ರಾಧ್ಯನಂತಹ ಅಲೌಕಿಕ ಗುರುವಿನಿಂದಲೂ “ ಕೇಳು ಕೇಳೇದೇವಿ ಮಹಾದೇವಿ. ಸಾಮಾನ್ಯಳೆಂದೆನಬೇಡ. ಅಲೌಕಿಕವು ಇವಳೇ ಮೂರ್ತಿ. ನಿನ್ನ ರಾಜ್ಯಕ್ಕೆ ಘನವಾದ ಕೀರ್ತಿ, ಎಂದು ಹೊಗಳಿಸಿ ಕೊಳ್ಳುವ ಅರ್ಹತೆಯುಳ್ಳವಳು. ಅವಳ ದಿವ್ಯ ರೂಪವಂತೂ ಕೌಶಿಕ ನಂತಹ ರಸಿಕನನ್ನು ಮೋಹಗೊಳಿಸಿದೆ. ಅವಳಿಗೆ ರಾಟಿಯನ್ನು ತಿರುವುವ ಹವ್ಯಾಸವೂ ಇದೆ. ಅರಸನ ಅಧಿಕಾರಗಳನ್ನೂ, ಅರಸನನ್ನೂ ಎದುರಿಸುವ ಧೀರತನವಿದೆ. ಜಿನ್ನಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನ ಸೊತ್ತಾದ ಆಕೆಯನ್ನು ಕೌಶಿಕನು ತಪ್ಪಾಗಿ ನಾಡಿನರಸನ ಸೊತ್ತೆಂದು ಬಗೆದನು. ಕೊನೆಗೆ ತನ್ನ ತಪ್ಪನ್ನರಿತು ‘ ತಾಯೆ, ತಾಯೆ, ’ ಎಂದು ಆತನು ಆಕೆಯ ಬೆಂಗಳೊಂಡು ಹೋಗಬೇಕಾಯಿತು. ಈ ಘಟನೆ ಅಕ್ಕ ಮಹಾದೇವಿಯ ಅಲೌಕಿಕ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ಗುರತು.

೬

ಕೆಲವೊಂದು ಅಕಸ್ಮಿಕ ಘಟನೆಗಳ ಮೂಲಕ ನಾಟಕೀಯ ಪರಿಣಾಮವನ್ನುಂಟು ಮಾಡುವದು ಈ ನಾಟಕಕಾರರ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯವೆಂಬಂತೆ ತೋರುತ್ತಿದೆ. ಅಕ್ಕನ ನಾಟ್ಯಮಯ ಜೀವನ ನಿರೂಪಣೆಗೆ ಆದು ಉಚಿತವೂ ಆಗಬಹುದು. ಕೆಳಗಣ ಉದಾಹರಣೆಗಳನ್ನು ಆವಲೋಕಿಸಬೇಕು: (೧) ರಾಜೋದ್ಯಾನದಲ್ಲಿ ನಿಸ್ಸಹಾಯಳಾಗಿ ಬಿದ್ದಿರುವ ಮಹಾದೇವಿಯನ್ನು ಕೌಶಿಕನು ಅಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆನ್ನುವಾಗ ಅಕಸ್ಮಿಕವಾಗಿ ಗಿಡದಿಂದ ಒಂದು ಹಣ್ಣು ಒಣಗಿದ ಎಲೆಗಳಮೇಲೆ ಬಿದ್ದು ಕೌಶಿಕನನ್ನು ಹೆದರಿಸುತ್ತಿದೆ. (೨) ಕೌಶಿಕನ ವಿಲಾಸ ಮಂದಿರದಲ್ಲಿ ಇಂತಹದೇ ಪ್ರಸಂಗದಲ್ಲಿ ‘ ಕಡಲ್ ಕಡಲೆಂದು ’ ಸಿಡಿಲೆರಗುತ್ತಿದೆ. (೩) ಆ ಮೇಲೆ ರಾಜಮಂದಿರದಲ್ಲಿ ಬೆಂಕಿಯ ಭೀಕರವಾದ ಜ್ವಾಲೆಯೇಳುತ್ತದೆ. ಈ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳು ಅಕಸ್ಮಿಕವಾದರೂ ನಾಟಕಕಾರರು ಅವುಗಳ ಉಪಯೋಗವನ್ನು ಸರಿಯಾಗಿ ಅರಿತುಕೊಂಡು ಅವುಗಳನ್ನು

ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಬೇಕೆಂದೇ ಉಪಯೋಗಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಅಕಸ್ಮಿಕವೆನ್ನಿಸುವ ಈ ಘಟನೆಗಳನ್ನಲ್ಲದೆ ನಾಟಕಕಾರರು ಸ್ವಾರ್ಥವಿಕವಾದ ಕೆಲವು ಸುಂದರ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳನ್ನು ಕೊಡಿದ್ದಾರೆ: (೧) ಅಕ್ಕನನ್ನು ಬಿಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಜಗದಾರಾಧ್ಯನ ಬರುವಿಕೆ (ಅ. ೧ ದೃಶ್ಯ ೫.) (೨) ಕುಮಾರನು ಯಮದೂತರ ಪ್ರಸ್ತಾಪವೆತ್ತಿದಾಗ (ಅ. ೨. ದೃ. ೩.) ರಾಜದೂತರ ಆಗಮನ; (೩) ಅಕ್ಕನ ನಿರಪರಾಧಿ ತಾಯಿತಂದೆಗಳನ್ನು ಬಿಡಿಸಲು ಮಾನಿನಿಯ ಸಾಹಸ (ಆ. ೩. ದೃ. ೨); (೪) ಕುಮಾರ ಹಾಗೂ ಆತನ ಮಾವ ಅಕ್ಕನನ್ನು ಶೋಧಿಸಲು ಹೊರಟ ದೃಶ್ಯ (ಆ. ೧. ದೃ. ೪.).

ಸನ್ನಿವೇಶಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿಸುವಲ್ಲಿಯೂ ಕುಶಲತೆಯು ನಾಟಕದಲ್ಲಿಯೂ ಮಾತುಗಾರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಇನ್ನೂ ಮುಂದುವರಿದಿದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ನಿರ್ದೇಶನವು ಕುಮಾರ-ಸುಮತಿ; ನಿರ್ಮಲ-ಕುಮಾರ ಇವರ ಸಂಭಾಷಣೆಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಕಷ್ಟಿದೆ. ಮಹಾದೇವಿ ಭಾವಪರವಶತೆಯಿಂದ ಮನೆ ತೊರೆದಾಗ ನಡೆದ ಸಂಭಾಷಣೆಯಲ್ಲಿ ಸುಮತಿ 'ನಮಗೆ ಮಗಳ ಚಿಂತೆ; ನಿನಗೆ ಮದುವೆಯ ಚಿಂತೆ' ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾಳೆ. ಎರಡೂ ನಿಜವೇ. ಮಾನಿನಿಯ ಸೊಬಗಿನ ವೇಷವನ್ನು ಕಂಡಾಗ ಕೌಶಿಕನು ಆನಂದಾ ತಿರೇಕದಿಂದ "ವನದೇವಿಯೇ ಇಂದೆನೆಗೆ ಒಲಿದು ಖಂಡಿಹಳು" ಎಂದು ಹೇಳಿದರೆ, ಮಾನಿನಿ "ನಿಮಗೇನು ಅರಸರಿಗೆ? ದಿನದಿನವು ಎಷ್ಟು ಜನ ದೇವಿಯರು ಒಲಿದು ಬರುವರೋ ಎನ್ನೋ" ಎಂದು ಕೊಂಕು ನುಡಿಯುತ್ತಾಳೆ. ಮಾನಿನಿಯ ಈ ಮಾತು ವಿನೋದಗರ್ಭಿತವೆಂದು ಕೌಶಿಕನಿಗೆ ತಿಳಿಯದೆ ಹೋದುದರಿಂದ ಆತನು ವೇಚಾಟಕ್ಕೆ ಈಡಾಗುತ್ತಾನೆ. Woman, thy name is frailty ಎಂದು ಷೆಕ್ಸ್ಪಿಯರನು ಹೇಳಿದನು. ಈ ನಾಟಕಕಾರರು 'ಸಂಶಯವನೆ ಹೆಣ್ಣು ರೂಪಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿಸಿದನೇ ಆ ದೇವ' ಎಂಬ ಮಾತನ್ನು ಕೌಶಿಕನ ಬಾಯಲ್ಲಿ ಹಾಕಿದ್ದಾರೆ. ಕಂಚುಕಿ, ಚತುರಿಕೆಯರ ಸಂವಾದದಲ್ಲಿ ಕಂಚುಕಿ 'ನಾನು ಹರೆಯದವನಾಗಿದ್ದಾಗ..... ಹುಡುಗಿಯರು ಕದ್ದು

ನೋಡಿ ಮುದ್ದು ತೋರಿದ್ದಂತು.....' ಎಂದು ಜಂಭ ಕೊಚ್ಚಿದನು. ಅದಕ್ಕೆ ಚತುರಕೆಯ ಚತುರ ಮಾರುತ್ತರವಿದು; "ಪಾಪ ಕಡ್ಡು ನೋಡಿ ದವರಲ್ಲಾಗಲಿ, ಬಿಡ್ಡು ಬೇಡಿಕೊಂಡವರಲ್ಲಾಗಲಿ, ಈ ಮುಸ್ಪಿನಲ್ಲಿ ಕೈಕೊಟ್ಟು ಕುಣಿಯಲು ಒಬ್ಬಳಾದರೂ ಇರಬಾರದೇ." ಮಧ್ಯ ರಾತ್ರಿ ಯಲ್ಲಿ ಮಹಾದೇವಿಯನ್ನು ಹುಡುಕಲು ಹೋದಾಗ ನಿರ್ಮಲನು "ಮಹಾದೇವಿ ಈ ದಾರಿಯಿಂದ ಹೋಗಿರಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲವೇ" ಎಂದು ಕೇಳಿದರೆ ಕುಮಾರನು 'ಮೊದಲೇ ದಾರಿ ಬಿಟ್ಟವಳಿಗೆ ಈ ದಾರಿ ಆ ದಾರಿ, ಯಾವ ದಾರಿ ಏನು ಮಾವಾ' ಎಂದು ಚುಚ್ಚುವನಾತು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ನಿರ್ಮಲನು 'ಸಾಕು ಬಾಯಿ ಮುಚ್ಚು' ಎಂದು ಹೇಳಿದರೆ 'ನಮ್ಮಂಥ ವರು ಬಾಯಿ ಮುಚ್ಚಿದ್ದರಿಂದಲೇ ಇಂಥ ಕಳ್ಳ ಗುರುಗಳ ಚೆಲ್ಲಾಟ ಹೆಚ್ಚಿತು' ಎನ್ನುತ್ತಾನೆ. ಈ ಮಾತಿನ ವಿಡಂಬನವನ್ನು ನಾವೀಗ ಸರಿಯಾಗಿ ಗುರುತಿಸಬಹುದು.

ಲೇಖಕರು ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಅನುಭವದ, ಅರ್ಥಪೂರ್ಣ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಕೆಲವನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ನೋಡಬೇಕು: 'ಪ್ರೇಮವಿಲ್ಲದ ಪ್ರಣಯವೆಂದರದು ತಾ ಪೆಣದೊಡನೆ ಸರಸವಾಡಿದಂತಿಹುದು.' ಹುಟ್ಟಿದೂರನ್ನು ಬಿಡುವುದು ಹೇಗೆಂದು ಒಬ್ಬನು ವಿಚಾರಿಸುವಾಗ " ಹುಟ್ಟಿದೂರಂತೆ, ಹುಟ್ಟಿದೂರಲ್ಲಿ ಹೊಟ್ಟೆಕಟ್ಟಿ ಬಡತನದಲ್ಲಿ ಬಳಲುವದಕ್ಕಿಂತ ಬೇರೂರಿಗೆ ಹೋಗಿ ತಿಂದುಂಡು ಸುಖದಿಂದಿರುವುದು ನೆಟ್ಟಗಲ್ಲವೇನು" ಎಂದು ಲೇಖಕರು ಹೇಳಿಸುತ್ತಾರೆ.

೭

ಅಕ್ಕನ ಕಾವ್ಯಮಯ ಜೀವನವನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸಲು ಲೇಖಕರು ವಾಡಿಕೆಯ ಗದ್ಯವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಪದ್ಯದ ಛಾಯೆಯ ಗದ್ಯವನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಇಂತಹ ಭಾಷಾಪ್ರಯೋಗ ಪ್ರಾಯೋಗಿಕವಾಗಿಯೇ ಉಳಿಯಬೇಕಾಗುತ್ತಿದೆ. ಇಂತಹ ಬರವಣಿಗೆಯ ವ್ಯಾಕರಣದ ಕಟ್ಟು ನಿಟ್ಟುಗಳಿಗೆ ಅಳವಡುವುದಿಲ್ಲ. ಅಂತೆಯೇ ಈ ನಾಟಕದಲ್ಲಿಯೂ ಭಾಷಾ

ಪ್ರಯೋಗದಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಕರಣದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ತಪ್ಪುಗಳನ್ನು ಎತ್ತಿ ತೋರಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಿದೆ. ಲೇಖಕರಿಗೂ ಈ ಮಾತು ಗೊತ್ತಿಲ್ಲವೆಂದಲ್ಲ. ಆದರೆ, ಅವರು ತಮ್ಮ ಭಾವನಾಲಹರಿಯನ್ನು ಅರಳಿಸಲು ಇಂತಹ ಲಹರಿಯ ಭಾಷೆಯೇ ಉಚಿತವೆಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ವ್ಯಾಕರಣದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ತಪ್ಪುಗಳನ್ನೊಳಗೊಂಡ ಇಂತಹ ಭಾಷೆಯನ್ನು ಭಾಷಾಪರಿಶುದ್ಧತೆಯ ವಾದಿಗಳು ಎಷ್ಟರಮಟ್ಟಿಗೆ ಒಪ್ಪಬಹುದೆಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆಯೇನೋ ಹಾಗೆಯೇ ಉಳಿಯುತ್ತಿದೆ. ಭಾಷಾಪ್ರಯೋಗದ ತಪ್ಪುಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಪದ್ಯದ ಛಾಯೆಯ ಗದ್ಯವನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು ವಿಹಿತವಾದೀತು. ಈ ಲಹರಿಯ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಕೆಲವೆಡೆ ಅಚ್ಚಿನ ದೋಷಗಳೂ ನುಸುಳಿರುವುದುಂಟು. ಆದರೆ ಅವಾವೂ ಈ ನಾಟಕದ ಸೊಗಸನ್ನು ಅರಿಯಲು ತೊಡಕಾಗಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲವೆಂದು ನಾನು ನಂಬುತ್ತೇನೆ.

ಮುನ್ನುಡಿ ದೀರ್ಘವಾಯಿತು, ನಿಜ ಮುನ್ನುಡಿಯನ್ನು ಬರೆಯಲು ಇದ್ದ ಕಾರಣಗಳೇ ಅದು ದೀರ್ಘವಾಗ ವದಕ್ಕೂ ಕಾರಣಗಳಾಗಿವೆ. ಸಲಿಗೆಯ ಸ್ನೇಹಿತರೊಬ್ಬರ ಕೃತಿಯನ್ನು ಆಸ್ತಿಯಿಂದ ಓದಿದಾಗ ನನಗೆ ಹೊಳೆದ ವಿಚಾರಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಇಲ್ಲಿ ಸೂಚಿಸಲು ಯತ್ನಿಸಿದ್ದೇನೆ. ಆದರೆ ಈ ಕೃತಿಯ ಗುಣದೋಷಗಳನ್ನು ನಿರ್ಣಯಿಸುವ ಕೆಲಸ ಓದುಗರದು; ವಿಮರ್ಶಕರದು, ಎಂಬ ಮಾತನ್ನು ನಾನೂ ಒಪ್ಪುತ್ತೇನೆ. ಈ ನಾಟಕದ, ನಾಟಕಕರ್ತರ ಉದ್ದೇಶವನ್ನು ಅರಿತುಕೊಳ್ಳಲು, ಹಾಗೂ ಇದರಲ್ಲಿಯ ಸೊಗಸನ್ನು ಗುರುತಿಸಲು ಈ ಮುನ್ನುಡಿಯು ಕಾರಣವಾದರೆ ನನ್ನ ಕೆಲಸವಾದಂತಾಯಿತು.

ಮಾಳವುಡಿ.
ಧಾರವಾಡ.

ತಾ|| ೨೪—೮—೪೧.

ಎಸ್. ಎಸ್. ಮಾಳವಾಡ.
ಎಸ್. ಎ.

ನನ್ನನಾತು.

ಈ “ಎರಾಣಿ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ” ನಾಟಕದ ವಿಚಾರವಾಗಿ ನಾಟಕ ಕಾರನಾದ ನಾನು ಹೇಳಬೇಕಾದುದೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಗೆಳೆಯ ಪ್ರೊಫೇಸರ ಮಾಳವಾಡ ಎಮ್. ಎ. ರವರು ನನ್ನಿಂದ ತಿಳಿದುಕೊಂಡು ಈ ನಾಟಕಕ್ಕೆ ಬರೆದ ತಮ್ಮ ಮುನ್ನುಡಿಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಿಬಿಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಇನ್ನು ನನಗಿಲ್ಲಿ ಆ ವಿಧವಾದ ಕರ್ತವ್ಯವೇ ಉಳಿಯಲಿಲ್ಲವೆಂದು ಭಾವಿಸುತ್ತೇನೆ. ಇಷ್ಟಲ್ಲದೆ ಸುಹೃದಯ ವಾಚಕರಿಗೆ ನಾಟಕ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಮತ್ತೇನಾದರೂ ಸಂಶಯ ಉಂಟಾದರೆ ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಓದಿ ನೋಡಿ ಸಂಶಯ ಪರಿಹರಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಅಷ್ಟಾದರೂ ಸಮಾಧಾನವಾಗದಿದ್ದರೆ “ ಪಿಂಡೆ ಪಿಂಡೆ ಮತಿರ್ಭಿನ್ನಾ ” ಎಂದು ಸಮಾಧಾನ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಇಲ್ಲವೆ ಮಾನವ ಸೃಷ್ಟಿಯೇ ಅಪೂರ್ಣವೆಂದು ತಿಳಿಯುವ ಕೊನೆಯ ನಿರ್ಣಯವಂತೂ ಇದ್ದೇಇದೆ.

ಈ ನಾಟಕವನ್ನು ೧೯೩೫ ನೇ ಇಸ್ವಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆದು ಮುಗಿಸಿದ್ದರೂ ಪುಸ್ತಕ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧಿಸುವ ಸಮಯವು ಈಗ ಬಂದಿದೆ. ಗೆಳೆಯ ರಾದ ಶ್ರೀಮಾನ್ ಎಮ್. ಎಸ್. ಬಂಡರಗಲ್ಲರವರು ಸಹಾಯ ಸೌಕರ್ಯಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸಿ ಕೊಡದಿದ್ದರೆ ನನ್ನ ಮೊದಲಿನ ನಾಟಕಗಳಂತೆ ಇದು ಅಜ್ಞಾತವಾಗಿ ಇನ್ನೂ ಎಷ್ಟುಕಾಲ ಉಳಿಯುತ್ತಿತ್ತೋ! ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಗೆಳೆಯ ಬಂಡರಗಲ್ಲರವರ ಉಪಕಾರವನ್ನು ಎಷ್ಟು ಸ್ಮರಿಸಿದರೂ ಕಡಿಮೆಯೇ ಸರಿ.

ಈ ನಾಟಕಕ್ಕೆ ಮುನ್ನುಡಿ ಬರೆಯಲು ಮತ್ತೊಬ್ಬ ಗೆಳೆಯರಾದ ಪ್ರೊಫೇಸರ ಮಾಳವಾಡರನ್ನು ಕೇಳಿಕೊಳ್ಳಲು ಅವರು ತಮ್ಮ ದಿನದ ಭಾರವಾದ ಕರ್ತವ್ಯದಲ್ಲಿಯೂ ಬಿಡುವು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಮುನ್ನುಡಿ ಬೇಗ ಬರೆದು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಕ್ಕಾಗಿ ಅವರಿಗೂ ಕೃತಜ್ಞತೆ ಸಲ್ಲಿಸದೆ ಇರಲಾರೆ.

ಈ ನನ್ನನಾಟಕವನ್ನು ಅಚ್ಚುಗೊಳಿಸುವ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಸಹಾಯ ಮಾಡಿದ ನನ್ನ ಗೆಳೆಯರೊಬ್ಬೊಬ್ಬರ ಹೆಸರು ತಕ್ಕೊಳ್ಳದೆ ಬಳಗಕ್ಕೆಲ್ಲ ಕೃತಜ್ಞನೆಂದರೆ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಮುಟ್ಟಿದಂತಾಗುವದಿಲ್ಲವೆ?

ನಾಟಕಕಾರ.

ಒಪ್ಪೋಲೆ.

ತಪ್ಪು.

ಒಪ್ಪು.

	ಪುಟ	ಸಾಲು	
ಚಿಂಗೊಂಡು	೯	೧	ಬೆಂಗೊಂಡು
ದೆವ್ವವೆಂದಂಜಿವನ ಬಿಟ್ಟು	೧೪	೭	ದೆವ್ವವೆಂದಂಜಿ ವನಬಿಟ್ಟು
ಆಡವೆ	೧೬	೨೦	ಆಡವಿ
ಎನ್ನನೊಂಚಿಸುವೆ	೧೮	೧೫	ಎನ್ನನು ವಂಚಿಸುವೆ
ಮಾನಿನಿಯಲ್ಲಿ	೧೮	೨೪	ಮಾನಿನಿಯಲ್ಲ
ಯಾವನೊರಿಸಿಹನೊಭೂಪ	೧೯	೬	ಯಾವನು ವರಿಸಿಹನೊ ಭೂಪ
ದಿನ ವಲ್ಲವೆಂಬುದು	೨೫	೨	ದಿನವಲ್ಲವೆಂಬುದು
ಮಾಹಾರಾಣಿ	೨೫	೧೧	ಮಹಾರಾಣಿ
ಪ್ರೀತಿಗಾಗಲ್ಲವೆ?	೨೬	೨೧	ಪ್ರೀತಿಗಾಗಿ ಅಲ್ಲವೆ?
ಒಲವಿಗಾಗಲ್ಲವೆ?	೨೬	೨೨	ಒಲವಿಗಾಗಿ ಅಲ್ಲವೆ?
ಬಿಡುದೇವಿ?	೨೭	೧೩	ಬಿಡು ದೇವಿ?
ಬಿಡಿ ದೇವಿ?	೨೭	೨೫	ಬಿಡಿ ದೇವಿ?
ಸ್ವಲ್ಪನಿಲ್ಲಿದೇವಿ?	೨೭	೨೫	ಸ್ವಲ್ಪ ನಿಲ್ಲಿ ದೇವಿ
ನಿರ್ಮಲನ	೩೦	೪	ನಿರ್ಮಲನ
ಒಡುವೆ	೩೦	೧೪	ಒಡವೆ
ಉದ್ಯಾವನ	೩೧	೫	ಉದ್ಯಾನ
ಮದುವೆ ಯಾಗಿದೆಯನು	೩೪	೧೫	ಮದುವೆಯಾಗಿದೆಯೇನು
ಮದುವೆ ಯಾಗದಿದ್ದರೇನಾ-	೩೪	೧೫	ಮದುವೆಯಾಗದಿದ್ದರೇನಾ-
ಯಿತು	,,	,,	ಯಿತು
ಬಿಡುಗಡೆ ಯಾದೀತು	೩೫	೨	ಬಿಡುಗಡೆಯಾದೀತು
ಮರವೆ	೩೭	೧೨	ಮರವೆ
ಮದುವೆ ಯಾಗಲು	೩೮	೧೭	ಮದುವೆಯಾಗಲು
ಕೌಶಿಕ ದೊರೆಯಬಳಿಗೆ	೫೩	೧೬	ಕೌಶಿಕದೊರೆಯ ಬಳಿಗೆ

ದುಃಖತೆಗೆದೇವೀ	೪೬	೬	ದುಃಖತೆಗೆ ದೇವೀ
ಪ್ರೇಮವನುರಾಗಗಳನಾ- ದೇನಲ್ಲರಿಸಿ	೪೯	೧೯	ಪ್ರೇಮವನುರಾಗಗಳನಾ ದೇವ- ನಲ್ಲರಿಸಿ
ಚಿತ್ತಾರ	೫೦	೧೭	ಚಿತ್ತಾರ
ಮುಸುಗಿತ್ತೀ ಮಂದಿರದಿ	೫೨	೮	ಮುಸುಗಿತ್ತೀಮಂದಿರದಿ
ಮಹಾರಾಜರುದೇವೀ	೫೫	೫೫	ಮಹಾರಾಜರು, ದೇವೀ
ನೆರಳುತ್ತ	೬೨	೧೨	ನೆರಳುತ್ತ
ನಿನ್ನೆದೆಯು ತಾಬಲಮಿದು ವಲ್ಲವೇ	೬೨	೨೨	ನಿನ್ನೆದೆಯುತಾ ಬಲಮಿದು- ಲ್ಲವೇ
ಲಾವಣ್ಯ	೬೫	೧೧	ಲಾವಣ್ಯ

ಓಂ

ವಿರಾಗಿಣಿ

ಸಾತ್ರ ಪರಿಚಯ.

ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ:—

ನಾಟಕದ ನಾಯಿಕಾ (ವಿರಾಗಿಣಿ)

ಜಗದಾರಾಧ್ಯ:—

ಮಹಾದೇವಿಯ ಗುರು.

ನಿರ್ಮಲ:—

ಮಹಾದೇವಿಯ ತಂದೆ.

ಸುಮತಿ:—

ಮಹಾದೇವಿಯ ತಾಯಿ.

ಕುಮಾರ:—

ನಿರ್ಮಲನ ಸೋದರ ಅಳಿಯ.

ಕೌಶಿಕ:—

ಅರಸು

ಮಾನಿನಿ:—

ಕೌಶಿಕನರಾಣಿ.

ಚತುರಿಕೆ:—

ಮಾನಿನಿಯ ಪ್ರೀತಿಯದಾಸಿ.

ಕಂಚುಕಿ, ಅಧಿಕಾರಿ, ದೂತರೇ ಮೊದಲಾದವರು.

ಯನೆ ತೊಟ್ಟು | ದೇವಾಂಗವನುಟ್ಟು | ಚೆನ್ನಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನಯ್ಯಾ ಬಂದಾ-
ನೆಂದು, ಬಟ್ಟೆಗಳ ನೋಡಿ ನೋಡಿ ಬಾಯಾರುತ್ತಿಹೆನು |

[ಮುಂದೆದ್ದು ಹೋಗುತ್ತ]

ಉದಯದಲಿದ್ದು ನಿಮ್ಮ ನೆನೆವೆ | ಹಗಲಿರುಳು ನಿಮ್ಮ ಬರವ ಕಾಯು-
ತ್ತಿರುವೆ | ಹಸೆಹಂದರವನಿಕ್ಕಿ, ನಿಮ್ಮಡಿಗಳಿಗೆ ಎಡೆಮಾಡಿಕೊಂಡಿರುವೆನಯ್ಯಾ |
ಚೆನ್ನಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನಯ್ಯಾ, | ನೀನು ಯಾವಾಗ ಬರುವಿಯೆಂದು |

ಅಯ್ಯೋ ನಾನೆಂತಹ ಮರುಳು ? ಬಹು ದೂರದಿಂದ ಬಂದಿಹನೆಂಬ
ಅರಿವಿಲ್ಲದೆ ಏನೇನೋ ಬಡಬಡಿಸುತ್ತಲಿರುವೆ. ಬಾ ನಲ್ಲಾ ! ಬಾ ಇಲ್ಲಿ
ವಿಶ್ರಮಿಸು.

[ಎಂದು ಅವಸರದಿಂದ ಹೋಗಿ ಗದ್ದುಗೆಯ ಸರಿಪಡಿಸುತ್ತ ಸಾಮಾನು ಅತ್ತಿತ್ತ
ಇಡುವಳು.]

ಶ್ರಮವ ನೀಗಿಸು. ಸತಿಸೇವೆ ಸ್ವೀಕರಿಸು. ಬಾ ಒಡೆಯ ಬಾಬೇಗ.
ಮಜ್ಜನವ ಮಾಡಿಸಿ ದೇವಾಂಗವನುಡಿಸುವೆ ಬಾ. ಭಸ್ಮವನು ಹಚ್ಚಿ ಗಂಧ
ವನು ಲೇಪಿಸುವೆ. ಅಕ್ಷತೆಯನಿಕ್ಕಿ ಆರತಿಯನೆತ್ತುವೆ. ಪುಷ್ಪವನು ಧರಿಸಿ
ಪೂಜೆ ಮಾಡುವೆ ಬಾ.

[ಅಲ್ಲಿದ್ದ ಸಾಮಾನು ನೋಡುತ್ತ]

ಹಸಿವೆಯಡಗಿಸಲು ಮಧುರ ಫಲಗಳಿಲ್ಲುಂಟು. ಸುಗಂಧ ತಾಂಬೂಲ
ಮೆಲ್ಲಲು ಮೇಲುಂಟು. ಮತ್ತೇನು ? ಮತ್ತೇನಾದರೂ ಮರೆತೆನೇ ಪರಮ
ವುರುಷನ ಪೂಜೆಗೆ ?

[ಯೋಚಿಸುತ್ತ ತಲೆ ಅಲ್ಲಾಡಿಸಿ]

ತೋಚದು. ಯೋಚನೆಯೇ ತೋಚದು. ಮನವು ಮಗ್ನವಾಗಿದೆ
ಚೆನ್ನಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನಲ್ಲಿ.

[ಎದುರು ನೋಡುತ್ತ ದೈನ್ಯದಿಂದ]

ಹೇ ದೇವ ! ಎನ್ನ ಉಪಚಾರದಲಿ ತಪ್ಪ ಕಂಡರೆ ತರಳೆ-ತಿಳಿಗೇಡಿ-
ಯೆಂದು ಒಪ್ಪಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುದು ನಿಮ್ಮ ಧರ್ಮ.

[ಎದ್ದು ನಿಲ್ಲುತ್ತ]

ಬಾ ಇನಿಯಾ ! ಬಾ ಇನ್ನು. ಸುಮ್ಮನೇಕೆ ನಿಲ್ಲುವೆ ಬಾ. ನಿಂದು
ಪಾದಗಳು ನೋಂವಾವು ಬಾ.

[ఖతిగొండు]

మాతనాడదీ మౌనవేళే ఈ రీతి ? క్రోధవే ? ఎన్నటి క్రోధవే ? హంబలిసి దేళికికొండరూ క్రోధ. బింబత్తి బేడి-కొండరూ క్రోధ. ఇదీ ఎను నిన్న న్యాయ ?

[లుసుగ్గరెడు]

బంజీ బేనెయను అరివళే ? మలతాయీ ముద్దు బల్లళే ? నోంద నోవా నోయదవరెత్త బల్లరు ?

[దుఃఖదండ]

జిన్నమల్లికార్జునా ! నీనిరిద అలగు ఒడలల్లి మురిదు, ఘోరళువవళ నోడి అరియదవనంతే ఇంతు బళలిసువదుచితవే ? కాడదిరు. కాడదిరు ఒడేయా ! కాడదిరు.

[ధావిసలు ఆ దృశ్య మాయవಾಗಿ బాగిలిగే వణ తట్టువదు. కలకాల దిబ్బాధళంతే నింతు మజ్జళంతే అత్తిత్త ఓడాది మడుకుత్త]

ఎల్లోడేయా ! ఎల్లడగిదే ? ముఖతొరి మనసేళిదు మత్తే ల్లోడిదే ?

[అత్తిత్త ఓడాడువాగ పూజా సాహిత్యగళు కాలిగే తాకి, జనజణ-లిందు సద్దాగువదు. దీక్ష లురుళి కత్తలి కవియువదు]

ఇరలారే. జిన్నమల్లికార్జునా ! నిన్నగలి అరగళిగే ఇర-లారే. నిన్నగలికే మరణకే మేలకుదు. ఎల్లిరువే ? ఘే దేవ ! ఎల్లిరువే ?

[కత్తలల్లియే బాగిల తేగేదు ఘోరిబిడువళు. గలభిగే ఎత్తత్త, నిమలను అవసరవಾಗಿ బరువాగ ఘోద్దవస్త నలకే బిద్దు బిడువదు.]

నిమల:— యారల్లి ? కుమారా ! కుమారా !! బిళకు. బిళకు తారే సుమతి. ఎనో సప్తళవాయీతు బేగ బా.

[కత్తలల్లియే అత్తిత్త క్యూడిసలు బాగిలు తేగేదుదన్న కండు గాబరియాగ]

ಅಯ್ಯೋ ! ನೋಸವಾಗಿದೆ. ಮಹಾದೇವಿ ! ಮಹಾದೇವಿ !!
ಎಲೋ ಕುಮಾರಾ ! ಕುಮಾರಾ !! ಸತ್ತೆಯೋ ಏನೋ ? ಕೂಗು
ಕೇಳಿಸುವದಿಲ್ಲವೇ ? ಸುಮತೀ \$\$\$

[ಸುಮತಿ ತೆರೆಯ ಲಿಯೇ ಕೂಗುವಳು]

ಸುಮತಿ:— ಏನಾಯ್ತು ? ಬಂದೆ, ಬಂದೆ. ಲೋ ಕುಮಾರಾ!
ಕುಮಾರಾ !! ಏಳು, ಏಳು.

[ಸುಮತಿಯು ಕೈಯಲ್ಲಿ ದೀಪವಿಡಿದು ಅವನವಾಗಿ ಬರುವಳು ಅವಳ ಜಡೆ
ಬಿಚ್ಚಿದ. ಸೀರೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಹೊದ್ದಂತಿಲ್ಲಾ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಮುದ್ದೆ ಮುದ್ದೆಯಾಗಿದೆ.
ಅತ್ತಿತ್ತ ಗಾಬರಿಯಿಂದ ನೋಡಿ]

ಏನಾಯ್ತು ? ಏನಾಯ್ತು ? ಮಹಾದೇವೀ ?

[ನಿರ್ಮಲನು ಬೆಳಕಿನಲ್ಲಿ ಅತ್ತಿತ್ತ ನೋಡಿ]

ನಿರ್ಮಲ:— (ಅಧೀರತೆಯಿಂದ) ಹೌದು ಮಹಾದೇವಿ. ಬಾಗಿಲು
ತೆಗೆದಿದೆ. ಏನಾಯಿತೋ.

[ಹುಚ್ಚನಂತೆ ಹೊಂಕೆ ಹೊಂಕುವನು]

ಸುಮತಿ:— (ಭ್ರಮೆಗೊಂಡವಳಂತೆ) ಏನಾಯಿತು ? ಕುಮಾರಾ !
ಕುಮಾರಾ !! ಅಯ್ಯೋ ಮಹಾದೇವೀ. ಶಿವ ಶಿವ.

[ನೆಲಕ್ಕೆ ದೀಪವಿಟ್ಟು ಹತಾಶಳಾಗಿ ಕುಳಿತುಬಿಡುವಳು. ಕುಮಾರನು ತೂಕಡಿ
ಸುತ್ತ ಬಿಚ್ಚಿದ ಧೋತರ ಅತ್ತಿತ್ತ ಸಿಕ್ಕಿಸುತ್ತ ಬರುವನು.]

ಕುಮಾರ:— (ಅಕಳಿಸುತ್ತ) ಏನತ್ತೇ ?

ಸುಮತಿ:— (ಅವನತ್ತ ತಿರುಗಿ ಅಕ್ಕಸದಿಂದ) ಏನತ್ತೆ. ಏನತ್ತೆ.
ಇಷ್ಟು ಹೊತ್ತು ಅತ್ತದ್ದು ಕೇಳಿಲ್ಲವೇ ?

[ಅತ್ತಿತ್ತ ನೋಡುತ್ತ]

ಅಯ್ಯೋ ! ಅವರೂ ಹೋದರು. ಶಿವ ಶಿವಾ ! ಹೇಗೆ ಮಾಡಲಿ ?

[ತಲೆಗೆ ಕೈಹಚ್ಚಿ ಕಣ್ಣೀರುಂಟುಂಟುಂಟು. ಕುಮಾರನು ಅಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದಿದ್ದ ನಿರ್ಮಲನ
ವಸ್ತ್ರವನ್ನು ಹೊದ್ದು ಕೊಂಡು ಅಕಳಿಸುತ್ತ ನೆಲಕ್ಕೆ ಕುಳಿತು]

ಕುಮಾರ:— ಏನು! ಅವರೂ ಹೋದರೇ ? ಉಪಾಯವಿಲ್ಲಾ. ಇನ್ನು ಇದ್ದವರನ್ನು ನೋಡಿ ಸಮಾಧಾನ ಮಾಡಿಕೋ ಅತ್ತೇ.

[ನೆಲದ ಪುಲಿ ಮಲಗಿಬಿಡುವ. ಸುಮತಿ ಅವನನ್ನು ದುರದುರನೆ ನೋಡಿ]

ಸುಮತಿ:— ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ. ನಿನ್ನಂತಹ ಕತ್ತಿಯನ್ನು ನೋಡಿ ಸಮಾಧಾನ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ.

ಕುಮಾರ:— ಹೊತ್ತು ಬಂದಮೇಲೆ ಮಾಡುವದೇನು ? ಕತ್ತಿ ಯೇನು.....

[ಅಸ್ವರೂಪಿಯೇ ಸುಮತಿ ಸಂತಾಪದಿಂದಿದ್ದ ಮುಸುಕು ತೆಗೆದು ಕಿವಿ ಹಿಡಿದಳವಳು.]

ಸುಮತಿ:— ನಮ್ಮ ದುಃಖದ ಸುದ್ದಿಯೇ ಇಲ್ಲಾ. ಎಲೋ, ಎ! ನಿದ್ದೆ, ನಿದ್ದೆ. ಸ್ವಲ್ಪಾದರೂ ಬುದ್ಧಿ ಇಲ್ಲವೇನೋ ?

[ಎದ್ದು ಕುಳಿತು ಕಿವಿಬಿಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತ]

ಕುಮಾರ:— ನಿದ್ದೆ ಮಾಡುವಾಗ ಬುದ್ಧಿ ಇರುವದೇನತ್ತೇ ? ಬುದ್ಧಿ ಇದ್ದವರು ನಿದ್ದೆಯನ್ನೇ ಮಾಡುವದಿಲ್ಲವೇ ?

[ಗೆದ್ದವನಂತೆ ನೋಡುತ್ತ]

ಅತ್ತೇ! ನೀನು ನಿದ್ದೆ ಮಾಡುವದನ್ನು ನೋಡಿದ್ದೇನೆ. ಮಾವ ನಿರ್ಮಲಶ್ರೇಷ್ಠಿ ಆತ ನಿದ್ದೆ ಮಾಡುವದನ್ನೂ ನೋಡಿದ್ದೇನೆ. ಮಹಾದೇವಿ ಯಂತೂ ಅದೇನು ಧ್ಯಾನವೋ-ಗೀನವೋ ಯಾವಾಗಲೂ ನಿದ್ದೆ ಮಾಡುವವರಂತೆ ಕಣ್ಣು ಮುಚ್ಚಿಯೇ ಇರುತ್ತಾಳೆ. ಅಂದಮೇಲೆ ಎಲ್ಲರೂ ಬುದ್ಧಿ ಇಲ್ಲದವರೇ ಎಂದಂತಾಯಿತಲ್ಲಾ ? ನಾನೊಬ್ಬನೇ ಬುದ್ಧಿಗೇಡಿ ಹೇಗೆ ಅತ್ತೇ ?

ಸುಮತಿ:— ನಿನ್ನತ್ತೆ ನಿನ್ನೊಡನೆ ವಾದಮಾಡಿ ತಾನೂ ಕತ್ತಿಯಾದಳು. ಬಿದ್ದುಕೋ ಎಲ್ಲಿಯಾದರೂ. ಪಂಡಿತನಿರುವಿ.

ಕುಮಾರ:—ನಾನು ಪಂಡಿತನಾಗಿದ್ದರೆ, ಆ ಗುರು ಜಗದಾರಾಧ್ಯ ನಂತೆ ಮಹಾದೇವಿಗೆ ಮೆಚ್ಚುಮಾಡಿ ಹುಚ್ಚು ಹಿಡಿಸುತ್ತಿದ್ದೆ. ಬೆನ್ನು ಹಚ್ಚಿ ಕೊಂಡೂ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದೆ. ಏನು ಮಾಡಲಿ ? ಅಷ್ಟು ಪಂಡಿತನಾಗಿಲ್ಲ.

[ಉಸುರ್ಗರೆಯುವ.]

ಸುಮತಿ:— ಏನು ! ಮಹಾದೇವಿಗೆ ಹುಚ್ಚು ಹಿಡಿಸಿದ್ದು ಸಾಲದೇ ಬೆನ್ನು ಹಚ್ಚಿಕೊಂಡೂ ಹೋದನೇ ಆ ಜಗದಾರಾಧ್ಯ. ಸಂಸಾರ ಬಿಡಿಸಿ ಸನ್ಯಾಸಿನಿಯನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿದ್ದಲ್ಲದೆ, ನಾಡು ಬಿಡಿಸಿ ಕಾಡು ಸೇರಿಸಿದನೇ ?

ಕುಮಾರ:— ಎಲಾ ಕಳ್ಳ ಜಂಗಮಾ ! ಊಟದ ಮೇಲೆ ಮಹಾದೇವಿಯಂತಹ ಸ್ತ್ರೀರತ್ತ ದಕ್ಷಿಣೆಯೇನು ? ದಕ್ಷಿಸಿಕೋ, ದಕ್ಷಿಸಿಕೋ. ಅದು ಹೇಗೆ ದಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳುವೆಯೋ ನೋಡುವೆ. ನನಗೆ ಮೊದಲೇ ಇದೆಲ್ಲಾ ಗೊತ್ತಿತ್ತು ಅತ್ತೇ. ಅದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಹಗಲೆಲ್ಲ ಹೇಳುತ್ತಾ ಬಂದೆ ಈ ಗುರುಗಳು-ಜಂಗಮರು ಅನ್ನುವವರನ್ನು ನಂಬಬೇಡಿರೆಂದು. ನೀವೆಲ್ಲಿ ಕೇಳುತ್ತೀರಿ. ಅವರನ್ನು ಮನೆ ಒಳಕ್ಕೆ ಕಾಲಿಡಗೊಡಬಾರದು. ಅಷ್ಟು ಭಕ್ತಿಯಿದ್ದರೆ, ಭಕ್ತೆಹಾಕಿ ಹೊರಗಿಂದ ಹೊರಗೇ ದಾಟಹಾಕಿ ಬಿಡಬೇಕು. ಮನೆಯೊಳಗೆ ಬಿಟ್ಟರೆ ತೀರಿತು. ಮಹಾಸ್ವಾಮಿಗಳ ಕಣ್ಣೆಲ್ಲಾ ಶಿಷ್ಯರ ಹೊನ್ನು—ಹೆಣ್ಣಿನ ಮೇಲೆಯೇ.

[ಹಾಡುವ ಧ್ವನಿ ದೂರದಲ್ಲಿ ಕೇಳದಂತಾದರೂ ಬರಬರುತ್ತ ಪೂರ್ಣ ಕೇಳದಂತಾಗುವದು.]

ಸ್ವಭಿಷದ ಘಟದಂತೆ ಒಳಹೊರಗಿಲ್ಲ ನೋಡಾ | ವಿಗಡ ಚರಿತ್ರಕ್ಕೆ ಬೆರಗಾದನು | ನೋಡುವರೆ ಕಾಣಬರುತ್ತಿದೆ | ಮುಟ್ಟುವರೆ ಕೈಗೆ ಸಿಲುಕದು | ಹೊದ್ದುವರೆ ಸಮೀಪ | ಹತ್ತಿ ಸೇರುವರೆ ಅತ್ತಿತ್ತ ತೋರುತ್ತಿದೆ | ದರುಶನದಿಂದ ಅಮೃತ ಆಹಾರವಾಯಿತು | ಬೆರಸಿದೊಡೆ ಇನ್ನಂತೂ ಗುಹೇಶ್ವರಾ |

ಸುಮತಿ:— ಹೌದು, ಹೌದು. ಆದೇ ಆ ಜಗದಾರಾಧ್ಯನ ಧ್ವನಿ. ಹೋಗು, ಹೋಗು. ಕುಮಾರಾ ! ಬೇಗ ಹೋಗು.

ಕುಮಾರ:—ನಾನೇನೋ ಹೋಗಬೇಕೆನ್ನುತ್ತೇನೆ ಅತ್ತೇ, ಆದರೆ ಮನಸ್ಸು ಹೇಳುತ್ತಿದೆ— ಹೋದರೆ ಏನು ಫಲ ನಿನಗೆ? ನಾನೆಲ್ಲಾ ಮಹಾದೇವಿಯನ್ನು ಕರೆತರಬೇಕೆನ್ನುತ್ತೇನೆ. ಕೂಡಲೆ ಕೆಟ್ಟ ಮನಸ್ಸು ಕೇಳುತ್ತಿದೆ— ಕಷ್ಟಪಟ್ಟು ನೀನು ಅವಳನ್ನು ಕರೆದು ತಂದರೆ ಮದುವೆ ಆಗುವದೇನು ನಿನ್ನೊಡನೆ? ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಹೋಗಲೋ ಬಿಡಲೋ ಅನ್ನುತ್ತೇನೆ.

ಸುಮತಿ:— ನಮಗೆ ಮಗಳ ಚಿಂತೆ, ನಿನಗೆ ಮದುವೆ ಚಿಂತೆ. ಹೋಗಪ್ಪಾ ಮೊದಲು ಹೋಗು. ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಹೊತ್ತುಗಳೆದರೆ ಮತ್ತೆ-ಲ್ಲಾದರೂ ಮರೆಯಾದಾರು ಹೋಗು.

ಕುಮಾರ:— ಅವರು ಭೂಮಿಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಮತ್ತೆಲ್ಲಿ ಮರೆಯಾದಾರು? ಆ ಚಿಂತೆ ಬಿಡತ್ತೆ. ನನಗೆ ಕೇಳುತ್ತಿರುವ ಮನಸ್ಸಿನ ಮಹತ್ವದ ಪ್ರಶ್ನೆಗೇನು ಉತ್ತರ? ಹೇಳು.

ಸುಮತಿ:— ಮಹಾದೇವಿ ಸಿಗದೆ ಮದುವೆಯಾಗುವದು ಹೇಗೆ? ಮೂರ್ಖನಂತೆ ಮಾತಾಡಬೇಡ ಹೋಗು.

ಕುಮಾರ:— ನಾನನ್ನುತ್ತೇನೆ— ಮದುವೆ ಆಗದೆ ಮಹಾದೇವಿ ಸಿಗುವದು ಹೇಗೆ?

ಸುಮತಿ:— ಮದುವೆ, ಮದುವೆ. ಮದುವೆ ಮಾಡುತ್ತೇವೆ. ಮೊದಲು ಹೋಗು.

ಕುಮಾರ:— ಮದುವೆ ಮಾಡುವಿರಾ? ನೋಡಿ, ಆ ಮಹಾದೇವಿ ಬೇಡೆಂದರೂ. ಹೌದು. ಮೊದಲೇ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ.

ಸುಮತಿ:— ಮಾಡುತ್ತೇವೆ, ಮಾಡುತ್ತೇವೆ, ಮಾಡುತ್ತೇವೆ. ಮೊದಲು ಹೋಗು ಮಹಾರಾಯಾ.

ಕುಮಾರ:— ಇನ್ನೇನು ತಡ. ಈಗ ಹಿಡಿದು ತರುತ್ತೇನೆ.
ಸ್ವರ್ಗ-ಮರ್ತ್ಯ-ಪಾತಾಳ ಎಲ್ಲಾ ದರಿರಲಿ.

[ಹೋಗುವನು. ಸುಮತಿ ಬಾಗಿಲದೊಳಗೆ ನಿಂತು ಅವನು ಹೋದುದನ್ನು ನೋಡುತ್ತ ಉಸುರ್ಗರವಳು.]

ಪ್ರವೇಶ ೨

ಸ್ಥಳ:— ರಾಜ್ಯೋದ್ಯಾನದ ದೀದಿ. ಸಮಯ- ಮಧ್ಯರಾತ್ರಿ.

[ಬೆಳದಿಂಗಳು ದಿದ್ದಿದೆ ಎಡಬಲಕೆ ಸಾಲಾಗಿ ಗಿಡಗಳನೆ ಮಗ್ಗಲೊಂದೆಡೆಗೆ ಸರಿತ್ತು. ಅದರಾಚೆ ಚಿಕ್ಕ ಗುಡ್ಡದ ಸಾಲು. ಮತ್ತೊಂದೆಡೆಯಲ್ಲಿ ಮಾವಿನ ಗಿಡಗಳೂ, ಹುಲ್ಲುಗಡ್ಡೆಗಳೂ ಕಾಣುವವು. ವಸಂತಪ-ತುವಾದುದರಿಂದ ಗಿಡಬಳ್ಳಿಗಳೆಲ್ಲಾ ಹೂದಿಟ್ಟು ಚಂದ ಕಾಣುತ್ತಿವೆ ಮಹಾದೇವಿ ಬರುವಳು ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನ ಹುಡುಕುತ್ತ.]

ಮಹಾದೇವಿ:— ಊರುಕೇರಿಗಳಲ್ಲಿ ಸುತ್ತಿದೆನು. ಅತ್ತಿತ್ತ ನೋಡಿದೆನು. ಅಲ್ಲೆಲ್ಲಿಯೂ ಚೆನ್ನಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನಾ ! ನೀ ಕಾಣಲಿಲ್ಲಾ. ಇಲ್ಲಿ ಈ ವನದಲ್ಲೆಲ್ಲು ಗಿಡಗಳುಲುವಿಲ್ಲ. ಕೋಗಿಲೆಯ ಸುಳುವಿಲ್ಲ. ತುಂಬಿ ಹಾಡುವದಿಲ್ಲ. ನವಿಲು ಆಡುವದಿಲ್ಲ. ಈ ಮಧ್ಯರಾತ್ರೆಯಲಿ ಎಲ್ಲವೂ ನಿದ್ರಿಸುತ್ತಲಿಹವು. ಯಾರ ಕೇಳಲಿ ಇನ್ನು ? ಚೆನ್ನಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನಾ ! ಎಲ್ಲಿ ಹುಡುಕಲಿ ನಿನ್ನ ? ಸಹಸೆನಯ್ಯೋ ಸಹಸೆ. ಈ ವಿರಹದುರಿಯನು ಸಹಸೆ. ಬೆಳ್ಳಿಂಗಳು - ಬೆಳ್ಳಿಂಗಳೇ ಬೇಗೆಯಾಯ್ತೇಕೆ ? ಚಂದ್ರಮಾ ! ಚಂದ್ರಮಾ !! ಕಿಡಿಗಳನೆ ಉಗುಳುತಿರುವಿಯಾ ಎನ್ನ ಮೇಲಿಂದು ?

[ಗಿಡಗಳತ್ತ ನೋಡುತ್ತ]

ಹಲ್ಲೆಗೆವಿರೇಕೆ ಹೂವುಗಳೇ ? ನಗಲು ನಿನಗೇನಾಯ್ತು ಮಾಮು-ರವೇ ? ಎನ್ನ ದುಃಖವ ಕಂಡು ನಿಮಗೆ ಸಂತಸವೇ ?

[ಗಾಳಿಗೆ ಸೆರಗು ಕೂದಲುಗಳು ಅಲುಗುವದು ನೋಡಿ]

ಯಾರು ? ಮಂದಮಾರುತಾ! ನೀನು ಚಿಂಗೊಂಡು ಬ್ಲಂದೇಕೆ ? ಹಾ! ಗೊತ್ತಾಯ್ತು; ಗೊತ್ತಾಯ್ತು. ಮದನನ ಮುಂದಾಳು ನೀ ಬಂದ ಮೇಲಿನ್ನು, ಮದನ ಹೆಜಿಯೇರಿಸಿ ಹಿಂದೆ ನಿಂದಿಹನೇ ?

[ಕಾಸು ಬಾಣಹೂಡುವದು ನೋಡುತ್ತ]

ಬೇಡ. ಬಿಡದಿರು ಮದನಾ! ಆ ಕುಸುಮಬಾಣಗಳ. ಅಲ್ಲಲ್ಲಾ, ಮಸೆದ ಅಲಗುಗಳ ಎಸೆಯದಿರು. ಈ ಅಬಲೆಯೆದೆ ಮಿದುವು. ಮಾಯ ದಂತಹ ಗಾಯ ಮಾಡದಿರು. ಬೇಡುವೆನು, ಬೇಡುವೆನು.

[ಬಾಣ ಎದೆಗೆ ಬಡುವುದು. ಮಹಾದೇವಿ ಎದೆ ಹಿಡಿದು ಕಡುನೋಂದುಕೊಳ್ಳುವಳು]

ಅಯ್ಯೋ! ಸೈರಿಸೆನು, ಸೈರಿಸೆನು. ಎಲ್ಲಿರುವೆ ಚೆನ್ನಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ ಪೊರೆಯೇ? ನೀನೆ ಗತಿಯೆಂದು ಸತಿ ನಿನಗೆ ಶರಣು ಬಂದಿಹಳು. ಸೆರೆ-ಬಿಡಿಸಿ ಸಂತೈಸು. ಈ ನೋವ ತೊಡೆದು ಒಡಗೂಡು. ಕಾಮಾರಿ—ಕಾಮಾರಿಯಲ್ಲವೆ ನೀನು ?

[ಹೋಗುವಳು. ಜಗದಾರಾಧ್ಯ ಬರುವನು.]

ಜಗದಾರಾಧ್ಯ:—ಮಹಾದೇವಿ! ಎಲ್ಲಿರುವೆ ? ಎಲ್ಲಿರುವನಾದೇವ ? ಅಡವಿಯಲ್ಲಡಗಿಹನೇ ? ಗುಡಿಗಳಲ್ಲಡಗಿಹನೇ ? ಎಲ್ಲಿ ಹುಡುಕುವೆ ತಾಯೆ ? ಅರಿವರಿದು ಭ್ರಮೆದೊರೆದು ನೋಡು. ನೀ ಕಂಡ ಶೃಂಗಾರ ದಾಟಿ ನಾಯದ ಮಾಟವೆಂದರಿಕೆಯಾಗುವದು. ತಿರುತಿರುಗಿ ತೊಳಲ ದಿರು—ಬಳಲದಿರು.

ಕಣ್ಣಿಗೆ ಕಾಂಬಡೆ ರೂಪಲ್ಲ | ಕೈಗೆ ಸಿಲುಕುವಡೆ ದೇಹಿಯಲ್ಲ |
ನಡೆದಡೆ ಗಮನಿಯಲ್ಲ | ನುಡಿದಡೆ ವಾಚಾಳನಲ್ಲ |
ನಿಂದಿಸಿದವಗೆ ಹಗೆಯಲ್ಲ | ಹೊಗಳಿದವಗೆ ಕಳಿಯಲ್ಲ |
ಗುಹೇಶ್ವರಲಿಂಗದ ನಿಲವನರಿಯಲಚ್ಚುರಿಯು ಮರುಳೇ |

[ಹೋಗುವನು.]

ಪ್ರವೇಶ ೩

ಸ್ಥಳ:— ರಾಜೋದ್ಯಾನ- ಸಮಯ ಮಧ್ಯರಾತ್ರಿ.

[ತರುಗಳನೆ ನುರಗಳನೆ. ಹೂಗಿಡ ಹೂಬಳ್ಳಿಗಳು ಹಬ್ಬಿವೆ. ಕಾರಂಜಿಗಳು ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಕುಣಿಯುತ್ತಿವೆ. ಲತಾಮಂಟಪಗಳು ಹೂಬಿಟ್ಟು ಹಲ್ಲೆಗೆಯುತ್ತಿವೆ. ಮಧ್ಯದಲ್ಲೊಂದು ಶಿಲಾ ಮಂಟಪ ಅದಕ್ಕೆ ಹೂಬಳ್ಳಿ ಹಬ್ಬಿಸಿ ಅಂದಗೊಳಿಸಲಾಗಿದೆ. ಮಂಟಪಗಳಲ್ಲಲ್ಲಿ ದೀಪಗಳೂರಿಯುತ್ತಿವೆ ಹೂಗಳಿಂದಲಂಕೃತರಾದ ಹೆಂಗಳೆಯರ ಹಿಂಡು, ಅವರೊಡನೆ ಹಾಡಿ ಕುಣಿದು ನಕ್ಕು ನಲಿವಾಡುತ್ತಿರುವ ಪುರುಷರ ತಂಡು ಇವನ್ನೆಲ್ಲ ನೋಡಿದರೆ ವಿಲಾಸಿಗಳಾದ ಅರಸರುಗಳ ವಸಂತೋತ್ಸವವೆಂದು ಹೇಳಬಹುದು. ಒಂದು ಲತಾಮಂಟಪದಲ್ಲಿ ಮಾನಿನಿ ಹೂವಿನೊಡನಾಡುತ್ತ ನಿಂತಿದ್ದಾಳೆ. ಚತುರಕೆ ಅವಳ ದೇಹವನ್ನು ಹೂವಿನಿಂದಲಂಕರಿಸುತ್ತಲಿದ್ದಾಳೆ. ಕೌಶಿಕ ದೊರೆ ಮಾನಿನಿ ಇದ್ದ ಲತಾಕುಂಜದ ಮುಂದೆ ಹಾಯ್ದು ಹೋಗುವ ಕಂಚುಕಿ ದಾರಿದೋರುತ್ತಿರುವ. ಮಾನಿನಿ ಅರಸನನ್ನು ನೋಡಿ ಒಯ್ಯಾರದಿಂದೊಮ್ಮೆ ಗೋಣುಗಿಸಿ ಹೂವಿನುಡೆಯಿಂದೊಗೆಯುವಳು. ಅರಸು ಅತ್ತಿತ್ತ ಅಶ್ವರ್ಯದಿಂದ ನೋಡತೊಡಗಲು, ಮಾನಿನಿ ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ನಕ್ಕು ಚಪ್ಪಾಳೆ ತಟ್ಟುವಳು. ಅರಸು ಲತಾಕುಂಜದ ಕಡೆಗೆ ನೋಡಿ ನಗುತ್ತ ಮುಂದಾಗಿ ಮಾನಿನಿಯ ಕೈಹಿಡಿದು ಕಲಕುವನು. ಕಂಚುಕಿ, ಅಲ್ಲಿಯೇ ನಿಲ್ಲುವ. ದಾಸಿ ಲತಾಕುಂಜದಿಂದ ಹೊರ ದೀಳುವಳು.

ಕೌಶಿಕ:— ಯಾರು! ಮಾನಿನಿಯೆ, ಮಾಯಾವಿನಿಯೇ ನೀನು? ಅಹೆಹಾ! ಏನು ಸೊಬಗಿನ ವೇಷ! ಹೂ ಉಟ್ಟು—ಹೂ ತೊಟ್ಟು, ಹೂ ಮುಡಿದು—ಹೂ ಹಿಡಿದು, ಬೆಡಗು ಮಾಡ್ಕದ ನೋಡಿ ವನದೇವಿ—ವನದೇವಿಯೇ ಇಂದೆನಗೆ ಒಲಿದು ಬಂದಿಹೆಕೆಂದು ಭಾಸವಾಯಿತು ನೋಡು.

ಮಾನಿನಿ:—ವನದೇವಿ ಒಲಿದು ಬರದೇನು ಮಾಡುವಳು? ನಿಮಗೆನು ಅರಸರಿಗೆ? ದಿನದಿನವು ಎಷ್ಟು ಜನ ದೇವಿಯರು ಒಲಿದು ಬರುವರೋ ಏನೋ. ಮದುವೆಯಾಗಿನ್ನೂ ಮೂರು ದಿನವಾಗಿಲ್ಲ, ಮಾನಿನಿಯ ಮರಿವೆಯಾಯಿತಲ್ಲವೆ ನಿಮಗೆ? ಹೊಸ ಹೆಣ್ಣು ಹಾರೈಸುವಿರಿ?

(ಎಂದು ವ್ಯಂಗ್ಯೋಕ್ತಿಯನ್ನಾಡಲು ದೊರೆನಕ್ಕು ಗಲ್ಲವ ಹಿಡಿದು ಮುದ್ದುತೋರುತ್ತ)

ಕೌಶಿಕ:— ಹುಚ್ಚು. ಹೆಣ್ಣುರುಳು ಬಲು ಹುಚ್ಚು.

[ಮಾನಿನಿ ಗಲ್ಲದ ಕೈವೆಗೆದು ಕೋಪದಿಂದ]

ಮಾನಿನಿ:— ಹುಚ್ಚು. ಹೆಣ್ಣುರುಳು ಬಲು ಹುಚ್ಚು. ಹುಚ್ಚಾಗ-
ದಿದ್ದರೆ ನಿಮ್ಮ ಸವಿಮಾತು ನೆಚ್ಚುತಿದ್ದೆನೆ ನಾನು ? ಮೆಚ್ಚಿ ಮಾನಗೊಟ್ಟು
ಮದುವೆಯಾಗುತ್ತಿದ್ದೆನೆ ನಾನು ?

ಕೌಶಿಕ:— ಮಾನಿನಿ ! ವಿನೋದವಿಂದೇಕೆ ವಿಪರೀತವೆನಿಸಿತು
ನಿನಗೆ ?

ಮಾನಿನಿ:— ವಿನೋದವಲ್ಲವೆ ಇದು ? ಅಯ್ಯೋ! ಮದುವೆಗೆ
ಮುಂಚಿತವೆ ಎಷ್ಟು ಜನರೆಚ್ಚರಿಸಿದರು. ಅರಸರಿಗೆ ಅರೆಮರವು. ದೊರೆ-
ಬುದ್ಧಿ ತಿರುಮುರುವು. ಆ ಮಾತನೆಚ್ಚದಿರು. ವೈಭವಕೆ ಮೆಚ್ಚದಿರೆಂದರು
ಆಗ. ಆ ಕೆಟ್ಟ ವಿಧಿಯೆನ್ನ ನಿಲ್ಲಿಗಟ್ಟಿತು. ಕೆಟ್ಟನಕಟಾ ಕೆಟ್ಟಿ.

[ಮುಖಕ್ಕೆ ಸೆರಗು ಹಿಡಿದು ಮತ್ತೊಂದು ಕುಂಜಕ್ಕೆ ಹೋಗುವಳು]

ಕೌಶಿಕ:— ಇದೇನು ! ಸರಸ ವಿರಸವಾಯಿತೆ ಇಂದು ? ಸಂಶಯ.
ಸಂಶಯವನೆ ಹೆಣ್ಣುರೂಪಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿಸಿದನೇ ಆ ದೇವ ? ಮಾನಿನಿ !
ಮಾನಿನಿ !!

[ಹೊರಬಿದ್ದು ಅವಳಿಡ್ಡ ಲತಾಕುಂಜಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಹತ್ತಿರ ಕುಳಿತು]

ನಾನು ಏನೆಂದೆನೆಂದು ಸಂದೇಹ ಮಾನಿನೀ ? ಮಾತನರಿಯದೆ
ಮುನಿದುಕೊಳ್ಳರೆ ಕಾಮಿನೀ ? ಎನ್ನೆದೆಯಲ್ಲಿ ಇನ್ನಾವ ದೇವಿಗೆಡೆಯಿಲ್ಲ.
ವನದೇವಿ ! ವನದೇವಿ !! ನೀನೆನ್ನ ವನದೇವಿ. ನೀನೆನ್ನ ವನದೇವಿ.

[ಅವಳ ಮುಖಕ್ಕೆ ಮುತ್ತಿಡಹೋಗುವನು. ಅವಳು ಕೈ ಆಡವಾಗಿಸಿ
ಮುಖದಿರುವುತ್ತ]

ಮಾನಿನಿ:— ಸಾಕು, ಸಾಕಿನ್ನು. ಸವಿನುಡಿಯ ಸಕ್ಕರೆಯ ಸುರಿಸ
ದಿರಿ. ಅಕ್ಕರೆಯ ಆವೃತವನು ಹರಿಸದಿರಿ. ಮಾನಿನಿ ಮರುಳಾಗಲಾರಳು
ಮತ್ತೆ.

[ಎಂದು ನಕ್ಕು ಗಂಭೀರವಾಗುವಳು.]

ಹತ್ತಿರಕೆ ಬರಬೇಡಿ. ಮಾನಿನಿಗೆ ಮಿಗಿಲಾದ ಸುಂದರಿಯ ನೋಡಿ.
ಅವಳೊಡನೆ ಕೂಡಿ, ಸರಸವನು ಮಾಡಿ.

ಕೌಶಿಕ:— ಈ ಸಂಶಯವ ಬಿಡಿಸಲೇನು ಮಾಡಲಿ ನಾನು ? ಎದೆ ಬಿಚ್ಚಿ ಇನ್ನೆಂತು ತೋರಿಸಲಿ ? ನೋಡರಸಿ ! ನೋಡಲ್ಲಿ. ಈ ವಸಂತನ ಹಬ್ಬ ನಿನಗಾಗಿ. ಈ ಎಲ್ಲರುಬ್ಬು ನಿನಗಾಗಿ. ನಿನಗಾಗಿ ಈ ವಿನೋದ. ನಿನಗಾಗಿ ಈ ವೈಚಿತ್ರ್ಯ. ಈ ದೇಹ ನಿನಗಾಗಿ. ಈ ಜೀವ ನಿನಗಾಗಿ. ಕೊರಳಾಣೆ. ಕೊರಳಾಣೆ

[ಮಾನಸಿ ಒಮ್ಮೆಲೆ ಕೈಹಿಡಿದು ಹಾಯೆಂದು ಚೀರುವಳು]

ಮಾನಸಿ:— ಹಾಯ್ !

[ಕೌಶಿಕ ಗಾಬರಿಯಾಗಿ ಎದ್ದು]

ಕೌಶಿಕ:— ಏನಾಯ್ತು ? ' ಏನಾಯ್ತು ರಮಣಿ ?

ಮಾನಸಿ:— ಅಯ್ಯೋ! ಏನೋ ಕಚ್ಚಿದಂತಾಯ್ತು ಕೈಗೆ. ಸರಸರನೆ ಸದ್ದಾಯ್ತು. ಏನೆಂಬುದನು ನೋಡಿ.

[ಅವಳ ಕೈಹಿಡಿದು ನೋಡುತ್ತ]

ಕೌಶಿಕ:— ಎಲ್ಲಿ ಕಚ್ಚಿತು ? ಎಲ್ಲಿ ಕಚ್ಚಿತು ?

[ಮಾನಸಿ ಅವನ ಕೈ ಕೊಸರ]

ಮಾನಸಿ:— ಏನು ಕಚ್ಚಿತು ನೋಡೆಂದರೆಲ್ಲಿ ಕಚ್ಚಿತೆಂದಾಡುವಿರಿ. ಎಂಥ ಹುಳವದೂ ಬೋಡಿ. ಎಲ್ಲಿ ಹೋಯಿತೋ ಹಿಡಿ. ಇಲ್ಲಿಯೇ ಸರಸರನೆ ಸದ್ದಾಯ್ತು ನೋಡಿ.

[ಕೌಶಿಕ ಅತ್ತಿತ್ತ ನೋಡುತ್ತ]

ಕೌಶಿಕ:— ಎಲ್ಲಿ ಸದ್ದಾಯ್ತು ? ಇಲ್ಲಿಯೋ ? ಅಲ್ಲಿಯೋ ?

ಮಾನಸಿ:— ಇಲ್ಲಿಯೋ, ಅಲ್ಲಿಯೋ, ಎಲ್ಲಿಯೋ. ಎಲ್ಲಿರುವದೋ ನೋಡೆಂದರೆ, ಇಲ್ಲಿಯೋ ಅಲ್ಲಿಯೋ ಎಂದರೇನು ಹೇಳಲಿ ನಾನು. ಇಷ್ಟು ರಲ್ಲೆಲ್ಲಿ ಅಡಗಿತೋ ಏನೋ.

[ಕೌಶಿಕ ಅತ್ತಿತ್ತ ಬೊಗ್ಗಿ ಹುಡುಕಾಡುವ. ಮಾನಸಿ ಮುಗುಳ್ಳಗೆ ನಕ್ಕು ಉದ್ವಾಸವೋಳಗೆ ಹಿಡಿದೋಗುವಳು.]

ಕೌಶಿಕೆ:— ಅಲ್ಲಿಲ್ಲ, ಇಲ್ಲಿಲ್ಲ; ಎಲ್ಲಿ ಹೋಯಿತೋ ಏನೋ.

[ತಿರುಗಿ ನೋಡ]

ಎಲಾ ! ಮಾನಿನಿ ?

[ಹೊರಗೆ ನೋಡಲು ಮಾನಿನಿ ನಗುತ್ತ ಅರಸನನ್ನು ಕೈನಾಡಿ ಕರೆದು ಓಡಿ ಹೋಗುವಳು. ಅರಸು ಮೂಢಸಂತಾಗಿ]

ಎನಿದು ವಿನೋದವೇ ? ನಾನೆಂಥ ಹುಚ್ಚು.

[ಎಂದೂ ನಗುತ್ತ ಬಿನ್ನುತ್ತವನ ಕಂಚುಕಿ ಹಿಂದೆ ಹೋಗತೊಡಗುವ. ಚತುರಿಕೆ ಅವನನ್ನು ತಡೆಯುವಳು]

ಕಂಚುಕಿ:— ತಡೆಯುವಿಯೇಕೆ ? ಬಿಡು ಬಿಡು, ಚತುರಿಕೇ.

ಚತುರಿಕೆ:— ಎಲ್ಲಿ ಹೊರಟೆ ಕಂಚುಕಿ ?

ಕಂಚುಕಿ:— ಎಲ್ಲೆಂದರೆ ತಿಳಿಯುವದಿಲ್ಲವೇ ? ಅರಸುದಂಪತಿಗಳಿಗೆ ದಾರಿದೋರಲಿಕ್ಕೆ. ಕಂಚುಕಿಯ ಕೆಲಸವೇನಿರುವದು ಮತ್ತೆ.

ಚತುರಿಕೆ:— ಅಯ್ಯೋ ಹುಚ್ಚೇ. ಹಲ್ಲು ಹೋಗಿ, ಬೆನ್ನು ಬಾಗಿ, ಕಣ್ಣು ಕಾಣಿಸದೆ ಸ್ಮಶಾನದ ದಾರಿ ಹಿಡಿದಿರುವಿ. ನೀನೇನು ಪ್ರಣಯದ ವಾರಿದೋರುವೆ ನಿಲ್ಲು.

ಕಂಚುಕಿ:— ಅದೇಕೆ ? ನಾನೇನು ಒಂದುಕಾಲಕ್ಕೆ ಹರೆಯದವನಾಗಿರಲಿಲ್ಲವೇ ? ನನಗೇನು ಪ್ರಣಯದ ದಾರಿ ಗೊತ್ತಿರಲಿಲ್ಲವೇ ?

ಚತುರಿಕೆ:— ಆ ಹರೆ ಹೋಗಿ ಹಳೆ ಮಾತಾಯಿತು. ಆ ದಾರಿ ಬಿಟ್ಟು ಎಷ್ಟು ದಿನವಾಯಿತೋ, ಮರೆತು ಹೋಗಿದ್ದೀತು.

ಕಂಚುಕಿ:— (ಉಸುರ್ಗರೆದು) ಈ ಹೆಣ್ಣುಗಂಡಿನ ಅಟ ನೋಡಿ, ಮರೆತದ್ದು ಮತ್ತೆ ನೆನಪಾಗುತ್ತಿದೆ.

ಚತುರಿಕೆ:— (ಅಣಕಿಸುವ ಸ್ವರದಲ್ಲಿ) ಮರೆತದ್ದು ಮತ್ತೆ ನೆನಪಾಗುತ್ತದೆ ? ನೆನಪಾಗಿ ಮತ್ತಾರಾದರೂ ಹರೆಯದ ಹೆಂಗಸರ ಕೈ ಹಿಡಿದು ಕುಣಿಯಹೋದೀ. ಮೈ ಮೆತ್ತಗೆ ಮಾಡಿಬಿಟ್ಟಾರು. ನೆನಪಾಗುತ್ತದಂತೆ. ಮೈ ಮುಸ್ಸಾದರೂ ಮನವು ಸಪ್ಪಾಗಿಲ್ಲವನ್ನು ಇನ್ನೂ ?

ಕಂಚುಕಿ:— ಗಿಡ ಮುಪ್ಪಾದರೆ ಹುಳಿ ಮುಪ್ಪಾಗುವದೇನೇ ? ಅಹಹಾ ! ಈ ಸುಖ ಈ ಸ್ವರ್ಗ, ಈ ಆಡುವದು - ಹಾಡುವದು, ಈ ಕುಡಿಯುವದು - ಕುಣಿಯುವದು ನೋಡಿದರೆ ಸತ್ತ ಹೆಣಗಳೂ ಮತ್ತೆದ್ದು ಕುಣಿದಾವು. ನನ್ನಂಥವನ ಪಾಡೇನು ?

ಚತುರಿಕೆ:— (ನಗುತ್ತ) ಆ ಸತ್ತ ಹೆಣವೊತ್ತಟ್ಟಿಗಿರಲಿ. ಈ ಜೀವಂತ ಹೆಣವೂ ಕುಣಿಯಬೇಕೆನ್ನುವದೇನು ? ಮಹಾರಾಯಾ ! ಹೆಂಗಸರಾರಾದರೂ ನೋಡಿದರೆ ದೆವ್ವವೆಂದಂಜವನಬಿಟ್ಟು ಓಡಿ-ಹೋದಾರು.

ಕಂಚುಕಿ:— ಹಣ್ಣೆಲೆ ನೋಡಿ ಹಸುರೆಲೆ ನಗುತ್ತಿತ್ತಂತೆ. ನಗು. ನಗು ಚತುರಿಕೆ. ನನ್ನನ್ನು ನೋಡಿ ಈಗ ನೀನು ನಕ್ಕರೆ ನಿನ್ನನ್ನು ನೋಡಿ ಮಂದಿ ನಗುವ ಕಾಲ ಮುಂದೆ ಬಂದೀತು. ನಾನು ಹರೆಯದವನಿದ್ದಾಗ ಚತುರಿಕೆ ! ನಿನ್ನಂಥ ಹೊಯ್ಯಾಲೆಯರಾದ ಹುಡಿಗಿಯರು ನನ್ನನ್ನು ಕದ್ದು ನೋಡಿ ಮುದ್ದು ತೋರಿದ್ದುಂಟು. ಕುಣಿಯೋಣ ಬಾರೆಂದು ಬಿದ್ದು ಬೇಡಿಕೊಂಡದ್ದುಂಟು. ಏನು ಮಾಡುವದು ?

ಚತುರಿಕೆ:— ಪಾಪ ! ಕದ್ದು ನೋಡಿದವರಲ್ಲಾಗಲಿ, ಬಿದ್ದು ಬೇಡಿಕೊಂಡವರಲ್ಲಾಗಲಿ, ಈ ಮುಪ್ಪಿನಲ್ಲಿ ಕೈಕೊಟ್ಟು ಕುಣಿಯಲು ಒಬ್ಬಳಾದರೂ ಇರಬಾರದೇ ?

ಕಂಚುಕಿ:— ಹೌದು. ಕೈಕೊಟ್ಟು ಕುಣಿಯಲಿಕ್ಕೆ ನನಗಂತೂ ಈ ಮುಪ್ಪಿನಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬಳೂ ಇಲ್ಲ. ಆದರೆ ಚತುರಿಕೆ ! ಈ ಹೊಸ ಹರೆಯಲ್ಲಿ ಹೆಗಲ ಮೇಲೆ ಕೈಹಾಕಿ ಕುಣಿಯಲು ನಿನಗಾದರೂ ಒಬ್ಬನಿಲ್ಲಾ. ನೀನೇನು ಮಾಡುವೆ ?

ಚತುರಿಕೆ:—ನಾನು ಏನಾದರೂ ಮಾಡುವೆ. ನಿನಗೇಕೆ ಅದೆಲ್ಲಾ ?

ಕಂಚುಕಿ:— ಹಾಗಲ್ಲಾ. ಏನಾದರೂ ಮಾಡುವದಕ್ಕಿಂತ ಈ ಸಂತೋಷ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಹೆಣ್ಣಿಲ್ಲದ ನಾನೊಂದು ಗಂಡು. ಗಂಡಿಲ್ಲದ ನೀನೊಂದು ಹೆಣ್ಣು. ಈ ಎರಡೂ ಇಚ್ಛೋಡಿಗಳು ಜೋಡಾಗಿ, ಕೂಡಿ ಕುಣಿದು ಏನೋದ ಮಾಡಿದರೆ.....

ಚತುರಿಕೆ:— ಯಾಕೆ ಕಂಚುಕೀ ! ನಾಲಿಗೆ ಬಹಳೇ ಉದ್ದವಾಗಿ ಹರಿಯಹತ್ತಿತು ? ಕುಣಿಯಬೇಕಾಗಿದೆಯಲ್ಲವೇ ? ತಡೆ, ಹಾಗಾದರೆ. ಅರಸು-ಅರಸಿಯರು ಇತ್ತಲೇ ಬಂದರು. ಅವರೆಮರು ಹೇಳಿ ಚನ್ನಾಗಿ ಕುಣಿಸುತ್ತೇನೆ ನಿಲ್ಲು. ಸಲಿಗೆ ನಾಯಿ ತಲೆಗೆರಿತಂತೆ. ಇದೋ ನೋಡಿ. ಮಹಾರಾಜರೇ ! ರಾಣಿಯವರೇ ! ಈ ಕಂಚುಕಿ.....

ಕಂಚುಕಿ:— ಅಯ್ಯೋ, ಇದೇನುಚತುರಿಕೆ ! ಹೇಳಬೇಡ. ಮಹಾರಾಯಳೇ, ಮುಂದೆಂದೂ ನಿನ್ನ ಹಾದಿಗೆ ಬರುವದಿಲ್ಲ. ಕಾಲು ಬೀಳುತ್ತೇನೆ. ಕ್ಷಮಿಸಿಬಿಡು.

[ಕಾಲಿಗೆ ಬೀಳುವ ಕಂಚುಕಿ. ದಾಸಿ ನಗುವಳು. ಮಾನಿ ನಿಡಗಿಡಗಗಳಲ್ಲಿ ಮರೆಯಾಗುತ್ತ ಕಡೆಗೆ ಲತಾಕುಂಜದಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದು ಅಡಗುವಳು. ಅರಸು ಅತ್ತಿತ್ತ ನೋಡುತ್ತ, ಹುಡುಕುತ್ತ ಬರುವ. ಕಂಚುಕಿ-ದಾಸಿಯರು ಓಡಿಹೋಗುವರು]

(ಶೆರೆಬೀಳುವದು)

ಪ್ರವೇಶ ೪

ಸ್ಥಳ:— ರಾಜೋದ್ಯಾನದ ದೀದಿ. ಸಮಯ- ಮಧ್ಯ ರಾತ್ರಿ.

[ನಿರ್ಮಲ ಭ್ರಮಿಷ್ಠನಂತೆ ದಾರಿ ಓಡಿದಿರುವ. ಕುಮಾರನು ಬೇಸರಕೆಯಿಂದ ಹಿಂದೆ ಹೆಜ್ಜೆ ಹಾಕುತ್ತ ಅತ್ತಿತ್ತ ನೋಡಿ]

ಕುಮಾರ:— ಮಾವಾ! ಮಾವಾ!! ದಾರಿ ತಪ್ಪಿದೆ. ದಾರಿತಪ್ಪಿದೆ.

ನಿರ್ಮಲ:—(ತಟ್ಟನೆ ನಿಂತು ಅತ್ತಿತ್ತ ನೋಡಿ) ಎಲ್ಲಿ ದಾರಿತಪ್ಪಿದೆ?

ಕುಮಾರ:— ನೊದಲು ಮನೆ ಬಿಡುವಾಗಲೇ ದಾರಿ ತಪ್ಪಿದೆ ಮಾವಾ. ಏನು ಮಾಡುವದು ?

ನಿರ್ಮಲ:— ಅಂದರೆ ? ಮಹಾದೇವಿ ಈ ದಾರಿಯಿಂದ ಹೋಗಿ ರಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲವೇ ?

ಕುಮಾರ:— ನೊದಲೇ ದಾರಿ ಬಿಟ್ಟವಳಿಗೆ ಈ ದಾರಿ. ಆ ದಾರಿ. ಯಾವ ದಾರಿ ಏನು ಮಾವಾ ?

ನಿರ್ಮಲ:— ಹಾಗಾದರೆ ಮತ್ತಾವ ದಾರಿಯಿಂದ ಹೋಗಿರಬೇಕೆನ್ನುವಿ ?

ಕುಮಾರ:— ಮತ್ತಾವ ದಾರಿಯೆಂದರೇನು ಮಾವಾ? ಅಡ್ಡದಾರಿ.

ನಿರ್ಮಲ:— ಎಲ್ಲಿದೆ? ಎಲ್ಲಿದೆ ಆ ಅಡ್ಡದಾರಿ?

ಕುಮಾರ:— ಎಲ್ಲಿದೆ ಆ ಅಡ್ಡದಾರಿ! ಇಷ್ಟು ದಿನ ಒಳ್ಳೇ ದಾರಿಯಿಂದ ನಡೆದು ಈ ಮುಪ್ಪಿನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮಗಳಿಗಾಗಿ ಅಡ್ಡದಾರಿ ಹಿಡಿದರೆ ಮಂದಿ ಏನೆಂದಾರು ಮಾವಾ ನಿನಗೆ?

ನಿರ್ಮಲ:— ಮೂರ್ಖಾ!

ಕುಮಾರ:— ಸರಿ. ಸರಿ. ಈ ಸರಿ ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಹೆಣ್ಣಿನ ಬೆನ್ನು ಹತ್ತಿ ಹುಚ್ಚರಂತೆ ಅಡ್ಡಾಡುವವರಿಗೆ ಮೂರ್ಖರಲ್ಲದೆ ಬುದ್ಧಿವಂತರೆಂದಾರೇನು ಮಾವಾ?

ನಿರ್ಮಲ:— ಹೌದಪ್ಪಾ. ನಿನ್ನನ್ನು ಜೋಡುಮಾಡಿಕೊಂಡು ಮೂರ್ಖನೇ ಏಕೆ ನಾನು ಮಹಾಮೂರ್ಖನಾದೆನು. ಸಾಕು ನಡೆ ಇನ್ನು.

[ಹೋಗಹತ್ತುವನು]

ಕುಮಾರ:— ಹಾಗೇ ಮುಂದೆ ನಡೆದಿಯಲ್ಲ ಮಾವಾ! ಹಿಂದೆಯಾರು ಏನು ಅಂದದ್ದು ಕೇಳುವದಿಲ್ಲವೇ?

[ನಿರ್ಮಲ ತಿರುಗಿಏತು ಆಶ್ಚರ್ಯದಿಂದ]

ನಿರ್ಮಲ:— ಯಾರು ಏನೆಂದರು?

ಕುಮಾರ:— ಯಾರೂ ಏನೂ ಅಂದಿಲ್ಲಾಃಃಃ ನಾನೇ ಅಂದೆ ಮಾವಾ.

ನಿರ್ಮಲ:— ನೀನು ಏನೆಂದೆ ಅಳಿಯಾ?

ಕುಮಾರ:— ಅಲ್ಲಾ. ಮುಂದೆ ಅಡವೆ. ಹಾಗೇ ಎಲ್ಲಿಗೆ ಅಂದೆ?

ನಿರ್ಮಲ:— ಹೌದು. ಕಣ್ಣು ಕಾಣುತ್ತವೆ ನನಗೂ. ನಾನು ಅಡವೆ ಬೀಳುತ್ತೇನೆ. ನೀನೇನು ಸುಮ್ಮನೆ ಬೆನ್ನು ಹತ್ತಿ ಬರುವಿಯೋ ಇಲ್ಲವೋ?

ಕುಮಾರ:— ಇದೇನು ಮಾವಾ. ಆ ಮಹಾದೇವಿ ತಿಳಿಗೇಡಿ ಹುಡುಗಿ, ಅರಿಯದೆ ಅಡವೆ ಬಿತ್ತನ್ನು. ತಿಳಿದ ನೀನೂ ಅಡವೆ ಬಿದ್ದರೆ ಹೇಗೆ ಮಾವಾ? ನಾನು ಹೇಗೆ ನಿನ್ನ ಬೆನ್ನು ಹತ್ತಿ ಬರಬೇಕು ಅನ್ನುತ್ತೇನೆ.

ನಿರ್ಮಲ:— ಶರಣು, ಶರಣು ಮಾಹಾರಾಯಾ! ಬಹಳ ಬುದ್ಧಿ
ವಂತನಿರುವಿ; ನನ್ನ ಬೆನ್ನು ಹತ್ತಿ ಬರಬೇಡಾ. ಎಲ್ಲಾದರೂ ಹೋಗು
ಕಣ್ಣಿರೆಯಾಗಿ.

[ನಿರ್ಮಲ ಹೋಗಹತ್ತನು. ಕುಮಾರ ದಿಟ್ಟಿಸಿ ನೋಡುತ್ತ]

ಕುಮಾರ:— ಮಾವಾ ! ಮಾವಾ !!

[ನಿರ್ಮಲ ಮಾತಾಡದೆ ಹೋಗುವ ಕುಮಾರ ಅವನ ಕೈಹಿಡಿದು]

ಮಾವಾ! ಮಾವಾ!! ಮಾತಾಡೋ. ಅಲ್ಲಲ್ಲಾ ಅಲ್ಲಿ ನೋಡು ಅಂದೆ.

ನಿರ್ಮಲ:— ಎಲ್ಲಿ ನೋಡಲಿ ಹಾಳಾದ್ದು.

ಕುಮಾರ:— ಹಾಳಾದ್ದೇ ಅಲ್ಲಿ ಕಾಣುವದು ನೋಡು ಮಾವಾ.

ನಿರ್ಮಲ:— ಎಲ್ಲಿ ಏನು ಕಾಣುವದು ? ಮಹಾದೇವಿಯೇ !

ಕುಮಾರ:— ಮೊದಲೇ ಮಂಜುಗಣ್ಣು. ಸಂಜೆಯಲ್ಲಂತೂ ತೀರೇ
ಹೋಯಿತು.

ನಿರ್ಮಲ:— ಕಣ್ಣು ಕಾಣುವದಿಲ್ಲವೇಕೆ ? ಎಲ್ಲಿ ? ಅಲ್ಲಿಯೇ
ಹೌದಲ್ಲೋ ? ಕರ್ರಗೆ ಕಾಣುವದು.

ಕುಮಾರ:— ಹೌದು. ಹೌದು, ಕಣ್ಣು ಹೋದ ಮೇಲೆ ಕಾಣು-
ವದಿಲ್ಲ ಕರ್ರಗೆ.

ನಿರ್ಮಲ:— ಅವಳು ಮಹಾದೇವಿ. ಮಹಾದೇವಿಯೇ ಹೌದೇನು ?

ಕುಮಾರ:— ಹೌದು ಮಹಾದೇವಿ. ಅವಳೇ ಮೂದೇವಿ.

ನಿರ್ಮಲ:— ನಡೆ. ಬೇಗ ಹೋಗೋಣ ನಡೆ. ತಡ ಮಾಡಬೇಡ
ಕುಮಾರಾ.

ಕುಮಾರ:— ಬೆನ್ನು ಹತ್ತಿ ಬರಬೇಡಾ. ಬುದ್ಧಿವಂತನಿರುವಿ ಎಂದು
ಅಂದಿದ್ದಿಯಲ್ಲವೇ ಮಾವಾ ? ಆದರೆ ನೀನಂದದ್ದನ್ನು ನಾನೇನು ಹಂಗಿಸಿ
ತೋರಿಸುವದಿಲ್ಲ. ಪ್ರಸಂಗಕ್ಕೆ ಮೂರ್ಖರೂ ಬೇಕು. ಬುದ್ಧಿವಂತರೂ
ಬೇಕು. ಹಾಗೆ ಯಾರನ್ನು ಅಲ್ಲಗಳೆಯಬಾರದು ಮಾವಾ.

[ನಿರ್ಮಲನು ಅವನನ್ನು ನೋಡಿ ನಕ್ಕು]

ನಿರ್ಮಲ:— ಹೌದಪ್ಪಾ, ಬುದ್ಧೀ ಮಾತು.

ಕುಮಾರ:— ಬುದ್ಧೀ ಮಾತಿಗೆ ಸಣ್ಣವರೇನು ದೊಡ್ಡವರೇನು ಮಾನಾ?

[ಹೋಗುವರು.]

ಪ್ರವೇಶ ೫

ಸ್ವ ೪—ರಾಜೋದ್ಯಾನದ ಹೊರಗಿನ ಬೀದಿ.

[ಉದ್ದಾದ ರಾಜೋದ್ಯಾನದ ಗೋಡೆಯ ಮಧ್ಯದಲ್ಲೊಂದು ದೊಡ್ಡ ಬಾಗಿಲು. ಬಾಗಿಲಿನಿಂದೊಳಕ್ಕೆ ನೋಡಲು ಸಾಲಾಗಿ ಹೂವಿನ ಗಿಡಗಳು. ಗಿಡಗಳಲ್ಲಲ್ಲಿ ಅಡ್ಡಡಲು ಅಡ್ಡ ದಾರಿಗಳು. ಮಹಾದೇವಿ ತಡವರಿಸುತ್ತ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಗೋಡೆಗೆ ಅತು ಸಿಲುತ್ತು ಬರುವಳು. ಅತ್ತಿತ್ತ ಓಡಾಡಿ ಕಾಲುಗಳು ಸೋತವೆ. ಕೂಗಿ ಕೂಗಿ ಧ್ವನಿ ಕೂಗಿದೆ ನೋಡಿ ನೋಡಿ ಕಣ್ಣು ಜಡವಾಗಿವೆ. ಸೆರಗು ತಲೆಯಿಂದ ಜಾರಿದ್ದರಿಂದ ಕೂದಲು ಗಾಳಿಗೆ ಅಲ್ಲಾಡುತ್ತಿವೆ. ದೇಹವೆಚ್ಚರವಿಲ್ಲ.]

ಮಹಾದೇವಿ:— ಚೆನ್ನಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ !.....ಚೆನ್ನಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನದೇವಾ !ಹುಡುಕಿ.....ನಿನ್ನನು ಹುಡುಕಿ..... ನೊಂದಿಡೀ ಜೀವಾ.....ಎಕೆ?.....ಎಕೆಷ್ಟು.....ಎನ್ನನೊಂಚಿಸುವೆ?.....ಎನು?ಎನಿದೆಲ್ಲ.....ಎನ್ನ ಸಂಚಿತವೇ ? ನಿನ್ನ.....ಧರ್ಮ !.....ನಿನ್ನ.....ಧರ್ಮವಲ್ಲವೇ !ಎನ್ನ.....ಕಾಯ್ದುದು.....ನನ್ನ ಕರ್ಮ !.....ನನ್ನ.....ಕರ್ಮವೇ !.....ನಿನ್ನ.....ಕಾಣದೆ.....ಸಾಯ್ದುದು.....ಸಾಯ್ದುದು.....ಸಾಯ್ದುದು.....ಸಾಯ್ದುದು.

[ಮಹಾದೇವಿಯು ಬಾಗಿಲದೆದುರಿನಲ್ಲಿಯೇ ಮೂರ್ಛಿತಳಾಗಿ ಬೀಳುವಳು. ಮಾನಿನ ನಗುತ್ತ, ಹಿಂದೆ ನೋಡುತ್ತ ಓಡಿಬಂದು, ಬಾಗಿಲಿನ ಹತ್ತರದ ಗಿಡಗಳಲ್ಲಿ ಮರೆಯಾಗುವಳು ಕೌಶಿಕ ಅವಳ ಬೆನ್ನುಹತ್ತಿ ಬರುವಾಗ (ಅವನೂ ನಗುತ್ತಿರುವ) ಮಹಾದೇವಿ ಬೀಳುವದು ನೋಡಿ ತಟ್ಟನೆ ನಿಂತು]

ಕೌಶಿಕ:— ಯಾರು ! ಯಾರು ಬಿದ್ದವರೆಡವಿ ? ಮಾನಿನಿಯೇ !

[ಅವಸರದಿಂದ ಮುಂದೆ ಬಂದು ನಿಂತು ನೋಡುತ್ತ]

ಛೇ ! ಮಾನಿನಿಯಲ್ಲೆ. ಮತ್ತಾವಳೇ ಅಬಲೆ ? ಏಕಾಕಿಯಾಗಿವಳು ಅಲೆಯುತಿಹಳೇಕೆ ?

[ಸುತ್ತಮುತ್ತ ನೋಡುತ್ತ]

ಸಂಗಡಿಗರಾರಿಲ್ಲ. ಏನು ಕಷ್ಟವೋ ಕಾಣೆ.

[ಬೆನ್ನುಹಿಂದಿನಿಂದ ಬೊಗ್ಗಿ ಅವಳ ಮುಖ ನೋಡುತ್ತ]

ಅಹಹಾ ! ಏನು, ಏನಿದು ದಿವ್ಯ ರೂಪ !

[ವಿಕಾರವಶನಾಗಿ ಉಸುರ್ಗರೆದು]

ಯಾವನೊರಿಸಿಹನೊ ಭೂಪ !

[ಮುಖವನ್ನೇ ದಿಡದ ನೋಡುತ್ತ]

ಕುಂಕುಮದ ಕಲೆಯಿಲ್ಲ ಹಣೆಯಲ್ಲಿ. ಈ ಹೂವನಾರೂ ಹಿಡಿದಿಲ್ಲ. ಆ ಭಾಗ್ಯವನಾರೂ ಪಡೆದಿಲ್ಲ.

[ಆತುರದಿಂದ ನೆಲಕ್ಕೆ ಮಂಡೆಯೂರಿ ನಡಕ್ಕೆ ಕಟ್ಟಿದ ವಸ್ತ್ರವಿಚ್ಚಿ ಗಾಳಿ ಹಾಕ ತೊಡಗುವನು.]

ಅಯ್ಯೋ ! ರಸಿಕರು ಮುಡಿದು ಮೂಸಿನೋಡುವ ಮೊದಲೆ, ಈ ಹೂವು ಹುಡಿಯಲಿ ಬಿದ್ದು ಬಾಡುತಿಹುವಲ್ಲಾ ! ತಡೆಯೆ; ತಡೆಯೆನಾನಿನ್ನು. ಇದನೆತ್ತಿ ಎದೆಯಲಿರಿಸುವೆನು. ಶಿರದಿ ಧರಿಸುವೆನು.

[ಅವಳನ್ನು ಅಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆನ್ನುವದರೊಳಗೆ ಗಿಡದಿಂದ ಹಣ್ಣೊಂದು ನೆಲಕ್ಕೆ ಹಾಸಿದ ಎಲೆಗಳ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದು ಪಟ್ಟೆಂದು ಸಪ್ಪಳವಾಗುವದು. ಕಾಶಿಕೆ ಕೈ ಹಿಂತೆಗೆದು ಗಾಬರಿಯಿಂದ ಅತ್ತಿತ್ತ ನೋಡುತ್ತ]

ಸುತ್ತಾರ ಸುಳುವಿಲ್ಲ. ಮತ್ತೇನು ಸಪ್ಪಳವು ?

[ಹತ್ತರದಲ್ಲಿಯೇ ಬಿದ್ದ ಹಣ್ಣನ್ನು ನೋಡಿ ನಕ್ಕು]

ಗಿಡದಿಂದ ಹಣ್ಣು ದುರಿ ಎನ್ನ ಹೆದರಿಸಿತೇ ? ಸ್ವರ್ಗಸುಖದಿಂದೆನ್ನ ಚದುರಿಸಿತೇ ?

[ಹಣ್ಣನ್ನು ಕೈಯಲ್ಲಿ ತಕ್ಕೊಂಡು ನೋಡತೊಡಗುವ. ಮಾಸಿನಿ ಗಿಡದಿಂದ ಹೊರಬಂದು ಈ ದೃಶ್ಯನೋಡಿ ತಟ್ಟನೆಸಂತು ಆಶ್ಚರ್ಯಗೊಂಡವಳಂತೆ ಬಾಯ್ತೋಲೆ ಕೈಯಿಡುವಳು.]

ಹಣ್ಣು, ಹಣ್ಣು ಹಣ್ಣುನು ನೋಡಿ ತಣ್ಣು ಗಿರುವವರಾರು ? ಮದುನೆ, ಮದುನೆಯಾಗುವ ಮೊದಲು, ಕನ್ಯೆಯರ ಕೈಹಿಡಿಯಲನ್ಯಾಯವೇನು ?

ಯಾರ ವಸ್ತುವೆಂಬುದು ಗೊತ್ತಾಗದಿರಲು, ಅದು ಆ ನಾಡಿನರಸನ ಸೊತ್ತಾಗುತ್ತಿಹುದು. ಹೆದರಲೇತಕೆ ಇನ್ನು ? ಮನಕೊಪ್ಪಿದೀ ಸುಂದರಿಯ ಅಪ್ಪವೆನು. ಯಾರು - ಯಾರು ನೋಡೇನು ಮಾಡುವರು ? ನಾಡೋಡೆಯ ನಾಸಿರಲು.

(ಅಶ್ವಹೋಗುವ. ಜಗದಾರಾಧ್ಯ ಅವಸರವಾಗಿ ಬರುತ್ತ)

ಜಗದಾರಾಧ್ಯ:— ಬೇಡಬೇಡೀ ಅವಿಚಾರ. ತರವಲ್ಲ, ಬಿಡು ಬಿಡೀ ವ್ಯಭಿಚಾರ.

(ಕೌಶಿಕ ಕೈತೆಗೆದು ಎದ್ದು ನಿಂತು ಸಂತಾಪವಿಂದವನನ್ನು ನೋಡುವ)

ಮಾನಿನಿ:— ಏನಿದು ! ಏನಿದನ್ಯಾಯ. ನೋಡೆ ಇದನೋಡೆ ನಯ್ಯೋ.

(ಮಾನಿನಿ ಆಸೂಯೆ ಅಸಮಾಧಾನಗಳಿಂದ ನಡುಗಿ ಕಣ್ಣು ಚ್ಚಿ ಗೋಡೆಗಾನು ವಳು. ಕೌಶಿಕ ಅಶ್ಚಯದಿಂದ ತಿರುಗಲು ಮಾನಿನಿಯು ನೋಡಿ, ಭೀತಿಯಿಂದ ಮನಕ-ಗ್ನಿ ನಾಚಿಕೆಯಿಂದ ತಲೆ ತಗ್ಗಿಸುವನು.)

ಜಗದಾರಾಧ್ಯ:—ಯಾರು ನೀನೆಲವೋ? ಯಾರು ನೀ; ನೂಡರಸ. ಕೌಶಿಕ. ಏನು ! ನೀನಿಂಥ ಕೇಡಿಗನೇ ?

(ಕೌಶಿಕ ತಟ್ಟನೆ ಮುಖವೆತ್ತಿ ಅಭಿಮಾನ - ಸಂತಾಪಗಳಿಂದ)

ಕೌಶಿಕ:— ಯಾರು ! ಕೇಡಿಗರಾರು ? ಈ ಅಬಲೆಯ ದುಃಖವ ನೋಡಿ, ಕರುಣೆಯಿಂ ಕಾಪಾಡಲೆಂದೋಡಿಬಂದವ ನಾನು ಕೇಡಿಗನೇ ?

(ಮಾನಿನಿ ಧಾವಿಸಿ ಕೌಶಿಕನ ಹತ್ತರ ಬಂದು ದೈನ್ಯದಿಂದ)

ಮಾನಿನಿ:— ಹಾ ನಾಥ ! ಮಹಾವುರುಷನೆಂದಿರಲು, ಮಾಡಿದ ಪಾಪವನು ಆಡಿಬಿಡುವುದು ಲೇಸು. ಬೇಡಿನಿಯ ! ಸುಳ್ಳಾದಬೇಡಿಲ್ಲಿ ಬೇಡುವೆನು. ಸುಳ್ಳಾದ ಪಾಪವನು ಕೊಳ್ಳದಿರು. ಹೇಳು; ಅಬಲೆಯ ದುಃಖವ ನೋಡಿ ಕರುಣೆ ಉಕ್ಕಿತೇ ? ಸುಂದರಿಯ ಮುಖ ನೋಡಿ ಮೋಹ ಮಿಕ್ಕಿತೆ ಹೇಳು ? ಸತ್ಯವನು ಹೇಳಿದರೆ ಕ್ಷಮಿಸುವನು ಗುರುದೇವ.

(ಕೌಶಿಕ ಕಿಡಕಿಡಿಯಾಗಿ ಮಾನಿನಿಯ ನೋಡುತ್ತ)

ಕೌಶಿಕ:— ಮಾನಿನಿ ! (ನೂಕಿಬಿಡುವ.)

ಜಗದಾರಾಧ್ಯ:— ಅರಸೇ ! ಇಂಥ ದಿವ್ಯ ಮಡದಿಯ ಪಡೆದು ಧನ್ಯ ನೀನಾಗಿರಲು, ಅನ್ಯ ಹೆಣ್ಣನ್ನು ಬಯಸಿ ಮಣ್ಣುಗೂಡುವಿಯೇಕೆ ? ಕೇಳು, ಕೇಳೇ ದೇವಿ ಸುಹಾದೇವಿ. ಸಾಮಾನ್ಯಳೆಂದೆನಬೇಡ. ಅಲೌಕಿಕವು ಇವಳೇ ಮೂರ್ತಿ. ನಿನ್ನ ರಾಜ್ಯಕ್ಕೆ ಘನವಾದ ಕೀರ್ತಿ.

(ಮಹಾದೇವಿ ಅಲುಗಾಡಿ ಮೆಲ್ಲಗೆ “ಚೆನ್ನ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ” ನೆಂದು ಕರೆವಳು. ಜಗದಾರಾಧ್ಯ ಅವಳ ಹತ್ತರ ಹೋಗಿ ವಾತ್ಸಲ್ಯದಿಂದ ತಲೆ ಸವರುತ್ತ)

ಮಹಾದೇವಿ ! ಮಹಾದೇವಿ ! ಎಚ್ಚರಾಗು. ಎಚ್ಚರಾಗೌ ತಾಯೆ. ಏನು ! ಇನ್ನೂ ಬಿಡದಿಹುದೆ ಮಾಯೆ ?

(ಕಾಶಿಕ ತಲೆ ತಗ್ಗಿಸಿಕೊಂಡು ಉದ್ಯಾನವೊಳಕ್ಕೆ ಹೋಗುವ. ಮಾಸಿನ ಹಿಂಚಾಲಿಸುವಳು ಜಗದಾರಾಧ್ಯ ಪಥ ಹೇಳುವ)

ಕಂಡೆನೆಂಬುದು ಕಣ್ಣಿಗೆ ಮರವೆ | ಕಾಣೆನೆಂಬುದು ಮನಕ್ಕೆ ಮರವೆ | ಕೂಡಿದೆನೆಂಬುದು ಅರವಿನ ಮರವೆ | ಅಗಲಿದೆನೆಂಬುದು ಮರವಿನ ಮರವೆ | ಕಂಡೆನು-ಕಾಣೆನು ಕೂಡಿದೆ-ಅಗಲಿದೆನೆಂಬುದ ಬಿಡಲು | ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಿಯೂ ಅಲಿಂಗವೆ ಮರುಳೆ |

(ಮಹಾದೇವಿ ನಿದ್ರೆಯಿಂದೆಚ್ಚರಿಯುವಂತೆ ಎದ್ದು ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುತ್ತ)

ಮಹಾದೇವಿ:— ಯಾರು ! ಯಾರೆನ್ನ ನೆಚ್ಚರಿಸಿದರು ? ಮಾಯೆಯ ಹಿಡಿಯಿಂದ ಬಿಡಿಸಿದವರಾರೆನ್ನ ?

[ಕಣ್ಣೆರೆದು ಸುತ್ತ ನೋಡುತ್ತ ಅನಂದಾತಿರೇಕದಿಂದ]

ಅಹಹಾ ! ಏನು ಏನಿದು ಚೆನ್ನ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ, ನಿನ್ನ ದಿವ್ಯ ಮಂಗಲ ರೂಪ ! ವನವಾಗಿ—ವನದೊಳಗಿನ ತರುವಾಗಿ—ಮರವಾಗಿ ನೀನಿರುವೆ. ಹೂವಾಗಿ ನೀನಿರುವೆ. ಹಣ್ಣಾಗಿ ನೀ ಮೆರೆವೆ. ಗಿರಿಯಾಗಿ ನೀನಿರುವೆ. ತೊರೆಯಾಗಿ ನೀ ಹರಿವೆ. ಈ ಭೂಮಿ ವ್ಯೋಮಗಳೆಲ್ಲ ನೀನೆ ನೀನೇ. ನೀನಿಲ್ಲದೆಲ್ಲಿಯೂ ಇಲ್ಲಾ. ನೀನಲ್ಲದಾವುದು ಇಲ್ಲಾ. ಎಲ್ಲಿ ನೋಡಿದ ಡಲ್ಲಿ ನೀನೆ ದೇವಾ.

ಜಗದಾರಾಧ್ಯ:— ಮಂಗಲವು. ಮಂಗಲವು ಮಹಾದೇವಿ.

[ಅಶೀರ್ವದಿಸುವ. ಮಹಾದೇವಿ ತಿರುಗಿ ನೋಡಿ ಅನಂದಾತಿಶಯದಿಂದ ಪಾದಕ್ಕೆ ರಗುವಳು.]

ಮಹಾದೇವಿ:— ನಿನ್ನ ದಯೆ ಗುರುದೇವ ! ನಿನ್ನ ದಯೆ.

[ಜಗದಾರಾಧ್ಯ ಅವಳನ್ನಪ್ಪಿ ಮುಂಡಾಡುತ್ತ]

ಜಗದಾರಾಧ್ಯ:— ಇಂದಿನಗೆ ಆನಂದ. ಆನಂದ.

[ನಿರ್ಮಲ—ಕುಮಾರರು ಬರುವರು. ಜಗದಾರಾಧ್ಯ, ಮಹಾದೇವಿಯನ್ನು ಅಪ್ಪಿರುವವನ್ನು ನೋಡಿ ಕುಮಾರನು ಸಂತಾಪದಿಂದ]

ಕುಮಾರ:— ಮಾವಾ ! ನೋಡು—ನೋಡು. ಈ ಅಯ್ಯನ ಅನಾಚಾರ ನೋಡಬಾರದೇ ? ನೀಚ ಜಂಗಮಾ ! ನಿನ್ನನ್ನು ಈಗಲೆ ತುಂಡರಿಸಿ ಚಲ್ಲುತ್ತಿದ್ದೆ. ಕೈಯಲ್ಲಿ ಅಸ್ತ್ರ-ಶಸ್ತ್ರ-ಮಹಾಸ್ತ್ರಗಳೇನೂ ಇಲ್ಲ. ಆದರೂ ನಿಲ್ಲು ನಿರ್ಲಜ್ಜಾ. ಕೈಯಿಂದ ಗುದ್ದಿ ಒಂದೇ ಏಟಿಗೆ ನಿನ್ನನ್ನು ಕೈಲಾಸಕ್ಕೆ ಕಳಿಸಿ ಬಿಡುತ್ತೇನೆ ನಿಲ್ಲು.

[ಹೊಡೆಯಹೋಗಲು ನಿರ್ಮಲನು ತಡೆದು ಸಿಟ್ಟಿನಿಂದ]

ನಿರ್ಮಲ:— ಭ್ರಷ್ಟಾ ! ಏನಿದು ?

[ಮಹಾದೇವಿ-ಜಗದಾರಾಧ್ಯರು ಅಗಲಿ ಅವರನ್ನು ನೋಡುವರು ಕುಮಾರ ದಿಪ್ಪನಂತಾಗಿ]

ಕುಮಾರ:— ಹಾ ! ಯಾರು ? ಯಾರು ಭ್ರಷ್ಟರು ಮಾವಾ ? ಅರುಮರುವಾಯಿತೇನು ? ನಾನೋ ಏನು ಈ ಜಂಗಮನೋ ಭ್ರಷ್ಟ ? ಹೀಗೇಕೆ ಮಾಡುವಿ ಮಾವಾ ?

ನಿರ್ಮಲ:— ನೀನೇ—ನೀನೇ ಭ್ರಷ್ಟ.

ಕುಮಾರ:— ನಾನೇ ಭ್ರಷ್ಟ ? ಅಂದರೆ ಈ ಜಂಗಮ ಶ್ರೇಷ್ಠ ನೇನು ? ಹೆಣ್ಣೋಡಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗಿ, ಅಡವಿಯಲ್ಲಿ ಅಪ್ಪಿ ಆಲಿಂಗಿಸುತ್ತಿರುವವನು ಶ್ರೇಷ್ಠ. ಒಳ್ಳೇ ನ್ಯಾಯ.

ನಿರ್ಮಲ:— ಎಲಾ ದುಷ್ಟಾ ! ಗುರುನಿಂದೆ ಮಾಡುವಿಯಾ ? ತಿವ ತಿವ!

ಕುಮಾರ:— ತೀರೇ ಹೋಯಿತು. ಗುರುನಿಂದೆ. ಮಳ್ಳುತಿಷ್ಠ ಕಳ್ಳಗುರು, ಒಳ್ಳೇ ಜೋಡು.

ನಿರ್ಮಲ:— ಹೆಚ್ಚು ಬೊಗಳಬೇಡಾ.

ಕುಮಾರ:— ಬೊಗಳದೆ ಇಂಥವರನ್ನು ಹೊಗಳಬೇಕೇನು
ಮಾವಾ ?

ನಿರ್ಮಲ:— ಸಾಕು ಬಾಯ್ಕುಚ್ಚು.

ಕುಮಾರ:— ನಮ್ಮಂಥವರು ಬಾಯ್ಕುಚ್ಚಿದ್ದರಿಂದಲೇ ಇಂಥ ಕಳ್ಳ
ಗುರುಗಳ ಚಲ್ಲಾಟ ಹೆಚ್ಚಿತು.

ನಿರ್ಮಲ:— ಮೂರ್ಖಾ !

ಕುಮಾರ:— ಸತ್ಯ ಮಾತಾಡುವವರೆಲ್ಲಾ ಮೂರ್ಖರು. ಕಲಿ-
ಕಾಲ ಮಹಿಮೆ. ನೀನೇನು ಮಾಡೀ ಮಾವಾ ?

ನಿರ್ಮಲ:— ನಮಸ್ಕರಿಸುವೆನು ಗುರುದೇವ.

[ನಿರ್ಮಲನು ಜಗದಾರಾಧ್ಯನ ಕಾಲಿಗೆ ದೀಳುವನು.]

ಕುಮಾರ:— ನಿಮಗೆಲ್ಲರಿಗೂ ಇಲ್ಲಿಂದಲೇ ದೀರ್ಘದಂಡ
ನಮಸ್ಕಾರ.

[ಮೊದಲನೆ ಅಂಕು ಮುಗಿದುದು]

ಅಂಕು ೨

ಪ್ರವೇಶ ೧

ಸ್ಥಳ--ರಾಣಿವಾಸ. ಸಮಯ--ಮುಂಜಾವು.

[ಮಾನಿನಿ ಮಂಚದ ಮೇಲೆ ಮಲಗಿ ತಲೆದಿಂಬಿಗೆ ಗಲ್ಲವನ್ನಿಟ್ಟು ನೆಲ ನೋಡುತ್ತ ಕಣ್ಣೀರುದುರಿಸುತ್ತಲಿದ್ದಾಳೆ. ಮಗ್ಗಲಲ್ಲಿ ತಾಂಬೂಲದ ತಟ್ಟೆ, ಸುಗಂಧದ್ರವ್ಯದ ಬಟ್ಟಲಗಳೂ, ಹೂವುಗಳೂ ಇರುವವು. ಕೆಳಗೆ ಬೇರೊಂದು ಅಸನವಿದ್ದು, ಅದರ ಬದಿಯಲ್ಲಿ ವೀಣೆ-ಮೃದಂಗಾದಿ ಸಂಗೀತದ ಸಾಹಿತ್ಯಗಳಿವೆ ಗೋಡೆಗೆ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಚಿತ್ರ ಪಟಗಳೂ, ನಿಲುಗನ್ನಡಿಗಳೂ ಇರುವವು. ಮಗ್ಗಲುಗೋಡೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಬಾಗಿಲವಿದ್ದು ಅದನ್ನು ತೆರೆಯಿಂದ ಮರೆಮಾಡಲಾಗಿದೆ. ಚತುರಿಕೆ ಮಂಚಕ್ಕೆ ಕೈಯಿಟ್ಟು ಮಾನಿನಿಗೆ ಗಾಳಿಹಾಕುತ್ತ ನಿಂತಿದ್ದಾಳೆ. ಬಾಗಿಲದ ತೆರೆ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ದಾಸಿಯೊಬ್ಬಳು ಕೈಯಲ್ಲಿ ನೀರಿನ ಕಲಶ, ಹರವಾದ ಬಾಯಿಯ ಪಾತ್ರೆ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಬಂದು ವಿನಯದಿಂದ ಪ್ರಣಾಮ ಮಾಡುತ್ತ]

ಮೊ. ದಾಸಿ:— ಮಹಾರಾಣಿಯವರಿಗೆ ಜಯವಾಗಲಿ. ನೀರು.

[ಮಾನಿನಿ ಮುಖವೆತ್ತಿ ದಾಸಿಯನ್ನು ನೋಡುತ್ತ ಕರುಣಾದ್ರವ್ಯವರಿದಿಂದ]

ಮಾನಿನಿ:— ಕಣ್ಣೀರು ಕಾಲುಮೆಯಾಗಿ ಹರಿಯುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ, ಬೇರೆ ಆ ನೀರೇಕೆ ?

[ಮಾನಿನಿ ಮೊದಲಿನಂತೆ ಮಲಗುವಳು. ದಾಸಿ ಏನೂ ತೋಚದೆ ನಿಲ್ಲುವಳು. ಚತುರಿಕೆ ಅವನ್ನಿಟ್ಟುಹೋಗಿಂದು ಸನ್ನೆ ಮಾಡುವಳು. ದಾಸಿ ಕಲಶಪಾತ್ರೆಗಳನ್ನು ಇಟ್ಟು ಪ್ರಣಾಮ ಮಾಡಿ ಹೋಗುವಳು. ಮತ್ತೊಬ್ಬ ದಾಸಿ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಉಡುಪಿನ ತಟ್ಟೆ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಬಂದು ವಿನಯದಿಂದ ಪ್ರಣಾಮ ಮಾಡಿ]

ಎ. ದಾಸಿ:— ಮಹಾರಾಣಿಯವರಿಗೆ ಜಯವಾಗಲಿ. ಉಡುವ ವಸ್ತ್ರ.

[ಮಾನಿನಿ ಮತ್ತೆ ಮುಖವೆತ್ತಿ ದಾಸಿಯನ್ನು ಸಿಟ್ಟಿನಿಂದ ನೋಡುತ್ತ]

ಮಾನಿನಿ:— ಉಡುವ ವಸ್ತ್ರಗಳೆಲ್ಲವು. ಮೈಗೆ ನಡುವ ಶಸ್ತ್ರಗಳು. ಇವನ್ನು ನಿನಗಾರು ತರಹೇಳಿದರು ?

[ದಾಸಿ ಮಾನಿನಿಯನ್ನೇ ನೋಡುತ್ತ ತೊದಲುನುಡಿಯಲ್ಲಿ]

ಎ. ದಾಸಿ:— ಯಾರೂ- ಯಾರೂ ಹೇಳಲಿಲ್ಲ ಮಹಾರಾಣಿಯವರೇ ! ನಾನೇ ದಿನದಂತೆ....

[చతురికే నడువ బాయిహాకి, దాసిగ]

చతురికే:— దినదంతే ఇందిన దిన వల్లవేంబుదు ఇష్టా తిళయలిల్లవే ?

ఎ. దాసి:— అదావుదూ గొత్తాగలిల్ల బిడు. చతురికే ! ఇవనోయ్యు బేరే తరలేను ? తేళ్ళగినవు, బేళ్ళగినవు, బణ్ణదవు, కణ్ణనవు....

చతురికే:—సాశు, సాశు. మత్తేను బేరే తరువి? ఇద్దవన్నే ఇట్టు ఎద్దు హోదరాయిత, అదకేష్టు మాతాడువియే నీను ?

[దాసి చతురికేయన్న కట్టగణ్ణనింద నోడొత్త, సిట్టినింద తట్టియ-
స్సిట్టి బాయ.ల్లి వటిగుట్టుత్త హోగువళు. చతురికే ముందే బండు]

మాహారాణి ! ఇదు నోడి హొత్తు.

మానిని:— (మలగిదల్లియే) అన్యర సుబు దుఃఖ, అదకేను గొత్తు చతురికే ?

చతురికే:— (కలకాల సుమ్మనిద్దు) మాహారాణి.....

మానిని:—(అసమాధానదిందేళుత్త) మాహారాణి, మాహారాణి. చతురికే, ఇన్నోమ్మే మాహారాణియందరే నినగేన్న కేరళాణి యాగిదే నోడు.

చతురికే:— ఇదేను దేవి ! ఎష్టు జన్మద పుణ్యబల-
దిందలొ ఐనో, నినగేగ మాహారాణి పదవే సిక్కిదే. హిగేకే
మాడువి ?

మానిని:— ఈ మాహారాణి పదవే బండుదేన్న పుణ్యద
బలవో, పాపద ఫలవో గొత్తాగదిదు ఎనగి. ఆయ్యాయ్తు, పద
వేగి ఎన్న మదువేయాదంతాయ్తు.

చతురికే:— ఇష్టు సణ్ణ మాతిగి హిగే ఎదేగుందిదరే హేగే
దేవి ?

ಮಾನಿನಿ:— ಚತುರಿಕೆ! ಪತಿಯು ಮತ್ತೊಬ್ಬಳಲಿ ಮನವಿಡುವನೆಂಬುದು, ಹೆಣ್ಣಿಗಿದು ಸಣ್ಣ ಮಾತೇನೇ ? ಎದೆಗುಂದದೇನು ಮಾಡಲಿ ನಾನು ?

ಚತುರಿಕೆ:— ಸುಮ್ಮನೆ ಸಂಶಯಕ್ಕೊಳಗಾಗಿ, ದುಃಖಿಸುವುದು ಒಳತಲ್ಲ ದೇವಿ.

ಮಾನಿನಿ:— ಸಂಶಯವೇ ? ಚತುರಿಕೆ! ಆ ಮಹಾದೇವಿಯನು ಕಂಡಾಗಿನಿಂದರಸು, ಎನ್ನೊಡನೆ ಮನಬಿಚ್ಚಿ ಮಾತನಾಡದೆ ಇಹನು. ಮಾತನಾಡಿಸಿದರವನು, ಮೌನದಲಿ ಮುಖದಿರುವುತಿಹನು. ಹತ್ತಿರಕೆ ಹೋದರವನತ್ತ ಸರಿಯುವನು, ಮುಟ್ಟಿದರೆ ಮೆಟ್ಟಿಬೀಳುವವನು. ಹೀಗಿರಲು ಎನ್ನ ದುಃಖಕೆ ಕಾರಣವು, ಸಂಶಯವೆ ನಿಶ್ಚಯವೆ ನೀನೆ ಹೇಳು.

ಚತುರಿಕೆ:— ಇಷ್ಟಕ್ಕೆ ನಿರಾಶರಾಗಬೇಡಿ ದೇವೀ! ಇನ್ನೂ.....

ಮಾನಿನಿ:— ಇನ್ನೇನು ? ಆಶೆಯೆದಮೇಲುಳುವುದಿನ್ನೇನು ? ನಿರಾಶೆಯಲ್ಲವೆ ಚತುರಿಕೆ ?

ಚತುರಿಕೆ:— ಗಂಡಹೆಂಡರ ನಡುವೆ, ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಇಂಥ ಪ್ರಸಂಗಗಳು ಎಷ್ಟೋ ಬಂದು ಹೋಗುವುದುಂಟು. ಈಗಾಗಲೆ ನಿರಾಶೆಯೆಂದು ಹೇಗೆ ಹೇಳುವಿ ದೇವೀ ?

ಮಾನಿನಿ:— ಚತುರಿಕೆ! ಹೆಣ್ಣಿಗೆ ಜೀವನದೊಂದಾಶೆಯೆಂದರೆ ಪ್ರೇಮ. ಒಂಬತ್ತು ತಿಂಗಳು ಹೊತ್ತುಹಡೆದು, ಎತ್ತಿಮುದ್ದಿಸಿ, ಹಾಡಿ— ಆಡಿಸಿದ ತಂದೆತಾಯ್ಗಳ ತೊರೆದು, ತರುಣಿಯರು ಮತ್ತಾವನೋ ಅಪರಿಚಿತನ ಕೈವಿಡಿದು, ಮರಣಪರಿಯಂತ ಅವನ ದಾಸಿಯಾಗುವದೇತಕಾಗಿ ? ಆ ಪ್ರೀತಿಗಾಗಲ್ಲವೆ ? ಸತಿಯರು ಸತ್ತಪತಿಯೊಡನೆ ಚಿತೆಯೇರಿ, ಸುಟ್ಟು ಸಾಯುವ ಸಾಹಸವ ಮಾಡುವದೇತಕಾಗಿ ? ಆ ಒಲವಿಗಾಗಲ್ಲವೇ ? ಚತುರಿಕೆ ! ಚತುರಿಕೆ !! ಹೆಣ್ಣುಗಳೆಯುವುದು—ಉಳಿಯುವುದು, ಆ ಒಂದೊಲವಿಗಾಗಿ. ಅಯ್ಯೋ ! ಗಂಡನೊಲವಿಲ್ಲದ ಹೆಣ್ಣಾದೆ ನಾನು.

[ಉವ್ವೇಗದಿಂದಿದ್ದು ಚತುರಿಕೆಯನ್ನಪ್ಪುತ್ತ]

ಗೆಳತೀ ! ಗೆಳತೀ !! ಅರಸೆನ್ನ ಮರೆದಿಹನು, ತೊರೆದಿಹನು. ಇನ್ನಾರು ಗತಿಯನಗೆ !

ಚತುರಿಕೆ:— ಶಾಂತಳಾಗು; ದೇವೀ ! ಶಾಂತಳಾಗು.

ಮಾನಿನಿ:—ಶಾಂತಳಾಗಲೇ ? ಚತುರಿಕೆ! ಪರಲೋಕಕ್ಕೆದಿದಾಗಳೆ ದೊರೆವುದೆನಗಾ ಚಿರಶಾಂತಿ. ಇಲ್ಲಿನದೆಲ್ಲ ಬರಿ ಭ್ರಾಂತಿ, ಬರಿ ಭ್ರಾಂತಿ.

ಚತುರಿಕೆ:— ದೇವೀ ! ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ಪುರುಷರನ್ನು ಒಲಿಸುವ ರೂಪ, ಯೌವನ, ವಿದ್ಯೆ, ಬುದ್ಧಿಗಳೇ ಮೊದಲಾದ ಎಲ್ಲ ಗುಣಗಳರುತ್ತಿರಲು, ಗಂಡನ ಒಲುಮೆಗಾಗಿ ಹಂಬಲಿಸುವದನ್ನು ನೋಡಿ ಆಶ್ಚರ್ಯವೆನಿಸುತ್ತಿದೆ. ಈ ರೂಪ, ಯೌವನ, ವಿದ್ಯೆ, ಬುದ್ಧಿಗಳಲ್ಲಿ, ಒಂದೊಂದೇ ಗುಣದಿಂದ ಹತ್ತಾರು ಪುರುಷರನ್ನು ಹಣ್ಣು ಮಾಡುವ ಹಣ್ಣುಗಳಿರಲು, ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ಆ ಎಲ್ಲ ಗುಣಗಳು ಒಟ್ಟಾಗಿದ್ದ ಮೇಲೆ ಅರಸನೊಬ್ಬನೇ ಏಕೆ, ಸಕಲ ಪುರುಷ ಜಾತಿಯನ್ನೇ ಸೆರೆಹಿಡಿದು ಗುಲಾಮರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಚಿಂತೆ ಬಿಡುಬಿಡು ! ನಡೆ ಉಪ್ಪರಿಗೆಯ ಮೇಲಾದರೂ ಹೋಗೋಣ ನಡೆ. ಅಲ್ಲಿಯ ತಂಗಳಿಗೆ ನಿನ್ನ ಬೆಂದ ಮನವು ಸ್ವಲ್ಪಾದರೂ ಸಮಾಧಾನ ಹೊಂದಿತ್ತು.

ಮಾನಿನಿ:— ನನಗಿಲ್ಲಿ ನನ್ನವರು ಇನ್ನಾರು ? ನಿನ್ನನೇ ನಂಬಿಹನು. ಈ ಕತ್ತಲೆಯ ದಾರಿಯಲಿ ನೀ ಕರೆವತ್ತ ಬರುತಿಹೆನು. ನಡುವೆ ಕೈಬಿಡದೆ ಕಡೆಮುಟ್ಟಿಸೆಲೆ ಗೆಳತೀ !

ಚತುರಿಕೆ:— ಇದೇನು ದೇವೀ ! ನಿನ್ನ ಉಪ್ಪುಂಡ ತೊತ್ತು ನಾನು. ಕೈಮುಗಿದು ಬೇಡಿಕೊಳ್ಳುವರೇ ನನ್ನಂಥ ಹೀನ ದಾಸಿಗೆ ? ನಿಮ್ಮ ಸೇವೆಯನ್ನು ನಂಬಿಗೆಯಿಂದ ಮಾಡುವೆ. ಚಿಂತೆ ಬಿಡಿದೇವಿ.

[ಚತುರಿಕೆಯ ಹೆಗಲ ಮೇಲೆ ಭಾರಹಾಕಿ ಮಾನಿನಿ ಹೋಗುವಳು. ಚತುರಿಕೆ ಬಾಗಿಲ ತೆರೆ ಓರೆ ಮಾಡಿ ನೋಡುತ್ತ]

ಇದೇನು ! ಮಹಾರಾಜರೂ ಕಂಚುಕಿಯೂ ಅತ್ತಿತ್ತ ನೋಡುತ್ತ, ಕಿವಿಯಲ್ಲಿ ಕದ್ದು ಮಾತಾಡುತ್ತ ಬರುತ್ತಿರುವರು. ಇಲ್ಲಿಯೇ ಸ್ವಲ್ಪ ನಿಲ್ಲಿ ದೇವೀ. ಇದರಲ್ಲೇನೋ ತಂತ್ರವಿದೆ. ತಿಳಿದುಕೊಂಡು ಬೇಗ ಬರುವೆ.

[ಚತುರಿಕೆ ಹೋಗುವಳು. ಮಾನಿನಿಯು ಗೋಡೆಗೆ ಆತು ನಿಂತುಕೊಂಡು, ಶೂನ್ಯ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನೋಡುತ್ತ ಉಸುರ್ಗರಿದು ಗೋಡೆಲ್ಲಾ ಡಿಸುತ್ತ, ನಿರ್ಧಾರದಿಂದ]

ಮಾನಿನಿ:— ತಂತ್ರ. ಶಿವ ಶಿವ! ಈ ಆರಮನೆಯಲ್ಲಿ ನೋಡಿದ ಡಲ್ಲಿ ತಂತ್ರವೇ ತುಂಬಿಹುದು.

[ಶೆರೆಬೀಳುವುದು.]

ಪ್ರವೇಶ ೨

ಸ್ಥಳ: — ಆರಮನೆಯ ಭಾಗ- ಸಮಯ ಮುಂಜಾವು.

[ಕೌಶಿಕ ಕಂಚುಕಿಯರು ಬರುವರು. ಕೌಶಿಕ ಅತ್ತಿತ್ತ ನೋಡುತ್ತ]

ಕೌಶಿಕ:— ಯಾರಾರು ಇಲ್ಲಿಲ್ಲ, ಸುತ್ತಾರು ಮತ್ತಿಲ್ಲ. ನಿಲ್ಲಿಲ್ಲಿಯೇ ಕಂಚುಕಿ, ಎಲ್ಲವನು ಹೇಳುವೆ ನಿಲ್ಲು.

ಕಂಚುಕಿ:— ಎಲ್ಲವನ್ನು ಇನ್ನೇನು ಹೇಳುವುದು ದೊರೆಗಳೇ! ಪದದ ಅರ್ಥ ಪಲ್ಲವಿಯಲ್ಲಿ ಒಬಂತೆ, ಹಿಂದಿನ ಮಾತಿನ ಮೇಲಿಂದ ಮುಂದಿನ ಸಂಗತಿ ತಾನೇ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಹೊಳೆದು ಬಿಟ್ಟಿತು ನೋಡಿ.

ಕೌಶಿಕ:— ಏನು ಹೊಳೆಯಿತೋ ನಿನಗೆ ?

ಕಂಚುಕಿ:— (ಆರಸನನ್ನು ಓರೆ ನೋಟದಿಂದ ನೋಡುತ್ತ ನಸು-ನಕ್ಕು) ಮಹಾರಾಜರ ಮನಸ್ಸು ಆ ಸುಂದರಿಯಲ್ಲಿ ನಟ್ಟಿರುವದೆಂದು, ಅಲ್ಲವೇ ದೊರೆಗಳೇ ?

ಕೌಶಿಕ:— ಅಹುದು. ಆ ಸುಂದರಿಯಲೆನ್ನ ಮನನಟ್ಟಿಹುದು, ಅನುರಾಗ ಹುಟ್ಟಿಹುದು. ಆದರೆ ಅವಳನೆಂತೊಲಿಸಬೇಕೆಂಬ ಚಿಂತೆಯಲಿ, ಎದೆಬಿಚ್ಚುತ್ತಿದೆ ನೋಡು.

ಕಂಚುಕಿ:— ರಾಜ್ಯಲಕ್ಷ್ಮಿಯಂಥವಳೇ ಒಲಿದು, ತಮಗೆ ಮಾಲೆ ಹಾಕಿರುವಳೆಂದ ಮೇಲೆ, ಆ ಸಾವಾನ್ಯ ಹೆಣ್ಣು ಒಲಿಯದೇನು ದೊರೆಗಳೇ ? ಚಿಂತೆಬಿಡಿ. ನಾನು ಈಗಲೆ ಅವಳನ್ನು ಕರೆತಂದು ಚರಣಕರ್ಪಿಸುವೆ ನೋಡಿ.

[ಹೋಗಹತ್ತುವನು]

ಕೌಶಿಕ:— ಕಂಚುಕಿ !

ಕಂಚುಕಿ:— (ತಿರುಗಿ ಬರುತ್ತ) ಮತ್ತೇನಾಜ್ಞೆ ಮಹಾಪ್ರಭೋ !

ಕೌಶಿಕ:— ಯಾರೆಂಬುದನು ಅರಿಯದಲಿ, ಎಲೆ ಮರಳ ! ನೀನಾರ ಕರೆನೆ?

ಕಂಚುಕಿ:— ನೀವೇ ಹೇಳಲಿಲ್ಲವೇ ದೊರೆಗಳೇ! ಆ ಸುಂದರಿಯನ್ನು.

ಕೌಶಿಕ:— ಆ ಸುಂದರಿ ! ಆ ಸುಂದರಿಯೆಂದರಾರೆಂದು ಕರೆಯ ಹೊರಟಿಹೆ ನೀನು ? ಈ ನಗರದಲಿ ಸುಂದರಿಯರೆಷ್ಟು ಜನರಿಹರೂ ಬಲ್ಲವರಾರು ?

ಕಂಚುಕಿ:— ಸುಂದರಿಯೆಂದು ಅವಳ ಹೆಸರಲ್ಲವೇನು ? ನನ ಗೇನು ಗೊತ್ತು ದೊರೆಗಳೇ ! ಅವಳ ಹೆಸರೇ ಸುಂದರಿಯೆಂದು ಹೋಗು-ತ್ತಲಿದ್ದೆ.

ಕೌಶಿಕ:— ಎಲ್ಲಿ, ಯಾವೆಡೆಗೆ ಪೋಗುತ್ತಲಿದ್ದೆ ?

ಕಂಚುಕಿ:— ಎಲ್ಲಿ ! ಯಾವ ಕಡೆಗೆ ! ಹಾಗೆಯೇ ಊರೆಲ್ಲ ಹುಡು ಕುತ್ತ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದೆ. ಸಿಗದಿದ್ದರೆ ಮಂದಿಯನ್ನು ಕೇಳುತ್ತಿದ್ದೆ.

ಕೌಶಿಕ:— ಏನೆಂದು ? ಆ ಸುಂದರಿ, ಆ ಸುಂದರಿಯೆಂದು ಮನೆ ಮನೆಯ ಹುಡುಕುತ್ತ, ಊರೆಲ್ಲ ಸುತ್ತುತ್ತಿದ್ದಿಯಾ ಬುದ್ಧಿವಂತಾ !

ಕಂಚುಕಿ:— ಅಯ್ಯೋ ! ಅದೆಲ್ಲಾ ಗೊತ್ತಾಗಲಿಲ್ಲ ನೋಡಿ ಒಡೆ ಯರೇ! ಹಾಗೇ ಹೋಗಿ ಬಿಟ್ಟಿದ್ದರೆ ಹುಚ್ಚನಿವನೆಂದು ಊರೊಳಗಿನ ಹುಡು ಗರೆಲ್ಲರೂ ಕೂಡಿ, ಕಲ್ಲು ಹಚ್ಚುತ್ತಿದ್ದರೋ ಏನೋ.

ಕೌಶಿಕ:— ಅದಕಾಗಿ ಎಲ್ಲವನು ಹೇಳುವೆನಿಲ್ಲೆಂದೆನಾಗ. ಮುಂದಿ ನದು ಹೊಳೆಯಿತೆಂದಾಡಿ, ಬುದ್ಧಿವಂತನೆಂದೆಂಬ ಹೆಮ್ಮೆಯಿಂದೋಡಲಿಳ- ಸಿದೆ ನೀನು. ಅದಿರಲಿ ಕೇಳುಂಚುಕಿ ! ಚನ್ನಾಗಿ ಕಿವಿಗೊಟ್ಟು ಕೇಳಿ. ಆ ಸುಂದರಿಯು, ಮಹಾದೇವಿಯೆಂದರಿತುನೆ ನಾನು. ನಗರಶ್ರೇಷ್ಠಿ ನಿರ್ಮಲನ ಮಗಳೆಂದು ಚರನೋರ್ವ ಸುದ್ದಿಯನು ತಂದಿರುವ. ತಿಳಿಯಿತೇ ಕಂಚುಕಿ ? ನಗರಶ್ರೇಷ್ಠಿ ನಿರ್ಮಲನ ಮಗಳವಳು ಮಹಾದೇವಿ. ಮರೆ- ಯದಿರು.

ಕಂಚುಕಿ:— ಅದು ಹೇಗೆ ಮತ್ತೆ ಮರೆತೇನು ದೋರೆಗಳೇ! ನಗರ ಶ್ರೇಷ್ಠಿ ನಿರ್ಮಲನ ಮಗಳವಳು ಮಹಾದೇವಿ! ಮಹಾದೇವಿ!! ಮಹಾದೇವಿ!!! ಇಷ್ಟು ತಿಳಿದ ಮೇಲೆ ಇನ್ನೇನು ಹುಡುಕುವ ಕಷ್ಟವೇ ಉಳಿಯಿತು ದೋರೆಗಳೇ! ನೆಟ್ಟಗೆ ಆ ಮಹಾದೇವಿ, ಅಹುದು ನಿರ್ಮಲನ ಮಗಳು ಮಹಾದೇವಿಯ ಮನೆಗೇ ಹೋಗುವೆ ಬಿಡಿ.

[ಹೋಗಿ ಹೋಗುತ್ತ]

ಕೌಶಿಕ:— ಎಲೋ, ಏ ಮುದಿ ಮರುಳೇ !

[ಕಂಚುಕಿ ತಿರುಗಿ ಬರುತ್ತ]

ಕಂಚುಕಿ:— ಮತ್ತೇನು ಮರೆತೆ ದೋರೆಗಳೇ ?

ಕೌಶಿಕ:— ಏನು ಅರಿತಿರುವೆಯೆಂದು ಮರೆತೆಯೆಂದಾಡುವದು ? ಜನತೆಯಲಿ ಬೆರೆತಿಲ್ಲ. ಅವರ ರೀತಿನೀತಿಗಳನರಿತಿಲ್ಲ. ಹದ್ದಿನಂದದಿ ಬಹಳ ದಿನ ಬದುಕಿದ್ದರೇನಾಯ್ತು? ಕೈಬೀಸುತಲಿ ಒಂಟಿಗನಾಗಿ ಪೋದರೆ ನೆಂಟು ತನ ಬೆಳವುದುಂಟೇನೋ? ಇದೋ ಕೊಳ್ಳು ರಾಜಾಜ್ಞೆ. ಅರಮನೆಯ ಅಧಿಕಾರಿ, ಒಡುವೆ-ವಸ್ತ್ರ-ವಾಹನಗಳಿಂದೊಡಗೂಡಿ ನಿನ್ನೊಡನೆ ಬರುತಿಹನು. ಹತ್ತಾರು ಜನ ದೂತರೂ ನಿನ್ನ ಬೆಂಬತ್ತುವರು. ಹಲವು ಹಂಚಿಕೆಯಿಂದವಳ ಕರೆ ತರುವದು. ಬಿಟ್ಟು ಬರದಿರಿ ನೀವು. ಅದು ನೋಡು. ಈ ಎಡೆಗೆ ಯಾರೋ ಬರುತಿಹರು. ನಾನು ಮರೆಯಾಗಿ ಪೋಗುವೆನು. ತ್ವರೆ ಮಾಡು ನೀ ಕಂಚುಕೇ !

[ಕೌಶಿಕ ಹಿಂದಿರುಗಿ ಹೋಗುವ ಕಂಚುಕಿ ಮುಂದೆ ನೋಡುತ್ತ]

ಕಂಚುಕಿ:— ಯಾರಿವಳು ! ಎದುರು ಬರುತ್ತಿರುವಳು ? ಚತುರಿಕೆ, ದಾಸಿ. ನೆಂಟಸ್ತನ ಮಾಡಲಿಕ್ಕೆ ಹೋಗುವಾಗ, ಇವಳು ಎದುರು ಬಂದುದು ಶುಭವೋ ? ಅಶುಭವೋ ? ಮುತ್ತೈದೆ ಬಂದರೆ ಶುಭ, ವಿಧವೆ ಬಂದರೆ ಅಶುಭ. ಆದರೆ ಇವಳು ಮುತ್ತೈದಿಯೂ ಅಲ್ಲ, ವಿಧವೆಯೂ ಅಲ್ಲ. ಅಂದ ಮೇಲೆ ಶುಭವೂ ಅಲ್ಲ, ಅಶುಭವೂ ಅಲ್ಲ. ಹಾಗಾದರೆ ಮತ್ತೇನನ್ನ ಬೇಕು ? ಛೇ ! ಹೇಗೇ ಆಗಲಿ ಹಿಂತಿರುಗಿ ಹೋಗುವದೇ ನೆಟ್ಟಗೆ.

[ತಿರುಗಿ ಹೋಗಿ ಪತ್ತನ. ಚತುರಿಕೆ ಮತ್ತೊಂದು ಮಗ್ಗಲಿನಿಂದ ಬಂದು]

ಚತುರಿಕೆ:— ಯಾಕೆ ಕಂಚುಕೀ! ನನ್ನನ್ನು ಕಂಡು ಹಿಂದಿರುಗಿ ಹೊರಟೆ? ಅಪಶಕುನವಾಯಿತೆಂದು ಅಂಜಿದಿಯೇನು ?

ಕಂಚುಕಿ:— ಅಪಶಕುನ—ಗಿಪಶಕುನ ಏನೂ ಇಲ್ಲ ಚತುರಿಕೆ! ನಿನ್ನೆ ರಾತ್ರಿ, ಉದ್ಯಾವನದಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಮರ್ಯಾದೆಗೇಡು ಮಾಡಿದ್ದು ನೆನಿಸಿ, ಮತ್ತೀಕೆ ಈ ಮುಸ್ಪಿನಲ್ಲಿ ಹೆಂಗಸರ ಹಾದಿಗೆ ಹೋಗಬೇಕೆಂದು ಹಿಂತಿರುಗಿದೆನಷ್ಟೆ.

ಚತುರಿಕೆ:—ಅದೇಕಾದೀತು. ನೆಟ್ಟಗಿದ್ದಾಗ ಯಾರಾದರೂ ನಮ್ಮ ವರು ತಮ್ಮವರು ಅನ್ನುವದು. ಅದೇ ಕೆಟ್ಟ ಮೇಲೇನು? ಎಲ್ಲರೂ ಸುಟ್ಟ ಮೋರೆ, ಇದೇಕೆ ಬಂತು ಎದುರಿಗೆ ಅಪಶಕುನ - ಎಂದು ದಾರಿಬಿಟ್ಟು ದೂರ ಹಾಯುವದು, ಇದು ಲೋಕರೂಢಿ. ಅದಕ್ಕೆ ನೀನೇನು ಮಾಡೀ?

[ಕಣ್ಣು ಕಂಡುಂಟೆ ಸರಗು ಕಣ್ಣಿಗೆ ಹಿಡಿದುಕೊಳ್ಳುವಳು]

ಕಂಚುಕಿ:—ಅಯ್ಯ, ಅಳಹತ್ತಿದಿಯಲ್ಲ ಚತುರಿಕೆ! ನಿನಗೇನಂಥ ಕೆಡಕಾಯ್ತು ?

ಚತುರಿಕೆ:— ನಾನು ಅತ್ತರೇನು? ಸತ್ತರೇನು? ದಿಕ್ಕೇಡಿ ಹೇಳಿಕೇಳಿ. ಏಕೆಂದು ಯಾರು ಕೇಳುವರು ?

ಕಂಚುಕಿ:— ನಿನಗೇನು ಅಂಥ ಪ್ರಸಂಗ ಚತುರಿಕೆ? ಮಹಾರಾಣಿಯ ಪ್ರೀತಿಯ ದಾಸಿಯಲ್ಲವೇ ನೀನು ?

ಚತುರಿಕೆ:— ಪ್ರೀತಿಯ ದಾಸಿಯಂತೆ. ದಾಸಿಯರ ಮೇಲೆ ದೊಡ್ಡವರ ಪ್ರೀತಿ ಎಂಥದೋ. ಸಂತೋಷದಲ್ಲಿದ್ದಾಗ ಬೇಸಿದಾಸಿ, ಸಿಟ್ಟು ಬಂದಾಗ ಹೇಸಿದಾಸಿ. ಇದೇ ಅವರ ಹಾಳಾದ ಪ್ರೀತಿ. ಆ ಮಹಾರಾಣಿ, ತನ್ನ ಸೇವೆ ಬಿಡಿಸಲಿ, ಅರಮನೆ ಬಿಟ್ಟಾದರೂ ಓಡಿಸಲಿ, ಕಡೆಗೆ ನೀನೊಬ್ಬನಾದರೂ ಕೈಬಿಡಲಾರಿಯೆಂದು ನಂಬಿದ್ದೆ ಕಂಚುಕೀ! ನನ್ನ ಹಣೇಬರಹಕ್ಕೆ ಅದೂ ಸುಳ್ಳಾಗಬೇಕೇ ?

ಕಂಚುಕಿ:— ಏನು ? ನೀನು ನನ್ನನ್ನು ನಂಬಿದ್ದೆಯಾ ?

ಚತುರಿಕೆ:— ನಂಬಿದ್ದೆ.

ಕಂಚುಕಿ:— ಮುಪ್ಪಾದವನನ್ನು ?

ಚತುರಿಕೆ:— ತವ್ವೇನು ?

ಕಂಚುಕಿ:— ಇದು ಸತ್ಯವೇ ?

ಚತುರಿಕೆ:— ಮತ್ತೇನು ?

ಕಂಚುಕಿ:— ಇಷ್ಟು ದಿನ ನೀನು ನನ್ನ ಮೇಲೆ ಮನಸಿಟ್ಟಿರುವಿಯೆಂಬುದೇ ಗೊತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ ಬಿಡು. ಹೆಸರಿಗೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಚತುರಿಯೇ ನೀನು. ಗುಣಕೂಡಿದವೆಂದರೆ, ಮನಜೋಡಾಗುವವೆಂದು ಹಿರಿಯರು ಹೇಳುವದು ಸುಳ್ಳಾದೀತೇ? ಮನಸ್ಸುಗಳು ಜೋಡಾದ ಮೇಲೇನು? ಮುಪ್ಪು ನೋಡುವಂತಿಲ್ಲ; ತಪ್ಪು ಎಣಿಸುವಂತಿಲ್ಲ. ಅದೇ ನಿಜವಾದ ಪ್ರೀತಿ.

[ಕೃಹಿಡಿಯ ಹೋಗಲು, ಚತುರಿಕೆ ಸಿಟ್ಟಿನಿಂದ ದೂರಸಂದು]

ಚತುರಿಕೆ:— ಬೇಡಿಕೊಳ್ಳಿ ಹೋದವರೆದುರಿಗೆ ತಮ್ಮದೆ ತೋಡಿಕೊಂಡರಂತೆ. ಸಾಕು, ಮಹಾರಾಣಿಯದೂ ತಿಳಿಯಿತು, ನಿನ್ನದೂ ತಿಳಿಯಿತು. ಮತ್ತೆಲ್ಲಾದರೂ ಹೋಗಿ ಮರ್ಯಾದೆಯಿಂದಿರುವದೇ ಲೇಸು. (ಹೋಗಹತ್ತುವಳು)

ಕಂಚುಕಿ:— ಚತುರಿಕೇ! ಚತುರಿಕೇ!! ಮತ್ತೆಲ್ಲಿಯೂ ಕಣ್ಮರೆಯಾಗಿ ಹೋಗಬೇಡೇ? ಈ ಮಹಾರಾಣಿ ಬೇಡೆಂದರೆ ಮತ್ತೊಬ್ಬ ಮಹಾರಾಣಿಯಲ್ಲಿರುವಿಯಂತೆ, ಚಿಂತೆ ಬಿಡು.

ಚತುರಿಕೆ:— ಈ ಮಹಾರಾಣಿಯಲ್ಲದೆ ಮತ್ತೊಬ್ಬ ಮಹಾರಾಣಿಯಾರು ?

ಕಂಚುಕಿ:— ಇದೋ ನೋಡು, ಹೊಸ ಮಹಾರಾಣಿಗಾಗಿ ಮಹಾರಾಜರು ಕೊಟ್ಟ ಆಜ್ಞಾಪತ್ರ. ನಗರಶ್ರೇಷ್ಠಿ ನಿರ್ಮಲನ ಮಗಳಾದ ಮಹಾದೇವಿಯಂತೆ. ಅವಳನ್ನು ಕರೆತರಲು, ಅನೆ-ಕುದುರೆ-ವಸ್ತ್ರ-ವಡವೆ-ರಥ-ಸದಾತಿ ಮೊದಲಾದ ವೈಭವದೊಡನೆ ಹೊರಡೆಂದು, ನನಗೆ ಮಹಾರಾಜರ ಆಜ್ಞೆಯಾಗಿದೆ. ಮಾತಿನಲ್ಲಿಯೇ ಹೊತ್ತಾಯ್ತು ಹೊರಡುತ್ತೇನೆ.

ಹುಚ್ಚುಳಂತೆ ಎತ್ತಾದರೂ ಹೋಗಿ ನನಗೆ ಚಿಂತೆಯನ್ನುಂಟುಮಾಡಬೇಡ. ಆ ಹೊಸ ಮಹಾರಾಣಿಗೆ ನೀನೇ ದಾಸಿ ತಿಳಿಯಿತೇ ?

[ಎಂದೂ ಅವಳನ್ನೇ ನೋಡ-ತ್ತ ಹೋಗುವನು.]

ಚತುರಿಕೆ:—(ಸ್ವಗತ) ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದೇ ಬಂದಿದ್ದೆ. ಇಷ್ಟು ಹೇಳಿದ ಮೇಲೆ ತಿಳಿಯದಿರಲಿಕ್ಕೇನು ನಾನು ಸಣ್ಣ ಹುಡುಗಿಯೇ ?

[ಹೋಗುವಳು]

ಪ್ರವೇಶ ೩

ಮಹಾದೇವಿಯು ಮನೆಯ ಮುಂದಿನ ಪಡಸಾಲೆ. ಸಮಯ. ಮಧ್ಯಾಹ್ನ ಕೃಷ್ಣನೊಪ್ಪಿಸಿದ.

[ಮನೆಯ ಎಡಬಲಕ್ಕೆ ಎರಡು ಕಟ್ಟಿಗಳು. ಮೇಲೆ ಚಪ್ಪರ. ನಡುವೆ ಬಾಗಿಲು. ಬಲಗಡೆಯ ಕಟ್ಟಿಯ ಮೇಲೆ ಮಹಾದೇವಿ ಹಾಡುತ್ತ ರಾಟೆಯ ಮೇಲೆ ನೂಲು ತೆಗೆಯುತ್ತಲಿದ್ದಾಳೆ. ಮಗ್ಗುಲು ಹಂಚಿ ಬಿದ್ದಿದೆ ಎಂದು ಗೋಡೆಯ ಗೂಟಕ್ಕೆ, ಸಿದ್ಧವಾದ ನೂಲು ತೂಗು ಬಿದ್ದಿದೆ ಎಡಗಡೆಯ ಕಟ್ಟಿಯ ಮೇಲೆ ಗಾದಿ ದಿಂಬುಗಳ ಆಸನವಿದ್ದು, ಮುಂದೆ ಪಟ್ಟಿಗೆ. ಅದರ ಮೇಲೆ ಲೆಕ್ಕದ ಪುಸ್ತಕ, ಮಗ್ಗುಲು ಮಸಿಯ ಬುರುಡೆ ಲೆಕ್ಕಣಕೆಗಳಿವೆ.]

ಹಡವುದರಿದು ನರಜನ್ಮ | ಪಡವುದರಿದು ಗುರುಕಾರುಣ್ಯ ||

ಚಿನ್ನ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನ ಶರಣರ ಸಂಗದಿ | ನಲಿದಾಡು ಮನವೇ ನಲಿದಾಡು ||

[ಪದ ಮುಗಿಯುವ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಸುಮತಿ ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ಕೊಡವನ್ನಿಟ್ಟು-ಕೊಂಡು ಹೊರಗಿನಿಂದ ಬಂದು, ಕಟ್ಟಿಯ ಬಳಿಯಲ್ಲಿ ಕೊಡವಿಳಿಸಿ ಬಗಲಲ್ಲಿಡುತ್ತ]

ಸುಮತಿ:— ಮಹಾದೇವಿ ! ರಾಟೆಯನ್ನಿನ್ನೂ ಬಿಡುವದಿಲ್ಲವೇ ? ಹೊತ್ತು ನೆತ್ತಿಯ ಮೇಲೆ ಬಂತು ನೋಡು ಮಗೂ. ಹೂಪತ್ರಿಗಳನ್ನೆತ್ತಲು ಹೊರಡಮ್ಮಾ, ಪೂಜೆಗೆ ತಡವಾಗುವದು.

ಮಹಾದೇವಿ:—(ರಾಟೆಯನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಿ) ಹೊತ್ತಾಯ್ತೇ ? ಅಮ್ಮಾ ! ಈ ರಾಟೆಯಲ್ಲೇನು ಮಾಟವಿದೆಯೋ ಕಾಣೆ. ಸುತ್ತುತಿರುವಾಗ ಹೊತ್ತು ಗೊತ್ತಾಗದೋಡುವದು.

[ಸುಮತಿ ಮನೆಯೊಳಕ್ಕೆ ಹೋಗುವಳು. ಮಹಾದೇವಿ ರಾಟೆಯನ್ನು ಒತ್ತಟ್ಟಿಟ್ಟು ಮನೆಯೊಳಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ, ಕೆಲ ಹೊತ್ತಿನ ನಂತರ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಬುಟ್ಟಿ ಹಿಡಿದು ಬರುವಳು. ಹಿಂದೆಯೇ ಕುಸೂರನು ಬಂದು ಬಾಗಿಲ ಬಳಿಯಲ್ಲಿ ನಿಂತು]

ಕುಮಾರ:— ಏನೇ, ಏ! ss

[ಮಹಾದೇವಿ ಕೇಳುವವಳಂತೆ ಹಾಗೇ ಹೋಗಹತ್ತವಳು.]

ಏನೇ! ss ಕೂಗುವದು ಕೇಳುವದಿಲ್ಲವೇನೇ ? ಹಾಗೆಯೇ ಹೊರಟ-
ಯಲ್ಲಾ ? ಹೋದವೇನೇ ಕಿವಿ ?

[ಸುಮತಿ ಬಂಗೊಡವನ್ನು ಬಗಲಲ್ಲಿಟ್ಟು ಕೊಂಡು ಬಂದು ಸಿಟ್ಟಿನಿಂದ ಕುಸೂ
ರನ ಕಿವಿ ಹಿಂಡುವಳು. ಕುಸೂರನು ನೋವಿನಿಂದ ಮುಖ ಕೆಡಿಸಿ ತಿರುಗುತ್ತ]

ಆಯ್ಯ ssss ನನ್ನವಲ್ಲ, ಅವಳವತ್ತೇ ಅವಳ ಕಿವಿ.

ಸುಮತಿ:-(ಕಿವಿ ಹಿಂಡುತ್ತಲೆ) ಅವಳವೇಕಾದಾವು. ನಿನ್ನ ಕಿವಿಗಳೇ
ದಿನದಿನಕ್ಕೆ ಉದ್ದಾಗ ಹತ್ತಿವೆ, ಒತ್ತಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಹತ್ತಿ ಮಾಡುತ್ತೇನೆ ನಿಲ್ಲು.
ಅವಳಿಗೆ ಹೆಸರು-ಗಿವರು ಏನೂ ಇಲ್ಲಬೇನೋ ಕತ್ತೆ! ಏನೇ, ಏ ಅನ್ನಲಿಕ್ಕೆ ?

ಕುಮಾರ:-(ಕಿವಿ ಬಿಡಿಸಿಕೊಂಡು) ಇದೇನತ್ತೇ ! ಗಂಡ, ಹೆಂಡ
ತಿಗೆ ಏನೇ ಏ ಅನ್ನದೆ ಹೆಸರುಗೊಂಡೇ ಕರೆಯಬೇಕೇನು ?

ಸುಮತಿ:— ಹೆಂಡತಿಯೆಂದು ಹೇಳಲಿಕ್ಕೆ ಅವಳ ಕೂಡ ನಿನ್ನ
ಮದುವೆಯಾಗಿದೆಯೇನೋ ?

ಕುಮಾರ:— ಮದುವೆ ಯಾಗಿದೆಯೇನು ! ಮದುವೆ ಯಾಗದಿದ್ದರೇ
ನಾಯಿತು. ಮದುವೆ ಮಾಡುವೆನೆಂದು ಒಂದಲ್ಲ, ಎರಡಲ್ಲ, ಮೂರುಸಾರೆ
ಮಾತು ಕೊಟ್ಟಿರುವಿಯಲ್ಲತ್ತೆ ? ಅದು ಸುಳ್ಳೇನು ? ಆ ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರ; ಹರಿ
ಶ್ಚಂದ್ರ ಮಹಾರಾಜನ ಕಥೆ ಕೇಳಿರುವಿ ಇಲ್ಲತ್ತೆ? ಕನಸಿನಲ್ಲಿ ಮಾತು ಕೊಟ್ಟಿ
ದ್ದಕ್ಕೆ, ಎಚ್ಚರಾದ ಮೇಲೆ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರನಿಗೆ ರಾಜ್ಯ ಒಪ್ಪಿಸಿ
ಬಿಟ್ಟನಂತೆ ಮಹಾನುಭಾವ. ನೀನಂತೂ ಎಚ್ಚರಿದ್ದಾಗ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ
ಮಾತು ಕೊಟ್ಟಿರುವಿಯೆಂದ ಮೇಲೆ ...

ಸುಮತಿ:— ಕನಸಿನಲ್ಲಾದರೂ ಬಿಡುವಂತೆ ಕಾಣುವದಿಲ್ಲ. ಮಹಾ
ರಾಯಾ ! ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರನಂತೆ ಕಾಡಲಿಕ್ಕೆ ನಮಗೊಳ್ಳೇ ಗಂಟುಬಿದ್ದಿ.

ಕುಮಾರ:— ಮಹಾದೇವಿಯನ್ನು ನನಗೆ ಗಂಟು ಹಾಕಿ ಬಿಡತ್ತೇ !
ಅಂದರೆ ನಿಮಗೆ ಬಿದ್ದ ಗಂಟು, ಆ ಮೇಲೆ ತನ್ನಿಂದ ತಾನೆ ಬಿಟ್ಟಿ ಬಿಡುಗಡೆ
ಯಾಗುವದು ನೋಡು.

ಸುಮತಿ:— ಮಹಾದೇವಿಯನ್ನು ಗಂಟು ಹಾಕಿದರೆ ಬಿಡುಗಡೆ ಯಾಗುವದಂತೆ. ಇನ್ನೇನು ಬಿಡುಗಡೆ ಯಾದೀತು. ಸುಡುಗಾಡಿಗೆ ಹೋಗುವ ವರೆಗೆ ಎಲ್ಲರ ಜೀವಕ್ಕೂ ಜೋಡಾಗುವಿ ಶನಿ ಮಹಾರಾಯಾ. ಬಿಡುಗಡೆ ಯಾಗುವದಂತೆ! ಈ ಮೂಢನ ಕೂಡೇನು ಮಾತು ನಡೆ ಮಹಾದೇವಿ. ಹೂಪತ್ರಿಗಳನ್ನೆತ್ತಲು ಹೊತ್ತಾಗುವದು.

[ಮಹಾದೇವಿ ಸುಮತಿಯರು ಹೋಗಹತ್ತುವರು.]

ಕುಮಾರ:— ಹೋಗಬೇಡ ನಿಲ್ಲು ಮಹಾದೇವಿ. ಹೂಪತ್ರಿಗಳ-
ನ್ನೆತ್ತಲು ಹೋಗುವದರೊಳಗೆ ಹಾದಿಯಲ್ಲಿ ಹರೆಯದ ಹೆಣ್ಣು, ಮತ್ತಾರ
ಕಣ್ಣಾದರೂ ಹತ್ತಿದರೆ ಮಾಡುವದೇನು? ಮೊದಲೆ ಕೆಟ್ಟದಿನಮಾನ.
ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ವುಂಡನಾವನಾದರು ಕಂಡರಂತೂ ತೀರೇ ಹೋಯಿತು.
ಹೊತ್ತುಕೊಂಡೇ ಹೋಗಿ ಬಿಟ್ಟಾನತ್ತೇ. ನಿನ್ನೆ ರಾತ್ರಿ ಅದದ್ದು ಇಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಮತ್ತೆ
ಮರೆತು ಬಿಟ್ಟೆಯೇನು? ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಮಹಾದೇವಿ! ಹೋಗಬೇಡ ನಿಲ್ಲು.

[ಮಹಾದೇವಿ ಸುಮತಿಯರು ಕುಮಾರನ ಮಾತಿಗೆ ಕಿವಿಗೊಡದೆ ಹೋಗಿಬಿಡುವರು.]

ಮಹಾದೇವಿ! ಮಹಾದೇವಿ!! ಮುಂದಾಗುವ ನಿನ್ನಗಂಡ ಅಜ್ಜಿ ಮಾಡು
ತ್ತಲಿದ್ದಾನೆ. ಒಂದು ಹೆಜ್ಜೆಯನ್ನೂ ಮುಂದಿಕ್ಕ ಬೇಡಾ.

[ಕುಮಾರನು ಅವರ ಬಿನ್ನ ಹತ್ತಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಮುಂದಕ್ಕೆ ಬಂದು]

ಪತಿ ಅಜ್ಜಿ ಮಿರಿ ಹೋಗುವಿಯಾ? ಮಹಾದೇವಿ! ಪತಿಯೆಂದರೆ
ಸಾಮಾನ್ಯನಲ್ಲ. ಶಾಸ್ತ್ರಗಳು ಸಾರಿ ಸಾರಿ ಹೇಳುತ್ತವೆ. ಪತಿಗೆ ಪತಿಯೇ
ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ದೇವರು. ಪತಿ ಅಜ್ಜಿ ಮಿರಿ ಹೋಗಿ ಪಾಪಕ್ಕೆ ಭಾಗಿಯಾಗಬೇಡ.
ಪತಿ ಅಜ್ಜಿ ಮಿರುವ ಹೆಣ್ಣುಗಳಿಗೆ, ಯಮಲೋಕದಲ್ಲಿ ಏನು ಶಾಸನವಾಗುವ
ದೆಂಬುದು ಗೊತ್ತೇ? ಸಪ್ತ ಪಾತಾಳದಾಚೆಗಿರುವ ಕಗ್ಗತ್ತಲೆಯ ರಾಜ್ಯಕ್ಕೆ
ಎಳೆದೊಯ್ದು, ಕಾಯ್ದು ಹಂಚಿನ ಮೇಲೆ ಹುರಿಯುವರಂತೆ, ಕುದಿಯುವ
ಎಣ್ಣೆಯಲ್ಲಿ ಕರಿಯುವರಂತೆ, ಮಲಮೂತ್ರದ ಕುಂಡದಲ್ಲಿ ನೂಕುವರಂತೆ,
ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ಮುಳ್ಳು ದೊಣ್ಣೆಯಿಂದ ಪೆಟ್ಟು ಹಾಕುವರಂತೆ. ಈಗೇಕೆ
ತಿಳಿದೀತು? ಹೋಗು, ಹೋಗು. ನಾಳೆ ಸತ್ತ ಮೇಲೆ ಗೊತ್ತಾಗುವದು.
ಪಾಶದಿಂದ ಬಿಗಿಬಿಗಿದು ಕಟ್ಟಿ, ಯನುದೂತರು.....

[ರಥ ಕುದುರೆಗಳೊಡನೆ ಕಂಚುಕಿ, ರಾಜ್ಯಾಧಿಕಾರಿ, ದೂತರು, ಬರುವರು. ಒಬ್ಬ ದೂತ ಕುಮಾರನ ಬೆನ್ನು ತಟ್ಟುತ್ತ]

ದೂತ:— ಅಲ್ಲಯ್ಯಾ, ನಾವು ರಾಜದೂತರು.

ಕುಮಾರ:— ರಾಜದೂತರು !

ದೂತ:— ಹೌದು. ನಾವು ರಾಜದೂತರು. ನಿರ್ಮಲಶ್ರೇಷ್ಠಿಯ ಮನೆಯಲ್ಲವೇನಯ್ಯಾ ಇದು ?

ಕುಮಾರ:--(ಅವರನ್ನು ಮೇಲೆ ಕೆಳಗೆ ಸುತ್ತುಮುತ್ತು ನೋಡುತ್ತ) ನಿರ್ಮಲಶ್ರೇಷ್ಠಿಯ ಮನೆ! ಇದೇನು? ಕುದುರೆ, ರಥ, ಮಂದಿಯನ್ನು ಕಟ್ಟಿ ಕೊಂಡು, ಬೀಗತನಕ್ಕೆ ಹೊರಟವರಂತೆ ಸಡಗರದಿಂದ ಬಂದಿರುವಿರಲ್ಲಾ, ಯಾರದಾದರೂ ಮದುವೆಯೇನು ?

ಕಂಚುಕಿ:—ಹೌದಯ್ಯಾ, ಮದುವೆಗೆಂದು ಬೀಗರಾಗಿ ಬಂದಿದ್ದೇನೆ.

ಅಧಿಕಾರಿ:—ಎಲೋ! ಆ ವಸ್ತ್ರಾಭರಣಗಳ ತಟ್ಟಿಗಳನ್ನೊಯ್ದು ಆ ಕಟ್ಟಿಯ ಮೇಲಿಡು. ಸುಮ್ಮನೇಕೆ ನಿಂತಿರಿ. ರಥದಿಂದ ಕುದುರೆಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಆಚೆಗೆ ನೆರಳಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಬಾರದೆ? ರಥದಲ್ಲಿ ಮತ್ತೇನಾದರೂ ಮರೆತು ಬಿಟ್ಟಿರೇನು? ಇನ್ನೊಮ್ಮೆ ನೆಟ್ಟಿಗೆ ನೋಡಿ ನೀವೆಲ್ಲರೂ ತಿಳಿಯಿತೇ, ನೀವೆಲ್ಲರೂ ಆಚೆಯ ಕಟ್ಟಿಯ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತು ವಿಶ್ರಾಂತಿ ಹೊಂದಿರಿ.

[ಕೆಲವನ ದೂತರು ತಟ್ಟಿಗಳನ್ನು ಒಯ್ದು ಕಟ್ಟಿಯ ಮೇಲಿಡುವರು. ಮತ್ತು ಉದನರು ಕುದುರೆ ಬಿಟ್ಟು ಬೀದಿಗೇ ಕಟ್ಟುವದರಲ್ಲಿ ತೊಡಗುವರು ಅಧಿಕಾರಿ ಕಟ್ಟಿಯ ಮೇಲೆ ಒಂದಾಸನದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ಗಾಳಿ ಹಾಕಿಕೊಳ್ಳತೊಡಗುವ]

ಕುಮಾರ:— ಎಲವಲಾ ! ಏನಿದು ? ಹೇಳದೆ ಕೇಳದೆ, ಕುದುರೆ, ರಥ, ಮಂದಿಯಿಂದ, ನಮ್ಮ ಕಟ್ಟಿ ಅಂಗಳಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ತುಂಬಿಸಿ, ಮನೆಯ:-ವರಿಗೇ ಅಡ್ಡಾಡಲಿಕ್ಕೆ ಇಂಬಿಲ್ಲದಂತೆ ಮಾಡಿರಲ್ಲಾ ? ಯಾರು ನೀವು ? ಯಾಕೆ ಬಂದಿರಿ? ಏನು ಸುದ್ದಿ? ಏನು ಸಮಾಚಾರ? ಏನು ಏನು ಇದೆಲ್ಲಾ ?

ಕಂಚುಕಿ:— ಏನೆಂದು ಏನು ಕೇಳುವಿ ? ನಿಮ್ಮ ವಂಶವೇ ಉದ್ಧಾರವಾಗುವ ಹೊತ್ತು ಬಂದಿದೆ ಬಾರಯ್ಯಾ.

ಕುಮಾರ:— ಏನು ! ನಮ್ಮ ವಂಶ ಉದ್ಧಾರವಾಗುವ ಹೊತ್ತೇ ?
ಆ ಹೊತ್ತನ್ನು ನೀವೇ ಹೊತ್ತುಕೊಂಡು ಬಂದಿರುವಿರೋ ಹೇಗೆ ?

ಕಂಚುಕಿ:— ಹೌದಯ್ಯಾ, ನಾವೇ ಹೊತ್ತುಕೊಂಡು ಬಂದಿದ್ದೇವೆ.
ಕಟ್ಟಿಯ ಮೇಲಾದರೂ ನಡೆ. ಬಿಚ್ಚಿ ತೋರಿಸುತ್ತೇನೆ.

[ಕಟ್ಟಿಯ ಮೇಲೆ ಅಧಿಕಾರಿಯ ಹತ್ತರವೇ ಆಸನದ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತು, ಕಟ್ಟಿ-
ಗಳನ್ನು ಹತ್ತರ ಎಳೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತ]

ಏನಯ್ಯಾ ! ನಿಮ್ಮ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಆ ಸುಂದರಿ, ಆ ಸುಂದರಿ ಇರುವಳಲ್ಲಾ....

ಕುಮಾರ:— ಆ ಸುಂದರಿ ! ಆ ಸುಂದರಿಯೆಂದರಾರಯ್ಯಾ ? ಆ
ಸುಂದರಿ, ಈ ಸುಂದರಿಯೆಂದಾರೂ ನಮ್ಮ ಮನೆಯಲ್ಲಿಲ್ಲ ಬಿಡಿ.

ಕಂಚುಕಿ:— ಅದೇಕೆ ! ಮಹಾಜರೇ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಆ ಸುಂದರಿ,
ಅವಳ ಹೆಸರೇನಯ್ಯಾ ? (ಯೋಚಿಸಿ ಬಗೆ ಹರಿಯದ್ದರಿಂದ) ಛಿ ಛೀ !
ಇದೆಂಥ ಹಾಳಾದ ಮುಸ್ಸು ? ಮಾತು ಮಾತಿಗೂ ಮರಿವೆಯಾಗುವದು.

ಕುಮಾರ:— ಅದಕ್ಕೇ ಅನ್ನುತ್ತೇನೆ. ಮಹಾರಾಯಾ ! ಯಾವ
ಶ್ರೇಷ್ಠಿಯ ಮನೆಗೋ ಹೊರಟು ಮರೆತು ನಿರ್ಮಲಶ್ರೇಷ್ಠಿಯ ಮನೆಯಿಂದಿ
ಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದಿರುವಿರೇನೋ ನೋಡಿ. ಯಾರಿಗಾದರೂ ಮುಸ್ಸು ಬಂದ ಮೇಲೆ
ಮರಿವೆಯಾಗುವದು ಸಹಜ. ನೆನಪು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಿ. ಅದಕ್ಕೇನು
ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ನೆನಪು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ನೋಡಿ.

ಕಂಚುಕಿ:— ಹಾಂ ! ನಿರ್ಮಲಶ್ರೇಷ್ಠಿಯ ಮಗಳು ಮಹಾದೇವಿ.
ಹೌದು ಮಹಾದೇವಿ.

ಕುಮಾರ:— (ಆಶ್ಚರ್ಯದಿಂದ) ಏನು ಮಹಾದೇವಿ ?

ಕಂಚುಕಿ:— ಹೌದು ಮಹಾದೇವಿ. ಅವಳ ಚಲುವಿಕೆಗೆ ನಮ್ಮ
ಮಹಾರಾಜರು, ಯಾರೆಂದಿ ? ಈ ಉಡುತಡಿಯನಾಡೊಡೆಯರು, ಕೌಶಿಕ
ಮಹಾರಾಜರು ಮನಸೋತು ಅವಳನ್ನು ಮದುವೆಯಾಗಬೇಕೆಂದಿದ್ದಾರೆ,
ಮದುವೆ.

ಕುಮಾರ:— (ಬಿನ್ನ ತೆಯಿಂದ) ಏನು! ನಮ್ಮ ಕೌಶಿಕ ಮಹಾರಾಜರು, ಮಹಾದೇವಿಯನ್ನು ಮದುವೆಯಾಗಬೇಕೆಂದಿದ್ದಾರೆಯೇ ? (ಸ್ವಲ್ಪ ಯೋಚಿಸಿ) ಅಲ್ಲಾ, ಅರಸರಿಗೆ ಪ್ರಜೆಗಳೆಂದರೆ ಮಕ್ಕಳಲ್ಲವೇ ?

ಕಂಚುಕಿ:— ಅಲ್ಲೆನ್ನುವವರಾರು? ಅರಸರಿಗೆ ಪ್ರಜೆಗಳು ಮಕ್ಕಳು, ಪ್ರಜೆಗಳಿಗೆ ಅರಸು ತಂದೆ.

ಕುಮಾರ:— ಅಂದ ಮೇಲೆ, ಮಕ್ಕಳ ಕೂಡ ಮಹಾರಾಜರು ಮದುವೆಯಾಗುವರೆಂದರೆ, ಯಾರಾದರೂ ಸಕ್ಕಾರು ತಗ.

ಕಂಚುಕಿ:— ಇದು ಸುಳ್ಳೆಂದು ತಿಳಿದಿಯೇನು? ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ಮಹಾರಾಜರೇ ಕನ್ನೆಗೆ ಉಡುಗರೆಯೆಂದು ಇದೋ ನೋಡು, ಜರದ ವಸ್ತ್ರ ನೋಡಿದಿಯಾ? ಮುತ್ತು, ರತ್ನ, ವಜ್ರ, ಚಿನ್ನದ ಒಡವೆಗಳನ್ನು ಕಳಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಮದುವೆಯಾಗಿ ಮಹಾರಾಣಿಯನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವಂತೆ ಮಹಾರಾಣಿಯನ್ನು ಇನ್ನೇನು, ನಿಮ್ಮ ಭಾಗ್ಯ ತೆಗೆಯಿತು ಬಿಡು. ಯಾಕೆ ಏನೆಂದಿ? ತಾನಾಗಿ ನಡೆದು ಬಂದ ಭಾಗ್ಯಲಕ್ಷ್ಮಿಯನ್ನು ಒದೆದು ಬಿಡುವದುಂಟೇ? ಹೇಳು, ಹೇಳು. ಸುಮ್ಮನೇಕೆರುವಿ ಮಾತಾಡು. ಮದುವೆಯಾಗಲು ಒಪ್ಪಿಗೆ ಕೊಡುವಿಯಾ ?

ಕುಮಾರ:— (ಒಡವೆ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದವನು ಮುಖವೆತ್ತಿ) ಏನಿದು ! ನನ್ನನ್ನೇ ಹೆಣ್ಣೆಂದು ತಿಳಿದಿಯೋ ಏನು ? ಮದುವೆ ಯಾಗಲು ಒಪ್ಪಿಗೆ ಕೊಡುವಿಯಾ ಎಂದು ಕೇಳುವಿ. ನಾನು ಗಂಡಸು ಮಹಾರಾಯಾ ಗಂಡಸು.

ಕಂಚುಕಿ:— ನನಗೆ ಗಂಡಸು, ಹೆಂಗಸೆಂಬುದಿಷ್ಟೂ ಗೊತ್ತಾಗುವ ದಿಲ್ಲವೇ? ನಿನಗೆ ಹೆಣ್ಣೆಂದು ಮದುವೆಗೆ ಒಪ್ಪಿಗೆ ಕೇಳಲಿಲ್ಲ. ಮನೆಯ ಯಜಮಾನನೆಂದು ಪ್ರಶ್ನೆ ಮಾಡಿದೆ.

ಕುಮಾರ:— ಯಜಮಾನ ! ಯಜಮಾನನೆನ್ನೆಲಿಕ್ಕೆ, ನನ್ನ ಮುಖದ ಮೇಲೆ ಮಿಸೆಗಳಾದರೂ ಮೂಡಿಲ್ಲ. ನೋಡಬಾರದೇ? ಇನ್ನೂ ಹುಡುಗ.

ಅಧಿಕಾರಿ:— ನೀನಾರೋ ಹಾಗಾದರೆ ?

ಕುಮಾರ:— ನಾನೇ! ನಾನು ನೋಡಿ ಈ ಮನೆಯ ಯಜಮಾನ ನಿರ್ಮಲಶ್ರೇಷ್ಠಿ, ಆತನ ಸೋದರ ಅಳಿಯ. ನಿರ್ಮಲಶ್ರೇಷ್ಠಿ ನನ್ನ ಮಾವ. ಸುಮತಿ, ಅಂದರೆ ನಿರ್ಮಲಶ್ರೇಷ್ಠಿಯ ಹೆಂಡತಿ ನನ್ನ ಅತ್ತೆ. ಮಹಾದೇವಿ, ಮಹಾದೇವಿಯಂತೂ ಮುಂದಾಗುವ ನನ್ನ ಹೆಂಡತಿ.

ಅಧಿಕಾರಿ:— ಅದೆಲ್ಲ ಪುರಾಣವಾಗಿ ಬೇಕು. ನಾವು ಕೇಳಿದಷ್ಟಕ್ಕೆ ಉತ್ತರ ಹೇಳು. ಈ ಮನೆಯ ಯಜಮಾನ ನಿರ್ಮಲಶ್ರೇಷ್ಠಿ ಎಲ್ಲಿ? ಮನೆಯಲ್ಲಿಲ್ಲವೇ?

ಕುಮಾರ:— ಇಲ್ಲ.

ಅಧಿಕಾರಿ:— ಕಡೆಗೆ ಮಹಾಭೇವಿಯಾದರೂ?

ಕುಮಾರ:— ಅವಳೂ ಇಲ್ಲ.

ಅಧಿಕಾರಿ:— ಮತ್ತಾರಿದ್ದಾರೆ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಹಾಗಾದರೆ?

ಕುಮಾರ:— ಯಾರೂ, ಯಾರೂ ಇಲ್ಲ.

ಅಧಿಕಾರಿ:— (ಸಂತಾಪದಿಂದಿದ್ದು ನಿಂತು) ಯಾರು, ಯಾರೂ ಇಲ್ಲ. ಯಾರೂ ಇಲ್ಲವೆಂದು ನಮಗೆ ಮೋಸ ಮಾಡಬೇಕೆಂದಿರುವೆಯಾ? ರಾಜಾಜ್ಞೆಯಿದು, ರಾಜಾಜ್ಞೆ. ನಗೆಮಾತೆಂದು ತಿಳಿದಿಯಾ? ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಯಾರೂ ಇಲ್ಲವಂತೆ. ದೂತರೇ ಏನು ನೋಡುವಿರಿ ನುಗ್ಗಿರಿ. ಅಂದರೆ ಮನೆಯಲ್ಲಿದ್ದವರು ತಾವೇ ಎದ್ದು ಹೊರಗೆ ಬರುವರು ನುಗ್ಗಿರಿ—ನುಗ್ಗಿರಿ.

[ದೂತರು ಕುಳಿತವರೆದ್ದು ಬಾಗಿಲ ಕಡೆಗೆ ಹೋಗತೊಡಗುವರು. ಕುಮಾರನು ಎದ್ದು ನಿಲ್ಲುತ್ತ ನಿಂತಲ್ಲಿಂದಲೇ]

ಕುಮಾರ:— ಎಲ ಎಲಾ! ಭಕ್ತರು, ಭಕ್ತರ ಮನೆಯಿದು. ಭಕ್ತರ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಭವಿಗಳು ಹೊಕ್ಕು ಮೈಲಿಗೆ ಮಾಡುವದುಂಟೇನಯ್ಯಾ. ಹೊಗಬೇಡಿ, ಹೊಗಬೇಡಿ. ನಾನಂತೂ ಖಂಡಿತವಾಗಿ ಹೇಳುವೆ. ಹೊಗಬೇಡಿ.

[ದೂತರು ಮನೆಯೊಳಗೆ ಹೊಗುವವನ್ನು ನೋಡಿ]

ಹೋಗುವಿರಾ ? ಹೋಗಿರಿ, ಹೋಗಿರಿ. ಈಗ ನಮ್ಮತ್ತೆ ಬರಲಿ ನೋಡಿ. ನಮ್ಮತ್ತೆಯೆಂದರೆ ಸಾಮಾನ್ಯಳೆಂದು ತಿಳಿದಿರೇನು ? ಚಂಡಿ-ಚಾಮುಂಡಿ ಅವತಾರ. ಅವಳು ಕಂಡಳೆಂದರೆ ಆಮೇಲೆ ನೋಡಿ ನಿಮ್ಮ-ಗಳ ಬಂಡು. ಮಾನ ನಿರ್ಮಲಶ್ರೇಷ್ಠಿ, ಆತನೂ ಬರುವ ಹೊತ್ತಾಗಿದೆ ನಿಲ್ಲಿ. ಹಾ! ಅತ್ತೆ, ಮಾನ, ಇಬ್ಬರೂ ಬಂದರು. ಏನು! ನನ್ನನ್ನು ಹುಡುಗನೆಂದು ತಿಳಿದು ಅಂಜಿಸಿ ಮನೆ ಹೋಗುವಿರಾ ?

[ಸುನುತಿ ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ಕೊಡವಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಒಂದು ಮಗ್ಗುಲಿನಿಂದ, ನಿರ್ಮಲ ಮತ್ತೊಂದು ಮಗ್ಗುಲಿನಿಂದ ಬರುವರು. ಕುಮಾರ ಕಟ್ಟಿಯನ್ನಿಳಿದು ಮುಂದೆ ಬಂದು]

ಅತ್ತೆ! ಅತ್ತೆ ನೋಡಬಾರದೇ, ಈ ಭವಿಗಳು ಮನೆಯೊಕ್ಕು ಭ್ರಷ್ಟ ಗೊಳಿಸುತ್ತಿರುವರು. ಭಕ್ತರ ಮನೆಯೆಂದೆಷ್ಟು ಹೇಳಿದರೂ ಕೇಳಲೊಲ್ಲರು.

ಸುನುತಿ:— ಎಲೊ, ಎಲೊ! ಯಾರೊ ನೀವು? ಹೆಗಲುಹಾಡೆ ಮನೆಹೋಗುವ ಪುಂಡರು.

ಕುಮಾರ:— ಮಹಾದೇವೀ, ನಮ್ಮ ಮಹಾದೇವಿಯನ್ನು ಎಳೆ-ದೊಯ್ಯ ಬಂದಿದ್ದಾರತ್ತೇ ಈ ಭಂಡರು.

ನಿರ್ಮಲ:— ಶಿವ ಶಿವಾ! ಏನಿದು? ಇಂಥ ಪುಂಡಾಟ-ಭಂಡಾಟ ಕೇಳುವವರೇ ಇಲ್ಲವೇ ಈ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ.

ಕುಮಾರ:— ಅವಿಚಾರಿಯಾದ ಅರಸು, ಅವಿವೇಕಿ ಮಂತ್ರಿಗಳು, ಉನ್ನತ್ತ ಅಧಿಕಾರಿಗಳ ಆಳಕೆಯಲ್ಲಿ, ಕೇಳುವದೇನು—ಹೇಳುವದೇನು ? ಅವರು ಆಡಿದ್ದೇ ಶಾಸನ. ಮಾಡಿದ್ದೇ ನ್ಯಾಯ.

ಅಧಿಕಾರಿ:— ರಾಜದ್ರೋಹ, ರಾಜದ್ರೋಹ, ರಾಜದ್ರೋಹಿಗಳಿವರು. ಹಿಡಿಯಿರಿ, ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ಹೆಡಮುರಿಗೆ ಕಟ್ಟಿರಿ. ಹುಡುಕಿರಿ ಮಹಾ-ದೇವಿಯನ್ನು.

[ಕೆಲಜನ ದೂತರು ಹಿಡಿಯಬರಲು ಗಲಭೆ ಎಳುವದು. ಕುಮಾರನು ಗಲಾಟೆಯಲ್ಲಿ ಜಾರಿಕೊಂಡು ಹೋಗುವನು.]

[ತೆರೆಬೀಳುವದು]

ಪ್ರವೇಶ ೪

ಸ್ಥಳ -- ರಾಜಬೀದಿ. ಸಮಯ -- ಮಧ್ಯಾಹ್ನ.

[ಮಹಾದೇವಿ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಪತ್ರಿಕೆ ಪುಸ್ತಕಾದಿಗಳಿಂದ ತುಂಬಿದ ಬುಟ್ಟಿ ಹಿಡಿದು ಬರುವಳು. ಎದುರು, ಕುಮಾರನು ಹಿಂದೆ ನೋಡುತ್ತ ನುಂದುಮುಂದಾಗಿ ಓಡುತ್ತ ಬರುವ. ಅವನು ಗಾಬರಿಯಾಗಿ ಓಡುತ್ತ ಬರುತ್ತಿರುವಾಗ ತಲೆಯ ಮೇಲಿನ ರುಮಾಲವೆಲ್ಲಿಯೋ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲದಂತೆ ಬಿದ್ದು ಹೋಗಿದೆ. ಉಚ್ಚ ಧೋತರದ ಹಿಂದಿನ ಕಚ್ಚೆ ಬಿಚ್ಚಿ ನೆಲಕ್ಕೆಳಿಯುತ್ತಿದೆ. ಮಹಾದೇವಿಯನ್ನು ಕಂಡು ತಟ್ಟನೆ ನಿಂತು, ಹಿಂದೆ ನೋಡುತ್ತ]

ಕುಮಾರ:— ಬಂದರು....ಮಹಾದೇವಿ!..... ಬಂದರು....ಹಿಂದೆ
....ನನ್ನ ಬೆನ್ನು ಹತ್ತಿ ಬಂದರೆ....

ಮಹಾದೇವಿ:— (ನಿಂತು ಆಶ್ಚರ್ಯದಿಂದ) ಯಾರು ಬಂದರು ?
ಕುಮಾರಾ! ಹೀಗೇಕೆ? ನಿನ್ನ ಬೆಂಬತ್ತಿ ಬಂದವರಾರು?

ಕುಮಾರ:—(ಹಿಂದೆ ನೋಡಿ) ಅಯ್ಯ ಬಂದರೆ!.... ಇಲ್ಲೇ ಹಿಂದೆ
ಬಂದರು.... ಓಡು, ಓಡು.

ಮಹಾದೇವಿ:— ಇದೇನು ಕುಮಾರಾ! ಎಲ್ಲಿಗೋಡಲಿ ನಾನು?

ಕುಮಾರ:—ಎಲ್ಲಿಗೋಡಲಿ! ಎಲ್ಲಿಯಾದರೂ ಓಡಿ ಹೋಗೇ ...
ಓಡಿ ಹೋಗು.

ಮಹಾದೇವಿ:— ಬಿಚ್ಚಿ ಹೇಳದೆ ನೀನು ಹೀಗೇಕೆ ಹುಚ್ಚನಂದದಿ
ನಾಳೈ.

ಕುಮಾರ:—ಇನ್ನೆಲ್ಲಿ ಬಿಚ್ಚಿ ಹೇಳಲಿ?... ಬಿಚ್ಚಿ ಹೇಳುತ್ತ ನಿಲ್ಲುವದ
ರೊಳಗೆ.... ಆ ರಾಜದೂತರು ಬಂದರೆಂದರೆ.... ನನ್ನ ನಿನ್ನ ಹುಚ್ಚು ಬಿಟ್ಟು
ನಿಚ್ಚಳವಾದೀತು ನಡೆ.... ಮಹಾರಾಯಳೇ! ಮೊದಲು ಕಾಲ್ಕಿಡು.

ಮಹಾದೇವಿ: (ಅತ್ತಿತ್ತ ನೋಡಿ) ರಾಜದೂತರು!

ಕುಮಾರ:— ಹೌದು ರಾಜದೂತರು ಅವರಿವರಲ್ಲ. ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ
ಕೌಶಿಕ ದೊರೆಯಿಂದ ಕಳಿಸಲ್ಪಟ್ಟವರು. ಇಲ್ಲೇ ನನ್ನ ಹಿಂದೆ ಬಂದರು...
ಓಡು, ಓಡು.

ಮಹಾದೇವಿ:— ಆ ರಾಜದೂತರೇಕೆ ನಿನ್ನ ಬೆಂಬತ್ತಿ ಬರುತ್ತಿವರು ?

ಕುಮಾರ:— ಆ ರಾಜದೂತರು, ನನ್ನ ಬೆನ್ನು ಹತ್ತಿ ಬಂದೇನು ಬಳಿದುಕೊಂಡಾರೇ ! ನಿನ್ನನ್ನು ಹುಡುಕುತ್ತ ಬರುತ್ತಿರುವರು ನಿನ್ನನ್ನು. ಹೂಂ, ಓಡು ಓಡು. ಎತ್ತಾದರೂ ಕಣ್ಣು ತಪ್ಪಿಸಿ ಓಡಿ ಹೋಗೇ !

ಮಹಾದೇವಿ:— (ಗಾಬರಿ ಅಶ್ವಾರೂಢಿಗಳಿಂದ) ಎನ್ನನು ಹುಡುಕುತ್ತಿ ಹರೇ ? ಅದೇಕೆ ?

ಕುಮಾರ:— ಅದೇಕೆ - ಇದೇಕೆ ! ಸುಂದರಿಯಾದ ನಿನ್ನಂಥ ಹೆಣ್ಣನ್ನು ಹುಡುಕುವದೇ ತಕ್ಕ ಮಣ್ಣು ತಿಳಿಯುವದಿಲ್ಲವೆ ? ನಿನ್ನನ್ನು ಎತ್ತಿ ಕೊಂಡು ಹೋಗುವದಕ್ಕೆ. ಎತ್ತಿಕೊಂಡು ಹೋಗಿ ಆ ಕೌಶಿಕ ಮಹಾರಾಜನ ಕೂಡ ಮದುವೆ ಮಾಡಲಿಕ್ಕೆ. ಗೊತ್ತಾಯ್ತೇ ಈಗಾದರೂ ? ಇನ್ನಾದರೂ ಓಡಿ ಹೋಗು ನೋಡೋಣ. ಅಯ್ಯೋ ! ಮತ್ತೇ ನಿಂತು ಬಿಟ್ಟೆಯಲ್ಲೇ ? ಅತ್ತೆ ಮಾನವದಿರಂತೆ ನೀನೂ ಅವರ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕು ಬಿಟ್ಟೆಯೇ ? ನಿನ್ನನ್ನೂ ಎಳೆದೊಯ್ದಾರು.

ಮಹಾದೇವಿ:— (ಗಾಬರಿಯಾಗಿ ಮುಂದೆ ಬಂದು) ಏನು ! ಆ ರಾಜದೂತರುಗಳೆನ್ನ ತಾಯ್ತಂದೆಗಳನೆಳೆದೊಯ್ದರೇ ?

ಕುಮಾರ:— ಹೌದೇ, ನೀನು ಸಿಕ್ಕಲಿಲ್ಲೆಂದು ಅವರನ್ನೇ ಎಳೆದೊಯ್ದರು. ಮಹಾದೇವಿ ! ಮಾತು ಬೆಳೆಸುತ್ತ ನಿಂತರೆ ಅನಾಯಾಸವಾಗಿ ನೀನೂ ಅವರ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕು ಬಿಟ್ಟೆಯೇ, ಓಡು, ಓಡು.

[ಮಹಾದೇವಿ ದಿಜ್ಞಾಪನೆಯಂತೆ ಸಂತು ಬಿಡುವಳು]

ಹಾಂ ! ಏನಾಯಿತು ನಿನಗೆ ? ಹೀಗೇಕೆ ನಿಂತುಕೊಂಡೆ ? ದೆವ್ವಗಿವ್ವ ಬಡಿಯಿತೇನೇ ? ಹೀಗೇಕೆ ಮಾಡುವಿ ಓಡಿ ಹೋಗೇ ? ಮಹಾರಾಯಳೇ ! ನಿನ್ನ ಕಾಲನ್ನಾದರೂ ಹಿಡಿದುಕೊಳ್ಳಲಾ ಏನು ಮಾಡಲಿ ? ಓಡೇ ಓಡು.

[ಮಹಾದೇವಿ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಏನೋ ನಿರ್ಧರಿಸಿದಂತೆ ಮಾಡಿ ಮುಂದೆಯೇ ಹೋಗ ಹತ್ತುವಳು.]

ಇದೇನು ! ಮುಂದೆ ಹೋಗುವಿಯಲ್ಲ ? ಅತ್ತಲ್ಲ, ಹಿಂದಿರುಗು. ಹಿಂದಿರುಗಿ ಓಡೇ.

[ಮಹಾದೇವಿ ಅವನ ಮಾತಿಗೆ ಕಿವಿಗೊಡನೆ ತೋಗಪತ್ತಲು ಕುಸಾರನು ಅವನೊಳಗಿನಿಂದ]

ಬೇಗೇಕೆ ಮಾಡುವಿಯೇ ನೀನು ? ಮಹಾದೇವಿ ! ಅದೇ ದಾರಿಯಿಂದ ಬಂದರೇ ಆ ರಾಜದೂತರು. ಓದಿರುಗು, ಹಿಂದಿರುಗಿ ಹೋಗು.

[ಅಷ್ಟಕ್ಕೂ ಮಹಾದೇವಿ ಹಿಂದಿರುಗುವುದಕ್ಕೆ ಕುಸಾರನು ಓಡಿ ಮುಂದೆ ನಿಂತು]
 ಏನಿದು ! ಹುಚ್ಚುಗಿಚ್ಚು ಹಿಡಿಯಿತೇನೇ ನಿನಗೆ ? ಎಷ್ಟು ಹೇಳಿದರೂ ಮುಂದೆ ಮುಂದೆ ಹೋಗುತ್ತಿರುವೆ, ರಾಜದೂತರ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕು ಬೀಳ ಬೇಕೆಂದಿರುವೆಯೋ ಏನು ?

ಮಹಾದೇವಿ:— ನಿಂತು ನಿರ್ಧಾರದ ಸ್ವರದಿಂದ ಅಯ್ಯೋ ನಾನು ಎರ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕು ಬೀಳಲೆಂದೇ ಮುಂದೆ ಪ್ರೋಗುತ್ತಲಿಹೆನು.

ಕುಸಾರ:— ಏನು ! ನೀನಾಗಿಯೇ ಆ ರಾಜದೂತರ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕು ಬೀಳುವಿಯಾ ?

ಮಹಾದೇವಿ:— ತಂದೆತಾಯಿಗಳ ಕಷ್ಟವನ್ನು ಕಳೆಯಲೆಂದಿಗ ನಾನು ಬಂಧಿತಳಾಗುತ್ತಲಿರುವೆ.

ಕುಸಾರ:— ನೀನಾಗಿಯೇ ಅವರ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕುವೆಲೆ, ಹಾಗೇ ಬಿಟ್ಟಾರೇನೇ ಕೌಶಿಕದೊರೆಯಬಳಿಗೆ ಎಳೆದೊಯ್ಯದೆ ?

ಮಹಾದೇವಿ:— ಎಳೆದೊಯ್ಯಲಿ.

ಕುಸಾರ:— ಎಳೆದೊಯ್ಯಲಿ ! ಎಳೆದೊಯ್ಯ ಮೇಲೆ ಆ ದೊರೆ ನಿನ್ನಂಥ ಸುಂದರಿಯನ್ನು ನೋಡಿ ಸುಮ್ಮನಿದ್ದಾನೇ, ಬಲಾತ್ಕಾರದಿಂದ ಮದುವೆಯಾದರೆ ?

ಮಹಾದೇವಿ:— ಶಿವನ ಸಂಕಲ್ಪವಂತಿದ್ದರಾರು ಮಾಡುವದೇನು ?

ಕುಸಾರ:— ನೀನು ಮದುವೆಯಾಗಿ ಬಿಡುವಿಯಾ ? ನೀನು ಮದುವೆಯಾಗಿ ಹೋದರೆ ನನ್ನ ಗತಿ ?

ಮಹಾದೇವಿ:— ದೇವನಿಹನಲ್ಲವೇ ?

ಕುಸಾರ:— ಅಲ್ಲೆ ! ನನ್ನ ಮದುವೆಯಗತಿಯೇನು ಅನ್ನುವೆ ?

ಮಹಾದೇವಿ:— ಎಲ್ಲದಕೆ ದೇವನೊಬ್ಬ ನೇ ಗತಿಯೆಂದು ನಂಬುವುದು. (ಹೋಗಹತ್ತುವಳು)

ಕುಮಾರ:— ಎಲ್ಲದಕ್ಕೂ ದೇವರೇ ಗತಿಯೆಂದರೆ! ಆ ದೇವರನ್ನೇ ಮದುವೆಯಾಗಬೇಕೇ ಹೇಗೆ?

ಮಹಾದೇವಿ:— (ಹೋಗುತ್ತ ಅವನನ್ನು ನೋಡಿ) ಆ ಭಾಗ್ಯ, ನಿನಗಾಭಾಗ್ಯವಿದೆಯೇ ಕುಮಾರಾ ?

ಕುಮಾರ: ನನಗೆ ಆ ಭಾಗ್ಯ, ಈ ಭಾಗ್ಯ, ಯಾವ ಭಾಗ್ಯವೂ ಬೇಡೇ. ನೀನೇ ಎನಗೆ ಭಾಗ್ಯ. ಮಹಾದೇವಿ ! ಹೋಗಬೇಡೇ— ಹೋಗಬೇಡ.

[ತೆರೆಯೊಳಗೆ “ ಇಲ್ಲೇ ಇರುವರು. ಹಿಡಿಯಿರಿ ಬಿಡಬೇಡಿ ಬಿಡಬೇಡಿ. ” ಎಂದು ಕೋಲಾಹಲ ಕೇಳಬರುವುದು. ಮಹಾದೇವಿ ಶಾಂತ ಗಂಭೀರವಾಗಿ ಒಂದೊಂದೇ ಹೆಜ್ಜೆ ಮುಂದೆ ಹಾಕುವಳು. ಕುಮಾರನು ದುಃಖವಿವ್ವಲನಾಗಿ]

ಅಯ್ಯೋ! ಬಂದೇ ಬಿಟ್ಟರಲ್ಲಾ. ಮಹಾದೇವಿ! ಮಹಾದೇವಿ!! ಇನ್ನೆಲ್ಲಿ, ಇನ್ನೆಲ್ಲಿ ನನಗೆ ಮಹಾದೇವಿ.

[ಆಳಹತ್ತುವ. ತೆರೆ ಬೀಳುವುದು]

(ಎರಡನೇ ಅಂಕು ಮುಗಿದುದು.)

ಅಂಕ ೩

ಪ್ರವೇಶ ೧

ಸ್ಥಳ—ಕಾರಿಕನ ವಿಲಾಸಮಂದಿರ. ಸಮಯ—ಸಾಯಂಕಾಲ.

[ಮಂದಿರವು ಕಲಾಪೂರ್ಣವಾದ ವಿಗ್ರಹಗಳಿಂದಲೂ, ಸುಂದರವಾದ ಬಣ್ಣ ಬಣ್ಣದ ಚಿತ್ರಗಳಿಂದಲೂ, ಅಂದವಾದ ಕನ್ನಡಿಗಳಿಂದಲೂ ತುಂಬಿ, ಸುಂದರವಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತಿದೆ. ಮಂದಿರದಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳಲು ಆಸನಗಳೂ, ಮಲಗಲು ಮಂಚಗಳೂ ಇರುವವಲ್ಲದೆ ಮಧ್ಯವಲ್ಲೊಂದು ವಿಲಾಸ ಯೋಗ್ಯವಾದ ಉಯ್ಯಾಲೆಯು ತೂಗುತ್ತಿದೆ. ಮಂದಿರದ ಎಡಬಲಗಳಲ್ಲಿ ಬಾಗಿಲುಗಳಿದ್ದು ಎದುರಿನಲ್ಲಿಯೆಂದು ವಿಶಾಲವಾದ ಕಿಟಕಿ ಇದೆ. ಮಹಾದೇವಿ ಕಿಟಕಿಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ಆಕಾಶದ ಕಡೆಗೆ ಎನೆಯಿಕ್ಕದೆ ನೋಡುತ್ತ ಕಣ್ಣೀರಿಡುತ್ತಲಿದ್ದುಳಿ ಅವಳ ಹಿಂದೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಅಂತರದ ಮೇಲೆ ಇದ್ದ ಒಂದಾಸನದಲ್ಲಿ ಫಲಾಹಾರದ ತಟ್ಟೆಗಳೂ, ನೀರಿನ ಕಲಶ ಬಟ್ಟಲಗಳೂ, ಹೂ ತಾಂಬೂಲ ಸುಗಂಧ ದ್ರವ್ಯಾದಿ ಸಾಹಿತ್ಯಗಳಿವೆ. ಮಹಾದೇವಿ ಕಣ್ಣೀರಿಡುತ್ತ]

ಹಿಂದಿನಗಲಿ ಹಿಡಿದಡೆದ ಕುಂಜರ ತನ್ನ ವಿಂಧ್ಯವನನವಂತೆ ನೆನೆವನಯ್ಯಾ |

ಬಂಧನಕೆ ಬಂದ ಗಿಳಿ ತನ್ನ ಬಂಧುವನನವಂತೆ ನೆನೆವನಯ್ಯಾ |

ಕಂದ ನೀನಿತ್ತಬಾ ಎಂದು ನಿಮ್ಮಂದವ ತೋರಾ ಚೆನ್ನಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನಾ ||

[ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಚಕಲೆಯಂಜೋರ್ವ ದಾಸಿ ಕೈಯಲ್ಲಿ ವಸ್ತ್ರಾಭರಣಗಳ ತಟ್ಟೆ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು, ಮಹಾದೇವಿಯ ಹಿಂಭಾಗದ ಬಾಗಿಲಿನಿಂದ ಬಂದು ಫಲಾಹಾರದ ತಟ್ಟೆಗಳನ್ನು ಕುತೂಹಲದಿಂದ ನೋಡುತ್ತ]

ಚಕಲೆ:— ಹಾಂ! ಇದರಲ್ಲಿ ಒಂದಾದರೂ ಹೆಣ್ಣನ್ನು ತಿಂದಂತಿಲ್ಲ.

[ಬೇರೆ ತಟ್ಟೆಗಳನ್ನು ನೋಡುತ್ತ]

ಭೀ! ಯಾವ ಫಲಾಹಾರದ ತಟ್ಟೆಯಲ್ಲೂ ಕೈಯನ್ನೇ ಇಟ್ಟಿಲ್ಲ.

[ತಲೆಯತ್ತಿ ಮಹಾದೇವಿಯನ್ನು ನೋಡಿ, ಮುಂದೆ ಹೋಗಿ ಅವಳ ಹಿಂದೆ ನಿಂತು]

ಅದೇಕೆ ದೇವೀ ! ಫಲಾಹಾರವನ್ನೇ ಮುಟ್ಟಿಲ್ಲ ?

[ಮಹಾದೇವಿ ಮಾನವಾಗಿರಲು, ಚಕಲೆ ಮುತ್ತಿಷ್ಟು ಮುಂದೆ ಹೋಗಿ ಅವಳ ಮುಖ ನೋಡುತ್ತ ಅಶ್ಚರ್ಯದಿಂದ]

ಇದೇನು ದೇವೀ ! ಅಳುತ್ತಿರುವಿಯಲ್ಲ ?

[ತನ್ನ ಮಗ್ಗಲಲ್ಲಿಯೇ ತಟ್ಟಿಯನ್ನಿಟ್ಟು ಕಟ್ಟಿಯ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತು]
 ಏಕೆ, ಅಳುತ್ತಿರುವಿಯೇಕೆ ? ಏನಾಯಿತು ದೇವೀ ?

[ಮಹಾದೇವಿ ಮುಖದಿರುವ ಚಪಲೆಯನ್ನೊಮ್ಮೆ ಅಶಾಪ್ಯಾಪ್ಪಿಯಿಂದ ನೋಡಿ,
 ಉಸುಗರವೆಂದು ಮತ್ತೆ ಮುಖವನ್ನು ಮೊದಲಿನಂತೆ ಅಕಾಶದ ಕಡೆಗೆ ತಿರುಗಿಸುವಳು]
 ಮಹಾರಾಜರ ಪ್ರೀತಿಯ ರಾಣಿಯಾಗಲು ಬಂದ ಪುಣ್ಯವಂತಿ ನೀನು,
 ನಿನಗೇಕೆ ದುಃಖತೆಗೆದೇವೀ ? ಏಳು, ಮಹಾರಾಜರು ಬರುವ ಹೊತ್ತಾ
 ಗಿದೆ ಏಳು. ಈ ಹೊಸ ಸೀಲೆಯನ್ನು ಡಿಸಿ, ಅಭರಣಗಳನ್ನು ಡಿಸುವೆ ಏಳು.

[ಮಹಾದೇವಿಯ ತಲೆ ಕೂದಲು ನೋಡುತ್ತ]

ಅಯ್ಯೋ ! ಮುಡಿ ಬಿಚ್ಚಿ ತಲೆ ಹೇಗೆ ಹೆಡಿಗೆಯಂತಾಗಿದೆಯಲ್ಲಾ !

[ಎದ್ದು ನಿಲ್ಲುತ್ತ]

ತಡೆ ದೇವೀ ! ಮೊದಲು ತಲೆಗೆ ಸುಗಂಧದಿಣ್ಣೆಯನ್ನು ಜಿಜ್ಜಿ, ಚೆನ್ನಾಗಿ ಬಾಚಿ
 ಜಡೆ ಹಾಕುವೆ ತಡೆ.

[ಅವಸರದಿಂದ ಹೋಗಿ ಅಲ್ಲಿಯೇ ಒಂದಾಸನದಲ್ಲಿಯೆ ಎಣ್ಣೆ ಹಣಗೆ, ಕನ್ನಡಿ
 ಗಳನ್ನು ತಕ್ಕೊಂಡು ಬಂದು ಕಟ್ಟಿಯ ಮೇಲಿಟ್ಟು, ಅವಳ ಕೂದಲಕ್ಕೆ ಕೈನೀಡುತ್ತ]
 ಕೂದಲುಗಳಾದರೂ ಎಷ್ಟು ಉದ್ದಾಗಿವೆಯಲ್ಲಾ ? ಹದಮಾಡಿದ ರೇಸಿಮೆ
 ಯಂತೆ ಬಲು ಮಿದುವಾಗಿವೆ. ಅಹಹಾ ! ಜಡೆ ಹಾಕಿ ಮುಡಿಗಟ್ಟಿ
 ಬಿಟ್ಟರೆ ಮಹಾರಾಜರ ಕಣ್ಣುಗಳು ಸೆರೆಯಲ್ಲಿಟ್ಟಂತೆ ಅಲ್ಲಿಯೇ ಸುತ್ತುತ್ತಿರ-
 ಬೇಕು ನೋಡಿ.

[ಮಹಾದೇವಿ ಮುಖದಿರುವುತ್ತ]

ಮಹಾದೇವಿ:— ಬೇಡ, ಬೇಡ. ಜಡಿ ಮುಡಿ ಯಾವುದೂ
 ಬೇಡಿಗ ಬಿಡು.

ಚಪಲೆ:— ಯಾವುದೂ ಬೇಡ ! ಅಂದರೆ, ಎಣ್ಣೆಯುಜ್ಜುವುದು
 ಬೇಡ, ಬಾಚುವುದು ಬೇಡ, ಜಡೆ ಹಾಕುವುದು ಬೇಡ. ಇವಾವುದೂ
 ಬೇಡವೇ ಬೇಡವೇನು ?

ಮಹಾದೇವಿ:— ಬೇಡ.

ಚಪಲೆ:— ಇದಾವುದೂ ಬೇಡಾದರೆ, ದೇವೀ! ಆ ನಿನ್ನ ಮಾಸಿದ ಸೀರೆಯನ್ನಾದರೂ ಬಿಡಿಸಿ, ಈ ಹೊಸ ಸೀರೆಯನ್ನು ಡಿಸುವೆ ಎಳು. ನೋಡು ದೇವೀ, ಈ ಸೀರೆ ಎಷ್ಟು ನಯವಾಗಿದೆ ನೋಡಿದಿಯಾ? ಈ ನಸುಗಪ್ಪು ನಿನ್ನ ಮೈಬಣ್ಣಕ್ಕಂತೂ ಬಲು ಒಪ್ಪುವದು ನೋಡು.

[ತಟ್ಟಿಯೊಳಗಿನ ಸೀರೆಯನ್ನೆತ್ತಿ ಮಡಿಕೆ ಬಿಚ್ಚುತ್ತ]

ದೇವಿ! ಇದನ್ನು ಟ್ಟು ಮಹಾರಾಜರಿದುರು ಸುಳಿದಾಡಿದರೆ, ಅವರು ನಿನ್ನನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಮಹಾರಾಣಿಯನ್ನು ಕಣ್ಣೆತ್ತಿ ನೋಡಿದರೆ ಕೇಳು. ಎಳು ದೇವೀ ಹೊತ್ತಾಗಿದೆ. ಮಹಾರಾಜರೆಲ್ಲಾದರೂ ಬಂದುಗಿಂದಾರು ಎಳು.

ಮಹಾದೇವಿ:— ಉಡದ ಸೀರೆಯನೇಕೆ ಬಿಚ್ಚಿಡುವೆ ಬಿಡು.

ಚಪಲೆ:— ಏನು! ಈ ಸೀರೆಯನ್ನೂ ಉಡುವದಿಲ್ಲವೇ ?

ಮಹಾದೇವಿ:— ಇಲ್ಲ.

ಚಪಲೆ:— ಜಡೆ ಹಾಕಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಿಲ್ಲ, ಹೊಸ ಸೀರೆಯನ್ನೂ ಉಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಲಿಲ್ಲ. ಕಡೆಗೆ ಈ ಅಭರಣಗಳನ್ನಾದರೂ ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುವಿಯೋ ಇಲ್ಲವೋ ದೇವೀ ?

[ಮಹಾದೇವಿಯ ದುಃಖ ಪೂರಿತವಾದ ಮುಖದಲ್ಲೊಮ್ಮೆ ಚಪಲೆಯ ಮುಗ್ಧತೆಗೆ ಮುಗುಳ್ಳಿಗೆ ಮಿಂಚುವದು]

ಮಹಾದೇವಿ:— ಅಭರಣಗಳಾದರೂ ಏಕೆ ಬೇಕೀಗ ?

ಚಪಲೆ:— ದೇವೀ! ಅವೇಕೆ ಬೇಕು, ಇವೇಕೆ ಬೇಕೆಂದು, ಉಡು ತೊಡುವದನ್ನು ಬಿಟ್ಟು, ಸುದಾಮನ ಮಡದಿಯಂತೆ ಕಾಣುವ ಈ ಸುಡು-ಗಾಡು ನೇಷದಲ್ಲಿ, ಮಹಾರಾಜರು ನಿನ್ನನ್ನು ನೋಡಿ ವಿರಸಗೊಂಡರೆ ?

[ಚಪಲೆ ಬಂದ ಬಾಗಿಲಿನಿಂದಲೇ ಕಾಶಿಕ ದೂರೆ ನಗುತ್ತ ಬಂದು]

ಮಹಾದೇವಿ:— ವಿರಸನೇಕೆದಕೆ ಚಪಲೇ? ಸುಂದರಿಯರನಾವ ನೇಷದಿ ಕಂಡರೂ, ಅದುತಾಹರುಷನೇ ರಸಿಕರಿಗೆ. ರತ್ನವನು ಕುಂದಣದಿ ಕೆಚ್ಚದೆ ಬಿಚ್ಚಿ ಬಯಲಲಿಟ್ಟರೆ, ಅದ ಕಂಡು ಕಲ್ಲೆಂದಲ್ಲಗಳೆನವರಾರು ?

ಚಪಲೇ ! ಲಾವಣ್ಯ ಖಣಿಯದು ತಾನೆ ಪೆಣ್ಣಿನಿಯಾಗಿ, ಎನ್ನ ಪುಣ್ಯ-
ದಿಂದಿಲ್ಲಿ ಬಂದಿಹುದು ನೋಡು. ಅಹಹಾ ! ಧನ್ಯ ಧನ್ಯ. ಈ ಸುಂದರಿಯು
ಸಡೆವನಾ ಧನ್ಯನಿಂದು.

[ಉದ್ರೇಕದಿಂದರಸು ಮಹಾದೇವಿಯು ಮುಟ್ಟಿಹೋಗುವನು. ಚಪಲೆ ನಾಚಿ
ತಲೆತಗ್ಗಿಸಿಕೊಂಡು ಮುಗುಳ್ಳಗೆ ನಗುತ್ತ ಹೊರಟು ಹೋಗುವಳು. ಮಹಾವೇಷಿ
ಗಾಬರಿಯಾಗಿ ಎದ್ದು ದೂರ ಸರಿಯುತ್ತ]

ಮಹಾದೇವಿ:— ಮುಟ್ಟಿದಿರು, ಮುಟ್ಟಿದಿರನ್ನನು ಆರಸೇ !

[ಕೌಶಿಕ ಮೂಢನಂತೆ ನಿಂತು ಮಹಾದೇವಿಯನ್ನು ನೋಡುತ್ತ]

ಕೌಶಿಕ:— ಮುಟ್ಟಿದಿರಲೇ ? ತರುಣೇ ! ನಿನ್ನ ಸುಂದರ ರೂಪ-
ವೆನ್ನ ಮೈಮನಗಳನು, ಗಟ್ಟಿಯಾಗೆಳೆಯುತಿರೆ ನಾನು ಮುಟ್ಟಿದಿರಲೆಂತು ?
ಹಸಿದವನ ಎದುರಿನಲಿ ಪಂಚಪಕ್ವಾನ್ನಗಳರಲು, ಬೇಡಬೇಡೆಂದರವನ-
ದನು ತಿನ್ನದಿಹನೇ ಮರುಳೇ ? ಮಹಾದೇವಿ ! ನಿನ್ನಂಥ ಸುಂದರಾಂಗಿ-
ಯನಪ್ಪಿ ಮುದ್ದಿಸದ ಈ ದೇಹ, ಜೀವದಿಂದಿದ್ದೇನು ಫಲ ಹೇಳು ?

[ಮಹಾದೇವಿಯ ಹತ್ತರ ಹೋಗಹತ್ತಲು ಅವಳು ಅಂಚಿ ಸರಿಯುತ್ತ]

ಮಹಾದೇವಿ:— ತಡೆ, ತಡೆ. ಅವಿಚಾರಕೆಡೆಯಾಗದಿರು.

[ಮಂದಿರದಲ್ಲಿದ್ದ ಗೊಂಬೆಗಳ ತೋರುತ್ತ]

ನೋಡು, ನೋಡೀ ಮಂದಿರವನಂದಗೊಳಿಸಿಹ ವೆಣ್ಣೊಂಬೆಗಳ ಸೌಂದ-
ರ್ಯದಲೇನು ಕುಂದಿದೆ ನೋಡು. ಜಗದ ಸೌಂದರ್ಯವನೊಂದುಗೂಡಿಸಿ
ಮೂರ್ತಿಮಾಡಿಲ್ಲಿರಿಸಿದಂತಿಹುದಲ್ಲವೇನರಸೇ ? ಈ ಸುಂದರ ಬೊಂಬೆಗಳ
ನೆಂದಾದರೂ ಅಪ್ಪಿ ಆನಂದಿಸಿರುವಿಯಾ ಹೇಳು ?

[ಕೌಶಿಕ ಗೊಂಬೆಗಳನ್ನು ಉದಾಸೀನತೆಯಿಂದ ನೋಡಿ]

ಕೌಶಿಕ:— ಜೀವವಿಲ್ಲದ ಬೊಂಬೆ. ಸೌಂದರ್ಯವೊಂದಿದ್ದರೇ-
ನಾಯ್ತು ? ರಮಣೇ ! ಅವುಗಳಂದದಿ ನೀನು ನಿರ್ಜೀವ ಬೊಂಬೆಯೇ
ಅಪ್ಪಿದರೆ ಆನಂದವಾಗದಿರುವದಕೆ ?

[ಮನದಲ್ಲೇನೋ ಹೊಳೆದುದರಿಂದ ಗೋಣುಹಾಕಿ]

ಅಹುದಹುದು. ನೀಬೊಂಬೆ ನಿಜವಹುದು. ಜೀವ ಸೌಂದರ್ಯಗಳಿಂದೊಡಗೂಡಿ ನಡೆನಾಡುತ್ತಿಹ ಬೊಂಬೆ. ಸ್ವರ್ಗ! ಸ್ವರ್ಗ!! ಎಲ್ಲಿಹುದು ಆ ಸ್ವರ್ಗ, ಮಹಾದೇವಿ! ನೀ ಸುಳಿವ ಸ್ಥಳವೇ ಸ್ವರ್ಗ. ಎಂದೆಂದಿಗೂ ನಿನ್ನ ಬಾಹುಗಳ ಬಂಧನದಿ ಬಿಡದಿಹುದೆ ಆನಂದ ?

[ಉದ್ಯೇಕಗೊಂಡು ಕೌಶಿಕನು ಮುಕ್ತೆ ಮಹಾದೇವಿಯನ್ನಪ್ಪ ಹೋಗಲು ಮಹಾದೇವಿ ಮತ್ತೊಂದೆಡೆ ಸಿಕ್ಕಿಹೋಗಿ ಸಂತ. ಸಿಟ್ಟಿನಿಂದ]

ಮಹಾದೇವಿ:— ನಿಲ್ಲು, ನಿಲ್ಲಬಲೆಯರು ಫಲದಿಂದ ಬಲದಿಂದ ಒಲಿವರೆಂದೆಂದಿಯೇನರಸೇ? ಪ್ರೇಮವಿಲ್ಲವ ಪ್ರಣಯವೆಂದರದುತಾ, ಪೆಣದೊಡನೆ ಪೆಣದೊಡನೆ ಸರಸವಾಡಿದಂತಿಹುದು.

[ಕೌಶಿಕ ಚಿಂತೆಗೊಂಡಂತಾಗಿ ತನ್ನೊಳಗೆ]

ಕೌಶಿಕ:— ಪ್ರೇಮ! ಪ್ರೇಮ!!

[ಮಹಾದೇವಿಯನ್ನು ದ್ವೇಶಿಸಿ ದೈವ್ಯದಿಂದ]

ಎನ್ನಲಿ ಪ್ರೇಮವಿಲ್ಲವೆ ನಿನಗೆ? ಮಹಾದೇವಿ! ಪ್ರೇಮವಿಲ್ಲೆಂಬುದಕ್ಕೆ ನಾನು ಅಂದಗೇಡಿಯೇ ನೋಡು. ಬಹುಕಾಲ ವಿಷಯಸುಖಭೋಗಿಸಲು ನವಯೌವನವು ಎನಗೆ ತಾನುಂಟು. ಬೇಡಿದೊಡವೆಗಳ ತಡೆಯದೆ ಕೊಡಬಲ್ಲ ಈ ಭೂಪನಲಿ, ಏನು ಕುಂದಿಹುದೆಂದು ಪ್ರೇಮವಿಲ್ಲೆಂದಾಡು- ತಿಹೆ ನೀನು ?

ಮಹಾದೇವಿ:— ನಿನ್ನಲಿ ಕುಂದಿರುವದೆಂದಲ್ಲ. ನಿನಗೆ ಕೊಡಲಾ ಪ್ರೇಮವೇ ಎನ್ನಲಿಲ್ಲರಸೇ! ಪ್ರೇಮವನುರಾಗಗಳನಾಡೇವನಲ್ಲಿರಿಸಿ ವಿರಾಗಿ ಯಾಗಿಹೆ ನಾನು.

[ಕೌಶಿಕ ಉಪಹಾಸಪೂರ್ವಕ ನಕ್ಕು]

ಕೌಶಿಕ:— ವಿರಾಗಿ, ಮಹಾದೇವಿ! ಈ ಜಗದಿ ಸುಖವು ಸಿಗದಿರೆ ಜನರು, ಯಾರು ಕಂಡರಿಯದಾ ಪರಲೋಕ ಸುಖವನು ನೆಚ್ಚಿ, ಹುಚ್ಚ- ರಂದದಿ ವೈರಾಗ್ಯ, ವೈರಾಗ್ಯವೆಂದಲಿಯುತ್ತಿಹರು. ಮುಗ್ಧ! ಮೂಢರಾಡುವಾ ಕಲ್ಪನೆಯ ದೇವನ ಬಿಟ್ಟು ಪ್ರೇಮವನು ಎನ್ನಲಿಟ್ಟರೆ, ಸಿಗದ ಸುಖವ- ದಾವುದು ನಿನಗೆ? ಬಾ ರಮಣೇ! ನಾವೀರ್ವರೊಂದಾಗಿ, ಆ ಕಲ್ಪನೆಯ ಸ್ವರ್ಗಕೂ ಮಿಗಿಲಾದ ಸುಖದ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯವನ್ನಿಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟೋಣ ಬಾ ಇನ್ನು.

[ಮಹಾದೇವಿ ಅತ್ತಿತ್ತ ಸರಿದಾಡಲು ಬರದಂಥ ಇಕ್ಕಟ್ಟಿನಲ್ಲಿರಲು, ಕೌಶಿಕ ಮೆಲ್ಲಮೆಲ್ಲನೆ ಮುಂದೆ ಹೋಗತೊಡಗುವ. ಮಹಾದೇವಿ ಕಳವಳದಿಂದ]

ಮಹಾದೇವಿ:— ಬೇಡ, ಬೇಡರನೇ! ಅನ್ಯಾಯವಾಗೆನ್ನನು ಮುಟ್ಟಿ ವ್ರತ ಭ್ರಷ್ಟಗೊಳಿಸಲು, ನಿನಗೆ ವಾಪಸವದು ತಟ್ಟುವದು ಖಂಡಿತವು, ಖಂಡಿತವು.

[ಕೌಶಿಕ ತಿರಸ್ಕಾರದಿಂದ ನಗುತ್ತ]

ಕೌಶಿಕ:—ವಾಪ! ಎನಗೆ ವಾಪ ತಟ್ಟುವದೇ? ತಟ್ಟಲಿ. ಮುಂದಿನ ಪಾಪಕಂಜಿ ಸುಂದರೀ! ನಿನ್ನನು ಪದವೆ ಈ ಪುಣ್ಯವನಿಂದು ಬಿಟ್ಟುಬಿಡಲೇ? ಛೇ!

[ಕೌಶಿಕನವಳ ಅಸ್ವಯೋಗುವ. ಮಹಾದೇವಿ ಸುರಾಶೆಯಿಂದ ಉಸುರ್ಗರೆದು ಆಕಾಶದ ಕಡೆಗೊಮ್ಮೆ ನೋಡಿ ದುಃಖಿತಳಾಗಿ]

ಮಹಾದೇವಿ:— ಶಿವ, ಶಿವ.

[ಮಹಾದೇವಿ ಮೈಹುಡುಗಿಸಿಕೊಂಡು ಕೈಯಿಂದ ಕಣ್ಣು ಮುಚ್ಚಿಕೊಳ್ಳುವಳು. ಕೌಶಿಕ ಮಹಾದೇವಿಯನ್ನಶ್ಚ ಬೇಕೆಂದು ತೋಳ್ಳಳಿರದನ್ನೂ ಮುಂದೆ ಮಾಡಲು “ಕಡ್ ಕಡ್ ಕಡಲೆಂದು ಸಿಡಿಲೆ”ಗುವವು, ಕೌಶಿಕ ಮೆಟ್ಟಿಬಿದ್ದು ಅಂಜಿ ಹಿಂದೆ ಸರಿಯುವನು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ತೆರೆಯಲ್ಲಿ ದೊಪ್ಪೆಂಬ ಸಪ್ತಳದೊಂದಿಗೆ “ಹಾ” ಎಂಬ ಅರ್ತನಾದವೂ, ಸ್ತ್ರೀಯಳ “ಅಯ್ಯಯ್ಯ” ಎಂಬ ಚಿತ್ತಾರವೂ ಕೇಳಬರುವದು. ಕೌಶಿಕ ಇದೇನೆಂದು ಹಿಂದಿರುಗಿ ಅತ್ತಿತ್ತ ನೋಡತೊಡಗಲು ಕಂಚುಕಿ ಅನಾರದಿಂದ ಬಂದು ಗಾಬರಿಗೊಂಡವನಂತೆ]

ಕಂಚುಕಿ:— ಮಹಾರಾಜರೇ! ಮಹಾರಾಜರೇ!!

[ಕೌಶಿಕನು ಅಶ್ಚರ್ಯದಿಂದ ಮುಂದೆ ಬಂದು]

ಕೌಶಿಕ:— ಏನಾಯ್ತು ಕಂಚುಕೀ! ಏನಾಯ್ತು?

ಕಂಚುಕಿ:— ನಿರ್ಮಲಶ್ರೇಷ್ಠಿ, ಮಹಾಸ್ವಾಮಿ! ಆ ನಿರ್ಮಲಶ್ರೇಷ್ಠಿ.....

[ಮಹಾದೇವಿ ಕಣ್ಣಿಗೆದು ಅತುರ ಅನುತಾಪಗಳಿಂದ ಮುಂದೆ ಬಂದು]

ಮಹಾದೇವಿ:— ಏನು ನಿರ್ಮಲಶ್ರೇಷ್ಠಿ! ಏನಾಯಿತಾತಗೆ?

ಕಂಚುಕಿ:— ಸಿಡಿಲಿನ ರಭಸಕ್ಕೆ ಮೆಟ್ಟಿಬಿದ್ದು ಮೆಟ್ಟಿಲುಗಳಿಂದ ಕಾಲುಜಾರಿ.....

[ಮಹಾದೇವಿಯ ಮುಖದಲ್ಲಾದ ದುಃಖಾತಿರೇಕ ನೋಡಿ ಕಂಚುಕಿಗೆ ಮುಂದೆ ಸೂತಾಡಲು ಬರದೆ ನೆಲಕ್ಕೆ ಬಿದ್ದನೆಂದು ಕೈಸನ್ನೆ ಮಾತ್ರ ಮಾಡುವ]

ಕೌಶಿಕ:— ನೆಲಕ್ಕುರುಳಿದನೆ?

ಕಂಚುಕಿ:— ನೆಲಕ್ಕುರುಳಿದ್ದನಷ್ಟೇ ಏಕೆ? ತಲೆಯೊಡೆದು ಸ್ಮೃತಿ ಯಿಲ್ಲದೆ ಬಿದ್ದಿದ್ದಾನೆ ದೊರೆಗಳೇ?

[ಮಹಾದೇವಿ ದುಃಖಾತಿರೇಕದಿಂದ “ಅಯ್ಯೋ” ಎಂದು ಚೀರಿ ಬಾಗಿಲ ಕಡೆಗೆ ಓಡಿ ಹೋಗದತ್ತಲು ಕೌಶಿಕ ಅವಳನ್ನು ತಡೆದು ವಿಕಟ ಹಾಸ್ಯಗೈಯುತ್ತ]

ಕೌಶಿಕ:— ನಿಲ್ಲು, ಎಲ್ಲಿಗೋಡುವೆ ನಿಲ್ಲು.

[ಕಂಚುಕಿಯ ಕಡೆಗೆ ತಿರುಗಿ ಕುಡ್ಡ ಕಂದದಿಂದ]

“ ಕಂಚುಕೀ! ಆ ನಿರ್ಮಲನೆಗೆ ಉಪಚಾರ ಗೈಯ್ಯದಲೀಗ, ಸೆರೆ-ಮನೆಗೊಯ್ಯಲು ಹೇಳು. ಅನ್ನ ನೀರುಗಳ ಕೊಡಕೊಡದೆಂದೊಡೆಯಾ ಕಟ್ಟಾಜ್ಜೆ ಮಾಡಿರುವನೆಂದರುಹು ನಡೆ”

(ಕಂಚುಕಿ ಅನುಮಾನದಿಂದ ತಿರುತಿರುಗಿ ಅರಸನನ್ನು ನೋಡುತ್ತ ಬಿನ್ನತೆಯಿಂದ ಹೋಗುವನು. ಮಹಾದೇವಿ ದುಃಖಾತಿರೇಕದಿಂದ “ಅಯ್ಯೋ” ಎಂದು ಚೀರಿ ನೆಲಕ್ಕೆ ಬೀಳುವಳು. ಅರಸನು ಅವಳನ್ನು ಹಿಡಿದೆಬ್ಬಿಸಿ ಹೋಗಲು ತೆರೆಯಲ್ಲಿ “ ಬೆಂಕಿ ಬೆಂಕಿ, ಓಡು. ಹೊರಗೋಡು ” ಎಂದು ಗಲಘ್ನಿ ಏಳುವದು. ಅರಸು ಗಾಬರಿಯಾಗಿ ಅತ್ತಿತ್ತ ನೋಡತೊಡಗುವನು. ಬಾಗಿಲಿಗಿಂದ ದೂತರು, ದಾಸಿಯರು, ಮಾನಸಿಯೇ ಮೊದಲಾದವರು ಓಡಿ ಬರುವರು ಬಾಗಿಲಿಗಿಂದ ಹೊಗೆ ನುಗ್ಗುವರು. ಉರಿ ಕಾಣುವದು. ಸುಂದಿರವು ಹೊಗೆಯಿಂದ ಮುಚ್ಚಲು ಅರಸು ಮೊದಲಾದವರು ಗಾಬರಿಯಾಗಿ ಬೇರೊಂದು ಬಾಗಿಲಿಗಿಂದ ಓಡಿ ಹೋಗುವರು. ಮಹಾದೇವಿ ಗದ್ದಲಕ್ಕೆದ್ದು ಕುಳಿತುಕೊಂಡು ಅತ್ತಿತ್ತ ನೋಡುತ್ತಿರಲು ಮಾನಸಿ ಅವಳ ಹತ್ತಿರ ಬಂದು. ”

ಮಾನಸಿ:— ನಡೆ, ನಡೆ ಮಹಾದೇವಿ! ಇದೆ ನನುಯ, ಬಿಡು-ಗಡೆ ಮಾಡುವೆನು ನಡೆ ನಿನ್ನ.

[ಮಾನಸಿ, ಕೈಹಿಡಿದು ಮಹಾದೇವಿಯನ್ನೆ ಬ್ಬಿಸಿ ಹೋಗಲು, ಮಹಾದೇವಿ ಅಶ್ಚರ್ಯದಿಂದನಳ ನೋಡತೊಡಗುವಳು.]

“ ಸಂದೇಹದಿಂದೇನು ನೋಡುವಿಯೆನ್ನ ? ಮಹಾದೇವಿ ! ಈ ಗದ್ದಲದಿ ಸದ್ವಿಲ್ಲದಂದದಿ ನಿನ್ನ ಸೆರೆ ಬಿಡಿಸುವೆನು ನಡೆ ಇನ್ನು.

[ಮಹಾದೇವಿ ನಿರಾಶೆಯಿಂದ ಉಸುರ್ಗರೆವು]

ಮಹಾದೇವಿ:— ಬಿಡುಗಡೆ, ಬಿಡುಗಡೆ. ಎನ್ನ ಬಿಡುಗಡೆಯಾಗುವೆ ಇನ್ನು ?

ಮಾನಿನಿ:— ಎನ್ನ ಲಿನ್ನೂ ಸಂಶಯವೆ ? ನೋಡು, ನೋಡಲ್ಪಿ ಮಹಾದೇವಿ ! ಸುತ್ತಲೂ ಹೊತ್ತುತ್ತಿದೆ ಬೆಂಕಿ. ಅಯ್ಯೋ ! ಹೋಗಿ ಮುಸುಗಿತಿ ಮಂದಿರದಿ. ಏಳೇಳು ಮಹಾದೇವಿ, ತಡಮಾಡದೇಕೇಳು.

[ಮಹಾದೇವಿ ಏನೂ ತೋಚದೆ ಮಗ್ನನೆಯನ್ನೇ ನೋಡತೊಡಗಲು]

“ ಇದೇನು ಹಾಳು ಸಂಶಯವೇಳು ? ಅಯ್ಯೋ ! ಎನ್ನ ಪ್ರಾಣಕೂ ಪ್ರಿಯನಾದ ಪತಿಯ ಪಾದವ ಸ್ಮರಿಸಿ ಪೇಳುವೆನು. ನೀನೆನ್ನ ಧರ್ಮಭಗಿನಿ ಎದ್ದೇಳು.

[ಮಹಾದೇವಿ ದುಃಖಕೃತಜ್ಞತೆಯಿಂದ ಮಗ್ನನಿಗೆ ತೆಕ್ಕಬಿಡು]

ಮಹಾದೇವಿ:— ಇಲ್ಲಿಲ್ಲ ಸಾಧ್ಯವೇ ! ನಿನ್ನಲಿ ಸಂಶಯಗೊಳ್ಳಲಿಲ್ಲಾನು. ಪತಿಯರ ಸತ್ಯವಚನದಲೆನಗೆ ಸಂಶಯವೇ ಶಿವ ಶಿವಾ !

ಮಾನಿನಿ:— ಮತ್ತೇನು, ಮತ್ತೇನು ಸಂಶಯವು ಮಹಾದೇವಿ ?

[ಮಹಾದೇವಿ ನಿರ್ಮೂಲದ ಕಣ್ಣುಗಳಿಂದ ಮಗ್ನನೆಯನೋಡುತ್ತ ದುಃಖದಿಂದೊಂದೊಂದೆ ಮಾತಗಳನ್ನಾಡುವಳು.]

ಮಹಾದೇವಿ:— ಎನ್ನ ತಾಯ್ತಂದೆ,....ಎನ್ನ ತಾಯ್ತಂದೆಗಳು.... ಎನಗಾಗಿ,....ಎನಗಾಗಿ ಅಲ್ಲಿ. ಸೆರೆಮನೆಯಲ್ಲಿ ನೆರಳುತಿರೆ, ನಾನು ... ಪಾಪಿ,.... ಬಿಡುಗಡೆಯಾಗಲೋಡಿ ಹೋಗಲಿ ಹೇಳು.

[ಚಿಗುಪ್ಪೆಯಿಂದ ಗೋಣು ಹಾಕುತ್ತ]

“ ಬೇಡ, ಬೇಡ. ಸುಖದ ಬಾಳುಗಳ ಹಾಳು ಮಾಡುತ್ತಲಿರುವ ಈ ಪಾಪಿ ರೂಪವು ಉಳವುದಕಿಂತ, ಉರಿಯಲಿ ಬೆಂದು ಅಳವುದೇ ಲೇಸು.

ಮಾನಿನಿ:— ಅವಿಚಾರ, ಅವಿಚಾರನಿಡೇನು ಮಹಾದೇವಿ ! ನಿನ್ನ ತಂದೆ ತಾಯ್ಗಳನಿಂದು ರಾತ್ರಿಯಲಿ ನಾನು ಸೆರೆಯಿಂದ ಬಿಡಿಸುವೆನು.

ಅಯ್ಯೋ! ಈ ಮಂದಿರಕು ಬೇಕಿ ತಗುಲಿತು. ನಡೆ ನಡೆ ಮಹಾದೇವಿ, ಮತ್ತೊಂದೆಡೆಯಲಿ ನಿಂತು ಮಾತಾಡೋಣ ನಡೆ ಇನ್ನು.

[ಮಹಾದೇವಿಯು ಕೈಹಿಡಿದು ಮೂನಿ ಒಲವಂತದಿಂದಳಿಯುವಳು. ಮಹಾದೇವಿ ಅಶ್ಚರ್ಯ ಕೃತಜ್ಞ ತೆಗಳಿಂದವಳ ಮುಖ ನೋಡುತ್ತ]

ಮಹಾದೇವಿ:— ಎನ್ನ ಮೊರೆ ಕೇಳಿ, ದಯೆಯಿಂದ ಬಿಡಿಸಲು ಬಂದ ನೀನಾರು, ನೀನಾರು ದೇವಿ?

[ಮೂನಿ ದುಃಖದಿಂದೊಂದು ದೀರ್ಘಶ್ವಾಸ ಬಿಟ್ಟು]

ಮೂನಿ:— ನಾನಾರು! ನಾನಾರು!! ನಿನ್ನನು ಸಂಕಟದಿ ಬಳಲಿಸುತ್ತಿರುವ ಈ ರಾಜನ ರಾಣಿ. ದುದೈವಿ, ದುದೈವಿ.

[ಮೂನಿ ಮುಖ ಹಿರಿ ಮೂಡಿ ಮಹಾದೇವಿಯನ್ನು ಬಾಗಿಲದ ಕಡೆಗೆ ಕರೆ- ದೊಯ್ಯುವಳು.

(ತೆರೆ ಬೀಳುವದು).

ಪ್ರವೇಶ ೨.

ಸ್ಥಳ— ಸೆರೆಮನೆಯ ಮುಂದಿನ ಭಾಗ— ಸಮಯ ರಾತ್ರಿ

[ನೋಡಕವಿದು ಕತ್ತಲಾಗಿದೆ. ಆಗಾಗ ಮಿಂಚುತ್ತಿದೆ. ಗುಡುಗಿನ ಸಪ್ಪಳ ವಾಗುತ್ತಿದೆ. ಯಾವಾಗಾದರೊಂದೊಂದು ಹನಿ ಉಸುರುತ್ತಿದೆ. ಸೆರೆಮನೆಯ ಭದ್ರವಾದ ಬಾಗಿಲಿನ ಮಗ್ಗಲು ಗೋಡೆಯ ಮಾಡದಲ್ಲೊಂದು ದೀವಿಗೆ ಥಾಳಾಗಿ ಉರಿಯುತ್ತಿದೆ. ಆ ದೀವಿಗೆಯ ಬೆಳಕಿನಲ್ಲಿನಿಟ್ಟ ಕಾವಲುಗಾರನು ಯೋಚನಾ- ಪರನಾಗಿ ಆತ್ತಿಂದಿತ್ತ ಅಷ್ಟಾದಿ ಕಾವಲು ಮಾಡುತ್ತಲಿದ್ದಾನೆ. ಅವನ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಭಾಲೆ, ನಡುವಿನಲ್ಲಿ ಕತ್ತಿ ನೇತಾಡುತ್ತಿದೆ. ಮೂನಿ ಚತುರಿಕೆಯರು ಮೈಗೆಲ್ಲ ಮುಸುಕು ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಮೆಲ್ಲಗೆ ಬರುವರು. ಕಾವಲುಗಾರನು ಅವರನ್ನು ಕಂಡು ಚಮಕಿತನಾಗಿ ನಿಂತು ದರ್ಪದಿಂದ]

ಕಾವಲುಗಾರ:— ಯಾರವರು? ನಿಲ್ಲಿ.

[ಭಾಲೆಯನ್ನು ಅವರಿಗೆ ಗುರಿಯಿಟ್ಟು ಮುಂದೆ ಬರುತ್ತಿರಲು ಚತುರಿಕೆ ಮುಸುಕು ತೆಗೆದು ಸನ್ನೆ ಮಾಡುತ್ತ]

ಚತುರಿಕೆ:— ಸುಮ್ಮನಿರು, ಮಹಾರಾಣಿಯವರು. ಗದ್ದಲ ಮಾಡ ಬೇಡ.

[ಕಾವಲುಗಾರನು ತಟ್ಟನೆ ಭಲೆ ಹಿಂತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಶಠ್ಯಾತ್ತಾಪದಿಂದ]

ಕಾವಲುಗಾರ:— ತಪ್ಪಾಯ್ತು, ತಪ್ಪಾಯ್ತು. ಗೊತ್ತಾಗಲಿಲ್ಲ.

[ಮಾನಿಯ ಕಡೆಗೆ ನೋಡುತ್ತ ವಿನಯದಿಂದ ಪ್ರಣಾಮ ಮಾಡಿ]

“ ಮಹಾರಾಣಿಯವರು ಈ ಸೇವಕನ ತಪ್ಪನ್ನು ಕ್ಷಮಿಸಬೇಕು ”

[ಚತುರಿಕೆ ಅತ್ತಿತ್ತ ನೋಡಿ ಮರೆಯಿಂದ ಚೀಲ ಹೊರತೆಗೆದು]

ಚತುರಿಕೆ:— ಇದೋ! ಹಿಡಿ, ಹಿಡಿ. ಹೊತ್ತಾಗುವದು.

[ಕಾವಲುಗಾರನು ಅವನ್ನು ನೋಡಿ ತಕ್ಕೊಳ್ಳದೆ ಕೈ ಜೋಡಿಸಿ ವಿನಯದಿಂದ]

ಕಾವಲುಗಾರ:— ನಾನು-ನಾನು, ಮಹಾರಾಣಿಯವರ ಬಡ ಸೇವಕ.

ಚತುರಿಕೆ:— ನೀನು ಬಡವನೆಂದೇ ಉಡಿತುಂಬ ಹೊನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ ಮಹಾರಾಣಿಯವರು. ಹಿಡಿ, ಹಿಡಿ.

ಕಾವಲುಗಾರ:— ಅಲ್ಲ ಅಮ್ಮಣ್ಣಿಯವರೇ, ನನಗೆ ಮಕ್ಕಳುಮರಿಗಳು ಬಹಳಾಣ್ಣೆ

ಚತುರಿಕೆ:— ಸಾವಿರ ಹೊನ್ನು, ಅಲ್ಪ ಸ್ವಲ್ಪಲ್ಲ. ನಿನ್ನ ಮಕ್ಕಳು ಸಾಯುವ ವರೆಗೆ ತಿಂದರೂ ಸವಿಯುವದಿಲ್ಲ. ಮತ್ತೆಷ್ಟು ಆಶೆ ಹಿಡಿ ಹಿಡಿ. ತೆಗೆದುಕೋ.

ಮಾನಿನಿ:— ತಡೆ ತಡೆ, ಚತುರಿಕೆ! ಪಾಪ ಬಡವನೆಂದವನು ಬಹಳ ಗೋಳಡುತ್ತಿಹನು.

[ಕೂಲಿಕೊಳಗಿನ ಸರ ಬಿಚ್ಚಿ ಚತುರಿಕೆಗೆ ಕೊಡುತ್ತ]

ಈ ಮುತ್ತಿನ ಸರವನಾದರೂ ಕೊಟ್ಟು ಬಿಡವಗೆ.

ಕಾವಲುಗಾರ:— ಅಲ್ಲಲ್ಲ, ಮಹಾರಾಣಿಯವರೇ! ಆಶೆ-ಗೀತೆಯಿಂದಲ್ಲ.

[ವಿಷಾದದಿಂದೊಮ್ಮೆ ಉಸುರ್ಗರದು]

ಹುಟ್ಟಿ ಬೆಳೆದ ಊರು. ಮಕ್ಕಳುಮರಿ ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಹೇಗೆ ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗಲಿ ಅನ್ನುತ್ತೇನೆ.

ಚತುರಿಕೆ:— (ತಿರಸ್ಕಾರದಿಂದ) ಹುಟ್ಟಿ ಬೆಳೆದ ಊರು. ಹುಟ್ಟಿ ಬೆಳೆದ ಈ ಊರಲ್ಲೇನು ನಿನಗಾಗಿ ಸುಖ ಒಟ್ಟಿದೆಯೋ? ಹಗಲು ರಾತ್ರಿ

ಕಷ್ಟಪಟ್ಟು ದುಡಿದರೆ ಹೊಟ್ಟೆ ತುಂಬ ಅನ್ನ ಸಿಗುವದಾದರೂ ಅಷ್ಟ-
ರೊಳಗೇ ಇದೆ. ಹುಟ್ಟಿದೂರಂತೆ ಹುಟ್ಟಿದೂರಲ್ಲಿ ಹೊಟ್ಟೆಕಟ್ಟಿ ಬಡತನದಲ್ಲಿ
ಬಳಲುವದಕ್ಕಿಂತ ಬೇರೂರಿಗೆ ಹೋಗಿ, ತಿಂದುಂಡು ಸುಖದಿಂದಿರುವದು
ನೆಟ್ಟಗಲ್ಲವೇನೋ? ಆ ಹುಚ್ಚುತನ ಸಾಕು ಮಹಾರಾಣಿಯವರು ಮಳೆ
ಯಲ್ಲಿ ನಿಂತಿದ್ದಾರೆ ಕಾಣದೇ? ಹಿಡಿ, ಹಿಡಿ.

[ಕಾವಲುಗಾರನು, ಚತುರಿಕೆಯ ಮುಖವನ್ನ ಮರುಳನಂತೆ ನೋಡುತ್ತ,
ಬೇಲ ಸರಗಳನ್ನು ತಕ್ಕೊಂಡು ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಶ್ರೀಕಾಸು ಮಾಡಿ]

ಕಾವಲುಗಾರ:— ಮಹಾರಾಣಿಯವರು ಕಡೆತನಕ, ಕಡೆತನಕ
ಈ ಬಡಸೇವಕನನ್ನು ಮರೆಯದಿದ್ದರಾಯಿತು.

ಚತುರಿಕೆ:— ಅದು ಹೇಗೆ ಪುರೆತಾರೋ? ಕೊಡು, ಕೊಡು.
ಸೆರೆಮನೆಯ ಕೀಲಿಯ ಕೈ ಕೊಟ್ಟು ನೀನು ಬೇಗ ಓಡಿ ಹೋಗು. ತಡೆದು
ಗಿಡದೀ. ಮಹಾರಾಜರಿಗೆ ಗೊತ್ತಾದರೆ ನಿನ್ನ ತಲೆ ಉಳಿಯಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ.
ಬೆಳಗಾಗುವದರೊಳಗಾಗಿ ಊರು ಬಿಟ್ಟು ಹೆಂಡರುಮಕ್ಕಳೊಡನೆ ಪಾರಾ-
ಗರಬೇಕು.

ಕಾವಲುಗಾರ:— ಹಾಗೇ, ಹಾಗೇ ಮಾಡುತ್ತೇನೆ ಅಮ್ಮಣ್ಣಿ-
ಯವರೇ !

[ಕೀಲಿಯ ಕೈ ಕೊಟ್ಟು ಅತ್ತಿತ್ತ ನೋಡಿ ಓಡಿ ಹೋಗುವನು. ಚತುರಿಕೆ
ಮಾನ್ಯನಿಯರು ಮುಂದೆ ಬಂದು ಸೆರೆಮನೆಯ ಪಾಗಿಲು ತೆಗೆಯುತ್ತಿರಲು, ಗೋಡೆಯ
ಮೇಲೆ ಬೆಳಕು ಬಿದ್ದು ದನ್ನು ಕಂಡು ಗಾಬರಿಯಾಗಿ ತಿರುಗಿ ನೋಡುವನು. ಚತು-
ರಿಕೆಯ ಮುಖವು ಸಿಕ್ಕಿತನಾಗುವದು. ಭೀತಿಯಿಂದ ಮಾನ್ಯನಿಯ ಕೈಯನ್ನು ಹಿಡಿದು
ನಡುಗುತ್ತ]

ಚತುರಿಕೆ:— ಮಹಾರಾಜರು ದೇವೀ ! ಮಹಾರಾಜರು.

[ಮಾನ್ಯನಿ ಭೀತಿಗೊಂಡು ಅವಸರದಿಂದ ಚತುರಿಕೆಯನ್ನ ಲುಗಿಸುತ್ತ]

ಮಾನ್ಯನಿ:— ಆಯ್ಯೋ ! ಮುಂದೇನು, ಮುಂದೇನು ಗತಿ ಇನ್ನು ?

[ಚತುರಿಕೆ ಅತ್ತಿತ್ತ ನೋಡಿ]

ಚತುರಿಕೆ:— ನಡೆ ನಡೆ, ದೇವೀ ! ಇಲ್ಲೇ ಎಲ್ಲಾದರೂ ಕತ್ತಲಲ್ಲಿ
ಆಡಗೋಣ ನಡೆ. ಮುಂದೆ, ಮುಂದೆ ದೇವರು ಮಾಡಿಸಿದ್ದಾಗಲಿ.

(ಓಡಿ ಹೋಗಿ ಅಡಗಿ ನಿಲ್ಲುವರು. ದೀವಿಗೆಯ ಬೆಳಕಿನಲ್ಲಿ ಕೌಶಿಕ ದೂರ ಮೈಗಾವಲಿನ ಭಟರೊಂದಿಗೆ ಬರುವ. ಕೌಶಿಕ ನಿಂತು ಅತ್ತಿತ್ತ ನೋಡುತ್ತ)

ಕೌಶಿಕ:— ಹಾ! ಎಲ್ಲಿ? ಕಾವಲುಗಾರನೆಲ್ಲಿಹನು? ನಿನ್ನ ಮಾಡು-
ತಲವನು ಎಲ್ಲಾದರೂ ಬಿದ್ದಿಹನೇ ?

(ಮೈಗಾವಲಿನವನೊಬ್ಬ ಮುಂದೋಡಿ ಹೋಗಿ ಸೆರೆಮನೆಯ ಕೀಲಿ ತೆಗೆ-
ದಿರುವದನ್ನು ಕಂಡು, ನಿಂತು ಅತ್ತಿತ್ತ ನೋಡುತ್ತ)

ಮೈಗಾವಲಿನವ:— ಬೆಳಕು, ಬೆಳಕು ತಾ ಇಲ್ಲಿ. ಯಾರೋ ಕತ್ತ-
ಲಲ್ಲಿ ಅಡಗಿ ನಿಂತಂತಿದೆ.

[ಮೈಗಾವಲಿನವ ಮೆಲ್ಲನೆ ಮುಂದೆ ಹೋಗುತ್ತಿರಲು, ಆರಸು ನೊಡಲಾ-
ದವರು ಅವನನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿ ಹೋಗುವರು. ಮೈಗಾವಲಿನವ ಚತುರಿಕೆಯ
ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಮುಸುಕು ತೆಗೆಯುತ್ತ]

ಯಾರು ನೀನು ?

[ಮುಸುಕು ತೆಗೆಯಲು ಚತುರಿಕೆ ಭೀತಿಯಿಂದ ನಡುಗುತ್ತ ತಲೆ ತಗ್ಗಿಸಿ
ನಿಲ್ಲುವಳು ಕೌಶಿಕ ಮುಂದೆ ಬಂದು ಅವಳನ್ನು ನೋಡಿ ಅಶ್ಚರ್ಯದಿಂದ]

ಕೌಶಿಕ:—ಯಾರು? ಚತುರಿಕೆ! ಏಕೆ? ನೀನೇಕೆ ಅಡಗಿ ನಿಂತಿಹೆ
ಇಲ್ಲಿ? ಏನು, ಏನು ತಂತ್ರ ಮಾಡಲೆಂದಿಲ್ಲಿಗೋರ್ವಳೆ ಬಂದಿರುವೆ ಈ
ರಾತ್ರಿಯಲಿ ?

[ಭಟನು ಅತ್ತಿತ್ತ ನೋಡಿ ಮಾನನಿಯು ತೋರುತ್ತ]

ಭಟ:— ಅದುನೋಡಿ, ಅದುನೋಡಿ ಮಹಾಪ್ರಭೋ! ಇವಳ
ಸಂಗಡಿಗರಾರೋ ಮತ್ತೊಬ್ಬರಿಂದಂತಿದೆ.

(ಕೌಶಿಕ ಮಾನನಿಯ ಕಡೆಗೆ ನೋಡುತ್ತ)

ಕೌಶಿಕ:— ನೋಡು, ನೋಡು. ಮತ್ತಾರಿವಳ ಸಂಗಡಿಗರಾ-
ಗಿಹರು ?

(ಭಟನು ಮಾನನಿಯ ಹತ್ತರ ಹೋಗುವದು ಕಂಡು, ಚತುರಿಕೆ ಗಾಬರಿ-
ಯಾಗಿ ತೊಡಲಿಸುತ್ತ)

ಡತುರಿಕೆ:— ಬೇಡ... ಬೇಡ. ಅವರು...ಅವರು...ಮಹಾರಾ...
ಮಹಾರಾಣಿ.

(ಭಟನು ಸ್ತಂಭಿತನಾಗಿ ನಿಲ್ಲುವ. ಕೌಶಿಕ ಅತ್ಯಂತ ಅಶ್ಚರ್ಯದಿಂದ)

ಕೌಶಿಕೆ— ಯಾರು? ಯಾರವಳು? ಮಹಾರಾಣಿ! ಮಾನಿನಿ !!

(ಮಾನಿನಿ ಋಂದೆ ಬಂದು ಮುಸುಕು ತೆಗೆಯುತ್ತ)

ಮಾನಿನಿ:— ಅಹುದು ಮಾನಿನಿ.

(ಅರಸನನ್ನು ನೋಡಿ ಮುಖ ತಗ್ಗಿಸುಳು. ಕೌಶಿಕ ಅವಳ ಹತ್ತರ ಬಂದು, ಹೆಗಲು ಹಿಡಿದು ಸಂತಾಪದಿಂದ)

ಕೌಶಿಕೆ:— ಮಾನಿನಿ!

(ಮಾನಿನಿ ಧೈರ್ಯಗೊಂಡು ಮುಖವೆತ್ತಿ ಅರಸನನ್ನು ನೋಡುತ್ತ)

ಮಾನಿನಿ:— ನಿನ್ನೆಲಿ ಮುಚ್ಚುಮರೆ ಮಾಡಲೇತಕಿನ್ನು ಇನಿಯಾ! ಸತ್ಯವನೆ ಹೇಳುವೆನು. ನಿರಪರಾಧಿ, ನಿರಪರಾಧಿಯಾಗಿಹ ಆ ಮಹಾದೇವಿಯ ತಂದೆ ತಾಯ್ಗಳಿಂದ, ಸೆರೆಯಿಂದ ಬಿಡಿಸಲೆಂದಿಲ್ಲಿ ಬಂದಿಹೆವು.

(ಕೌಶಿಕ ಸಂತಾಪದಿಂದ ಮೆಟ್ಟಿಬಿದ್ದು ತುಟಿಕಟ್ಟಿ. ಮಾನಿನಿಯು ಭುಜವನಲುಗಿಸುತ್ತ)

ಕೌಶಿಕೆ:— ಪಾಪಿ! ಪತಿದ್ರೋಹಿ!!

(ಮಾನಿನಿ ಅಭಿಮಾನಗೊಂಡು ಅರಸನನ್ನು ಬಿಡದೆ ನೋಡುತ್ತ)

ಮಾನಿನಿ:— ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ. ಪಾಪಿ, ಪತಿದ್ರೋಹಿ ನಾನಲ್ಲ, ಪತಿಯನು ಪಾಪ ಪಂಕದಿಂದ ಉಳಿಸಬೇಕೆಂಬುದಿದು ಪಾಪವೆ? ಪತಿದ್ರೋಹವೇನು ಇನಿಯಾ !

ಕೌಶಿಕೆ:— ಮಾನಿನಿ! ಸತಿಯೆಂದು-ಸತಿಯೆಂದು ಸಹಿಸಿದಲಕೆ ಮಿತಿಯುಂಟು. ನೀನು—ನೀನು ಸತಿಧರ್ಮವನು ಅತಿಕ್ರಮಿಸುತಲಿರುವೆ.

ಮಾನಿನಿ:— ಇಲ್ಲಲ್ಲಿ ಎದೆಯರಸೇ! ಸತಿಧರ್ಮ ಚ್ಯುತಿಯಾಗದಂತೆ ಆಚರಿಸುತಿಹೆ ನಾನು. ಪತಿಯು ಪಾಪಕೂಪದಿ ಮುಳುಗುತಿರಲವನ ಉಳಿಸದಿಹ ಸತಿಧರ್ಮವೆಂತಹದು? ಆ ಸತಿಧರ್ಮ—ಆ ಸತಿಧರ್ಮವನು ಸ್ಮರಿಸಿ ನಿನಗೆ ಸೆರಗೊಡ್ಡಿ ಬೇಡುವೆನು.

(ನೆಲಕ್ಕೆ ಮಂಡೆಯೂರಿ ಸೆರಗೊಡ್ಡಿ ಡೈನ್ಯದಿಂದ)

ಪರನಾರಿಯರನೆಳಸಿ ನೀನಿಂತು ಘೋರ ಕರ್ಮವ ಮಾಡದಿರು, ಮಾಡದಿರು. ಸಾಧ್ವಿಯರ ನಿಟ್ಟುಸುರಿನಿಂದೀ ರಾಜ್ಯವೈಭವವೆಲ್ಲ ನಷ್ಟವಾಗ್ವುದು ರಮಣಾ !

(ಕೌಶಿಕ ಸಂತಾಪದಿಂದ ಮಾನಿನಿಯ ತಲೆ ಹಿಡಿದು ನೂಕುತ್ತ)

ಕೌಶಿಕ:— ಎನಗೆ ಉಪದೇಶಿಸಲು ನೀನಾರು, ನೀನಾರು ಎಲೆ ಹೆಣ್ಣೇ! ತೋಲಗತ್ತ.

(ಮಾನಿನಿ ಎದ್ದು ನಿಂತು ಅಭಿಮಾನ ಅನುತಾಪಗಳಿಂದ ಅರಸನನ್ನು ನೋಡುತ್ತ)

ಮಾನಿನಿ:— ನಾನಾರು! ನಾನಾರು!! ಗುರುಜನಗಳೆದುರಿನಲಿ, ಅಗ್ನಿ ದೇವನ ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿಟ್ಟು, ಎನ್ನ ಕೈಪಿಡಿದುದನು ಮರೆತಿರುವ ಯೇನರಸೆ? ಕೇಳು, ಕೇಳಾನು ನಿನ್ನ ಅರ್ಥಾಂಗಿ. ನಿನ್ನ ಸುಖ ದುಃಖಕೆ ಸಮಭಾಗಿ.

ಕೌಶಿಕ:— ಸಹಿಸೆ. ಮಾನಿನಿ! ಈ ನಿನ್ನ ಉದ್ವಾಪತನವನು ಸಹಿಸೆ ನಾನಿನ್ನು. ಎನ್ನ ಕೆರಳಿಸದೆ ಸುಮ್ಮನೆ ತೆರಳು, ತೆರಳಿಲ್ಲದ

ಮಾನಿನಿ:— ಇಲ್ಲ. ಆ ಮಹಾದೇವಿ ಮೊದಲಾದವರ ಬಿಡುವೆನ್ನೆಂದಭಯ ಪಡೆಯದಿಲ್ಲದ, ಒಂದಾದರಡಿಯನಿಡಲಾರೆ.

ಕೌಶಿಕ:— ಫಲವೇ! ಈ ಭೂಪನಲಿ ಫಲವಿಡಿಯಲದು ನಡೆವುದೇನಬಲೇ? ಭಟರೆ! ಎಳೆದೊಯ್ಯಿರಿ, ಎಳೆದೊಯ್ಯಿರೇ ಅಧಮಗಳನು ಅರಮನೆಗೆ. ಫಲದೋರಲಿ, ಎನ್ನಲಿ ಫಲದೋರ ಬಂದಿಹಳು.

(ಭಟರು ಮಾನಿನಿಯನ್ನು ಮುತ್ತುವರು. ಮಾನಿನಿ ಸುತ್ತಲು ನೋಡಿ ಸಂತಾಪದಿಂದ ಅರಸನಿಗೆ)

ಮಾನಿನಿ:— ಪತಿಯ ಪ್ರೇಮವಿಲ್ಲದ ಪತಿಯು ತಾನರಮನೆಯಲಿದ್ದೇನು ಸೆರೆಮನೆಗೆ ಬದ್ದೇನು? ಅರಸೆ! ಎನಗೆ ಅರಮನೆಯಲಿನ್ನೇನು, ಇನ್ನೇನು ಇಹುದಲ್ಲಿ. ಎಳೆಸೆಳೆಸು ಸೆರೆಮನೆಗೆ.

ಕೌಶಿಕ:— ನಿನಗನ್ನು ಅರಮನೆಯೆ ಸೆರೆಮನೆಯಾಗ್ವದವಿಚಾರಿ. ಭಟರೇ! ಎಳೆದೊಯ್ಯಿರೆನ್ನೆ ದುರಿಂದೀರ್ವರನು.

ಮಾನಿನಿ:— ಅಳಿಗಾಲಕೆ ನಿನ್ನ ಮನವಿಂತು ದುಷ್ಕಾರ್ಯಕೆಳೆಸು-ತಿಹುದರಸೇ! ಅದಕೇನು ಮಾಡುವದು.

[ಅರಸು ಮುಖದಿರುವಿ ಬಾಗಿಲದತ್ತ ಹೋಗತೊಡಗಲು, ಭಟರು ಮುಂದೆ ಬರುವರು. ಮಾನಿನಿ ದರ್ಶದಿಂದ ಭಟರಿಗೆ]

ಜೋಕೆ. ಮೈಗೆ ಕೈಹಚ್ಚಿದರೆ ಜೋಕೆ, ಜೋಕೆ. ನಾವು ನಿಮ್ಮ ಬೆಂಬತ್ತಿ ಕರೆದತ್ತ ಬರುತಿಹೆವು ನಡೆಯಿರಿನ್ನೇಕೆ ?

[ಮಾನಿನಿ ವೊಡಲಾದವರು ದೀಪಟಗೆಯ ಬೆಳಕಿನಲ್ಲಿ ಹೋಗುವರು. ಅರಸು ಸಂತಾಪದ ಭರದಲ್ಲಿ ಸೆರೆಮನೆಯ ಬಾಗಿಲದ ವರೆಗೆ ಹೋಗಿ ತಟ್ಟನೆ ನಿಂತು ಗೋಣಾ ಹಾಕಿ]

ಕೌಶಿಕೆ:—ಅಹುದಹುದು. ನಾರಿಯರ ನೆಲೆಯನಾರು ಅರಿತಿಹರು ? ತಂತ್ರಗಾರ್ತಿ, ತಂತ್ರಗಾರ್ತಿಯರಿವರು.

[ತಿರುಗಿ ನಿಂತು]

ಭಟನಾಯಕಾ !

ಭ. ನಾಯಕೆ:—(ವಿನಯದಿಂದ ಬೊಗ್ಗಿ) ಅಜ್ಜೆಯೇನು ಜೀಯಾ ?

ಕೌಶಿಕೆ:— ಅರಮನೆಗೆ ನೀನೀಗಲೇ ಪೋಗಿ, ಮಹಾದೇವಿ—ಆ ಮಹಾದೇವಿ ಅಲ್ಲಿರುವಳಲ್ಲವೋ ನೋಡಿ ಬಾ ಬೇಗ.

ಭ. ನಾಯಕೆ:— ಅಪ್ಪಣೆ.

[ಪ್ರಣಾಮ ಮಾಡಿ ಹೋಗುತ್ತಿರಲು ಕೌಶಿಕ ಏನೋ ವಿಚಾರಿಸಿದಂತೆ ಮಾಡಿ]

ಕೌಶಿಕೆ:— ನಿಲ್ಲು, ಭಟನಾಯಕ ನಿಲ್ಲು.

[ಭಟನಾಯಕ ತಿರುಗಿ ಬಂದು ವಿನಯದಿಂದ ಶಿರಬಾಗಿ]

ಭ. ನಾಯಕೆ:— ಮತ್ತೇನಾಜ್ಞೆ ಜೀಯಾ ?

ಕೌಶಿಕೆ:— ಆ ಮಹಾದೇವಿ ಅರಮನೆಯಲ್ಲಿರಲು, ಅವಳ ಕರೆದು ತಾ ಇಲ್ಲಿ.

[ಭಟನಾಯಕ ಹೋಗುವ. ಅರಸು ತಿರುಗಿ ಸೆರೆಮನೆಯ ಕಡೆಗೆ ನಡೆಯುವ. ದೂತ ಮುಂದಾಗಿ ಬಾಗಿಲು ತೆಗೆಯತೊಡಗುವ.]

[ತೆರೆ ಬೀಳುವದು]

ಪ್ರವೇಶ ೩.

ಸ್ಥಳ—ಸೆರೆಮನೆಯ ಒಳಭಾಗ. ಸಮಯ—ನುಧ್ಯರಾತ್ರಿ.

[ನಿರ್ಮಲನು ಬರಿನೊಲದಲ್ಲಿ ಸುಸುತಿಯ ತೊಡೆಯ ಮೇಲೆ ತಲೆ ಇಟ್ಟು ಕಣ್ಣು ಮುಚ್ಚಿ ನೆರಳ-ತ್ತ ಮಲಗಿದ್ದಾನೆ. ಕೈಕಾಲು ತಲೆಗಳಿಗಾದ ಗಾಯಗಳಿಂದ ಅವನು ಬಹಳ ಸೋತಿದ್ದಾನೆ ಅಲ್ಲಿ ಗಾಯಗಳಿಗೆ ಬಟ್ಟೆಯ ತುಂಡುಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿರುವುದರಿಂದ ತೂ ನೋಡಲೇ ಮುಟ್ಟಿನಿಂದ ವಿಕಾರವಾಗಿರುವ ಅವನ ಮುಖವು ಮತ್ತಿಷ್ಟು ವಿಕೃತವಾಗಿದೆ. ಅಕಸ್ಮಿಕವಾದೀ ವಿಸ್ತೃತನಿಂದ ಸುಮತಿ ಹೌದಾರ ಹುಚ್ಚಳಂತೆ ನಿರ್ಮಲನನ್ನೇ ನೋಡುತ್ತ ನಡುನಡುನೆ ದುಃಖಪೂರ್ಣವಾದ ದೀರ್ಘಶ್ವಾಸ ಬಿಡುತ್ತ ಕೂಳಿತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ಆಗಾಗ ತನ್ನ ಸೆರೆಗಿನಿಂದ ಗಾಳಿ ಹಾಕುತ್ತಿರುವಳು. ಭಯಾನಕವಾದ ಸೆರೆಮನೆಯಲ್ಲಿರುವ ಆ ದುರ್ದೈವಿಗಳಾದ ದಂಪತಿಗಳ ಮೇಲೆ ಮಿಣಮಿಣಿಯಾಗಿ ಉರಿಯುತ್ತಿರುವ ದೀಪದ ಮಂದವಾದ ಬೆಳಕು ಬಿದ್ದು, ನೋಡುವವರಲ್ಲಿ ಭಯ-ಕರುಣೆಗಳನ್ನುಂಟು ಮಾಡುತ್ತಲಿದೆ. ನಿರ್ಮಲನು ನೆರಳುತ್ತ ಕುಗ್ಗಿದ ಸ್ವರದಲ್ಲಿ]

ನಿರ್ಮಲ:— ನೀರು..... ನೀರು.

[ಸುಮತಿ ಬೊಗ್ಗಿ ಕೇಳುತ್ತ]

ಸುಮತಿ:— ಏನು ನೀರೇ ?

[ನಿರ್ಮಲನು ಕಣ್ಣು ಮುಚ್ಚಿಕೊಂಡೇ ಸ್ವಲ್ಪ ಗೋಣು ಅಲುಗಿಸಿ]

ನಿರ್ಮಲ:— ನೀರು.....ಹೌದುನೀರು.

[ಸುಮತಿ ನೀರಿರುವವೇನೆಂದು ಗೋಣು ಹೊರಳಿಸಿ ಅತ್ತಿತ್ತ ನೋಡುತ್ತಿರಲು ನಿರ್ಮಲನು ಕಣ್ಣು ಮುಚ್ಚಿಯೇ ಸುಮತಿಯ ಮೈಮುಟ್ಟಿ ನೋಡುತ್ತ]

ಸುಮತೀ 135

[ಸುಮತಿ ತಟ್ಟನೆ ಹಿಂದಿರುಗಿ ಅತುರದಿಂದ ನಿರ್ಮಲನ ಕೈಹಿಡಿದು ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ]

ಸುಮತಿ:— ಹೌದು ಸುಮತಿ. ಬಳಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಇರುವೆ. ಮತ್ತೇನು?

[ನಿರ್ಮಲನು ಕಣ್ಣುಗಳನ್ನು ಅರೆದರೆದು ಸುಮತಿಯನ್ನು ನೋಡುತ್ತ]

ನಿರ್ಮಲ:— ನೀರು.... ನೀರು ಕೊಡು ಸುಮತೀ !.... ನೀರು.

[ಸುಮತಿ ಉಸುರ್ಗರೆದು ದುಃಖದಿಂದ ಮುಖದಿರುವುತ್ತ]

ಸುಮತಿ:— ನೀರು, ನೀರು. ಶಿವಶಿವಾ! ಇಲ್ಲಿ ನೀರೇ ಇಲ್ಲಾ. ಇನ್ನೇನು ಮಾಡಲಿ ?

[ನಿರ್ಮಲನು ಕಿಂಚಿತ್ಕಾಲ ಸುಮತಿಯನ್ನು ನೋಡಿ ಅಮೇಲೆ ಎದ್ದು ಕುಳಿತು ಕೊಳ್ಳುತ್ತ]

ನಿರ್ಮಲ:— ನೀರು.....ನೀರಿಲ್ಲವೇ ?.....ನೋಡು ಸುಮತೀ..... ಗಂಟಲೋಣಗಿದೆ

[ಒಮ್ಮೆಲೆ ಸಂಕಟಗೊಂಡು ತಲೆ ಹಿಡಿದುಕೊಳ್ಳುತ್ತ]

ಹಾ! ತಲೆ—ತಲೆ ಬಿರಿಯಿತು....ಸಾಯುತ್ತೇನೆ ... ಸುಮತೀ !....ಅಯ್ಯೋ.

[ನಿರ್ಮಲನು ಜೀರ್ಣೋತ್ಥರಣು, ಸುಮತಿ ಗಾಬರಿಯಾಗಿ ಅವನನ್ನು ಹಿಡಿದು ತೊಡೆಯ ಮೇಲೆ ಮಲಗಿಸಿಕೊಂಡು ಮೇಲಕ್ಕೆ ನೋಡುತ್ತ ಕಳವಳದಿಂದ]

ಸುಮತಿ:— ದೇವಾ ! ದೇವಾ !! ಏನೀ ಸಂಕಟಾ.

[ಕೌಶಿಕ ದೀವಟಗಯಿ ಬೆಳಕಿನಲ್ಲಿ ಭುಜರೊಂದಿಗೆ ಸರಮನೆಯೊಳಗೆ ಬರುವ. ಅವರನ್ನು ಕಂಡು ಸುಮತಿ ಅಸುತಾಪದಿಂದ]

ಸುಮತಿ:— ದೊರೆಯೇ ! ದೊರೆಯೇ !! ತಪ್ಪಿಲ್ಲದೆ ಏಕೆ, ನಮ್ಮ-ನ್ನಿಷ್ಟೇಕೆ ಗೋಳಾಡಿಸುತ್ತಿರುವೆ ?

[ಕೌಶಿಕ ತಿರಸ್ಕಾರದಿಂದ ಸುಮತಿಯನ್ನು ನೋಡುತ್ತ ಗೋಣು ಹಾಕಿ]

ಕೌಶಿಕ:—ತಪ್ಪಿಲ್ಲ, ತಪ್ಪಿಲ್ಲದೆಲ್ಲಾದರೂ ಶಾಸನವಾಗುತ್ತಿಹುದೇನು?

[ಸುಮತಿ ದೈನ್ಯದಿಂದ]

ಸುಮತಿ:— ತಪ್ಪಿಲ್ಲ, ತಪ್ಪಿಲ್ಲ ದೊರೆಯೇ ! ಕನಸುಮನಸಿನಲ್ಲಾದರೂ ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ದ್ರೋಹವನ್ನೆಣಿಸಿದವರಲ್ಲ ನಾವು.

[ನಿರ್ಮಲನು ಕಣ್ಣಿರಿದು ಅರಸನನ್ನು ನೋಡಿ ಎದ್ದು ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳತೊಡಗುವ. ಕೌಶಿಕ ಸಂತಾಪದಿಂದ]

ಕೌಶಿಕ:— ದ್ರೋಹವನ್ನೆಣಿಸಲಿಲ್ಲವೆ ನೀವು ?

[ನಿರ್ಮಲ ನೆರಳುತ್ತಲೇ ನಮ್ರತೆಯಿಂದ ತಲೆ ಬೀಗಿಸುತ್ತ ದೀನಸ್ವರದಲ್ಲಿ]

ನಿರ್ಮಲ:— ಇಲ್ಲಿಲ್ಲ ದೊರೆಯೇ !....ಎಂದೆಂದಿಗೂ ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿ....ಭಕ್ತಿಯುಳ್ಳವರು ನಾವು. ದ್ರೋಹವನ್ನೆಣಿಸುವವರಲ್ಲ.

[ನಿರ್ಮಲನು ನೋವಿನಿಂದ ಸಂಕಟಗೊಂಡು]

ಹಾಣ್ಣ ಸುಮತೀ !....

[ಕಣ್ಣು ಮುಚ್ಚಿ ಸುಮತಿಯ ಮೈಮೇಲೆ ಭಾಷಾಹಾಕಿ ದೀಳುವ]

ಕೌಶಿಕ:— ದ್ರೋಹವನ್ನೆಣಿಸುವವರಲ್ಲವಂತೆ. ರಾಜಾಜ್ಞೆಯನು ಪಡೆದಾ ರಾಜದೂತರು ನಿಮ್ಮೆಡೆಗೆ—ನಿಮ್ಮೆಡೆಗೆ ಕನ್ಯಾರ್ಥಿಯಾಗಿ ಬಂದಿರಲವರ ಮನ್ನಿಸದೆ, ರಾಜಾಜ್ಞೆಯನು ಧಿಕ್ಕರಿಸಲಿಲ್ಲವೆ ನೀವು ?

[ಮಹಾದೇವಿ ಭಟರೊಂದಿಗೆ ಸರಮನೆಯಲ್ಲಿ ಕಾಲಿಡುತ್ತ]

ಮಹಾದೇವಿ:— ಅಲ್ಲಲ್ಲ, ರಾಜಾಜ್ಞೆಯನು ಧಿಕ್ಕರಿಸಿದವರವರಲ್ಲ. ನಾನರಸೇ ನಾನು. ಎನ್ನ ದಂಡಿಸದೆ ತಪ್ಪಿಲ್ಲದವರನೇಕೆ.....

[ಮಹಾದೇವಿ, ನಿರ್ಮಲ-ಸುಮತಿಯರ ಕಡೆಗೆ ನೋಡಿ ಕಾತರಗೊಂಡು]
ಹಾ....ಹಾ ತಂದೆ.

[ಧಾವಿಸಿ ನಿರ್ಮಲನ ಹತ್ತಿರ ಹೋಗಿ ಅವನ ಮೈ ಮುಟ್ಟುತ್ತ]
ಇದೆಂಥ, ಇದೆಂಥ ದುರ್ದೈವೆ ನಿನಗೆ ?

[ನಿರ್ಮಲನು ಮೆಲ್ಲನೆ ಕಣ್ಣಿಗೆದು ಮಹಾದೇವಿಯನ್ನು ನೋಡುತ್ತ]

ನಿರ್ಮಲ:— ಯಾರು !ಮಹಾದೇವಿ ?ಮಗೂ....ಮಗೂಮಗೂ

[ಎಂದವಳ ಮೈಮೇಲೆ ಕೈಯ್ಯಾಡಿಸುತ್ತ ಅಯಾಸದಿಂದ ಕಣ್ಣು ಮುಚ್ಚುವ. ಮಹಾದೇವಿ ಕಳವಳದಿಂದ ಹಿಂದಿರುಗಿ]

ಮಹಾದೇವಿ:—ಅರಸೇ ! ಅರಸೇ !! ಈ ದೈನ್ಯದುಃಖವ ನೋಡಿ, ಕರಗದಿಹ ನಿನ್ನೆದೆಯು ತಾನದೇನು ಕಲ್ಲು—ಕಲ್ಲೆದೆಯೇ ?

[ಕೌಶಿಕ ಸ್ತುತಗೈದು ಸ್ತಂಭವಾಗಿ]

ಕೌಶಿಕ:—ಅಹುದಹುದು, ಎನ್ನೆದೆಯು ಕಲ್ಲೆದೆಯು. ಮಹಾದೇವಿ ! ನಿನಗಾಗಿ ಹಂಬಲಿಸಿ ಹುಚ್ಚಾಗಿ, ಮರುಗಿ ಕೊರಗುತ್ತಿರುವೆನ್ನನು ನೋಡಿ, ಕರಗದಿಹ ನಿನ್ನೆದೆಯು ತಾಬಲು ಮಿದುವಲ್ಲವೇ ?

[ಮಹಾದೇವಿ ಎದ್ದು ಅರಸನ ಹತ್ತಿರ ಬಂದು ದೈನ್ಯದಿಂದ]

ಮಹಾದೇವಿ:— ನಿರ್ದಯ, ನೀನಿಂತು ನಿರ್ದಯನಾಗದಿರರಸೇ ! ಅಪರಾಧಿಯಾದೆನ್ನ ದಂಡಿಸದೆ, ನಿರಪರಾಧಿಗಳನಿಂತು ಬಳಲಿಸುವದುಚಿತವೇ ನಿನಗೆ ? ಬೇಡರಸೇ ಬಡಿಸು, ಬಿಡಿಸಿವರ ಬಂಧನವ. ಬಿಡಿಸೆನ್ನ ದಂಡಿಸು. ನಿನ್ನ ಮನಬಂದ ಪರಿಯಲೆನ್ನನು ದಂಡಿಸು. ಸಿದ್ಧಳಾಗಿಹೆನು.

[ಅರಸು ಮರುಮಾತಾಡದೆ ಅಲಕ್ಷ್ಯವಾಗಿ ನಗುತ್ತ ಮುಖದಿರುವನು, ಮಹಾದೇವಿ ನೊಂದು ದೈನ್ಯದಿಂದ]

ಮಹಾದೇವಿ:— ಬಿಡಿಸಲಾರಿಯಾ ? ನೀನಿವರ ಬಂಧನವ ಬಿಡಿಸಲಾರಿಯೇನರಸೇ ?

[ಕೌಶಿಕ ಹೊಂಚಿ ನಿಂತು ಮಹಾದೇವಿಯನ್ನು ನೋಡುತ್ತ ನಿರ್ಧಾರದಿಂದ]

ಕೌಶಿಕ:— ಬಿಡಿಸುವೆ, ಬಿಡಿಸುವೆ. ನೀನೆನ್ನೊಡನೆ ಮದುವೆಯಾಗಲೊಪ್ಪಿದರೆ ಮಹಾದೇವಿ ! ನಾನಿವರ ಬಂಧನವ ಬಿಡಿಸುವೆನು. ಒಪ್ಪದಿರೆ— ನೀನೆನ್ನೊಡನೆ ಮದುವೆಯಾಗಲೊಪ್ಪದಿರಲಿವರ.....

[ಮಹಾದೇವಿ ಗಾಬರಿಯಾಗಿ ನಡುವೇ]

ಮಹಾದೇವಿ:— ಮದುವೆಯಾಗಲೊಪ್ಪದಿರೆ, ಒಪ್ಪದಿರಲು ಇವರನು ಏನು—ಏನು ಮಾಡುವೆ ?

[ಕೌಶಿಕ ಸಂತಾಪದಿಂದ ಗೋಣು ಹಾಕುತ್ತ]

ಕೌಶಿಕ:— ಏನು ಮಾಡುವೆ ! ನೀನೆನ್ನೊಡನೆ ಮದುವೆಯಾಗಲೊಪ್ಪದಿರಲೇನು ಮಾಡುವೆನೇ ?

[ಕೌಶಿಕ ಗೋಡೆಯ ಹತ್ತರ ಹೋಗಿ ಅಲ್ಲಿದ್ದ ಕೀಲವನ್ನು ತಿರುವುತ್ತ]

ನೋಡು, ನೋಡಿಲ್ಲಿ. ಎನ್ನ ಕೋಪಕೇಡಾದವರ ಮಾಡು ಏನಾಗುತ್ತಿಹುದೆಂಬುದನು, ಮಹಾದೇವಿ ! ಚೆನ್ನಾಗಿ ಕಣ್ಣೆಗೆದು ನೋಡಿಲ್ಲಿ.

[ಸೆರೆಮನೆಯ ಗೋಡೆಯು ಇಬ್ಬಾಗವಾಗಿ ಸರಿದು ಹೋಗುವದು. ಒಳಗೆ ವಿಸ್ತಾರವೂ, ಭಯಾನಕವೂ ಆದ ಸೆರೆಮನೆಯು ಬೇರೊಂದು ಭಾಗವು ಕಾಣುವದು. ಅಲ್ಲಿ ಕೆಲವರ ಕೈಕಾಲು ಕಟ್ಟಿ ಗೋಡೆಗೆ ನಿಲ್ಲಿಸಿರುವಂತೆಯೂ, ಮತ್ತೆ ಕೆಲವರನ್ನು ಕೋಳಹಾಕಿ ನೆಲಕ್ಕುರುಳಿಸಿರುವಂತೆಯೂ, ಇನ್ನುಳಿದವರನ್ನು ತೂಗಬಿಟ್ಟಿರುವಂತೆಯೂ, ದೀವಟಿಗೆಯ ಬೆಳಕಿನಲ್ಲಿ ಮಸುಕು ಮಸುಕಾಗಿ ಕಾಣುವದು. ಅಲ್ಲೆಲ್ಲಾ "ಹಾ, ಹಾ" ಎಂಬ ಅರ್ತನಾದವು ತುಂಬಿ ಹೋಗಿದೆ. ಮಹಾದೇವಿ ಆ ದೃಶ್ಯ ನೋಡಿ ಭೀತಿಯಿಂದ ಹೌಹಾರ ಹೋಗುವಳು.]

ನೋಡಿದಿಯಾ? ಏನು ಮಾಡುವೆನೆಂಬುದನು ನೋಡಿದಿಯಾ? ನಿನ್ನ ತಂದೆ ತಾಯ್ನುಳುವುದಕ್ಕೆ ಅಳುವುದಕ್ಕೆ ಮಹಾದೇವಿ ! ನಿನ್ನದೊಂದೇ ಒಂದು ಮಾತು. ಹೇಳು, ಹೇಳಿಗ. ನೀನು ಎನ್ನೊಡನೆ ಮದುವೆಯಾಗಲೊಪ್ಪುವಿಯಾ ?

[ಮಹಾದೇವಿ ದಿಜ್ಞಾ ಧಳಂತಾಗಿ ಭೀತಿಯಿಂದ]

ಮಹಾದೇವಿ:— ಅರಸೇ ! ಅರಸೇ !!

(ಇದನ್ನೆಲ್ಲ ನೋಡಿ, ಸುಮತಿ ಭೀತಿಯಿಂದ ಭ್ರಮೆಗೊಂಡು)

ಸುಮತಿ:— ಹಾ ! ಹಾ ! ಮಹಾದೇವಿ !

(ಸುಮತಿ ಕಣ್ಣು ಚೈ ನಿರ್ಮಲನ ಮೈಮೇಲೆ ಬೀಳಲು, ಮಹಾದೇವಿ ಸುಮತಿಯನ್ನು ನೋಡಿ ಸಂಕಟದಿಂದ)

ಮಹಾದೇವಿ:— ಶಿವಶಿವ !

(ಎಂದು ಧಾವಿಸಿ ಹೋಗಿ ಸುಮತಿಯನ್ನು ಹಿಡಿದೆಬ್ಬಿಸಿ ಗಾಳಿ ಹಾಕುತ್ತಿರಲು, ಜಗದಾರಾಧ್ಯ ಹಾಡುತ್ತ ಹೋಗುವ ಧ್ವನಿ ಕೇಳಿಸುವದು.)

ರೂಹಿಲ್ಲದವಗೆ ಒಲಿದ ಮೇಲೆ ತನುವಿನ ಹಂಗೆಕೆ | ಮನವಿಲ್ಲದವಗೆ ಮೆಚ್ಚಿದ ಮೇಲೆ ಅಭಿಮಾನದ ಹಂಗೆಕೆ | ದಿಗಂಬರನ ಅಪ್ಪಿದ ಮೇಲೆ ಕೌಪೀನದ ಹಂಗೆಕೆ | ಅಂಗಲಿಂಗಗಳೊಂದಾದ ಮೇಲೆ ಮಾಯದ ಹಂಗೆಕೆ | ಮನವೆ ಮಾಯದ ಹಂಗೆಕೆ |

(ಐದನನ್ನು ಕೇಳಿಕೇಳುತ್ತ ಮಹಾದೇವಿಯು ಕಳವಳಗೊಂಡ ಮನವು ಶಾಂತವಾಗಿ ಅವಳ ಮುಖವು ಗಂಭೀರವಾಗುವದು. ಅರಸು ಆತಂದಿದ)

ಕೌಶಿಕ:— ಮೌನಳಾಗಿಹೆ ಏಕೆ ? ಮಾತಾಡು, ಮಾತಾಡು ಮಹಾದೇವಿ ! ಎನ್ನೊಡನೆ ಮದುವೆಯಾಗಲೊಪ್ಪುವಿಯೊ ಇಲ್ಲವೋ ಹೇಳಿಗ.

(ಮಹಾದೇವಿ ಅರಸನನ್ನು ನೋಡುತ್ತ ಗಂಭೀರಳಾಗಿ)

ಮಹಾದೇವಿ:— ನಿನ್ನೀ ಕ್ರೌರ್ಯ, ಕ್ರೌರ್ಯಕಂಜಿ ನಾನೊಪ್ಪಿದೆ-ನಾದರೆ ಅರಸೇ ! ಪ್ರೇಮವಿಲ್ಲದೀ ಸ್ತ್ರೀದೇಹದೊಡನೆ ಮದುವೆಯಾಗೇನು, ಏನು ಸುಖಪಡುವೆ ?

ಕೌಶಿಕ:— ಬೇಡಬೇಡಬಲೇ ! ಪ್ರೇಮಗೀಮಗಳೆನಗೆ ಬೇಡಿಗ. ನಿನ್ನೀ ಸೌಂದರ್ಯ, ಸ್ವರ್ಗೀಯ ಸೌಂದರ್ಯವನು ಪೊಂದುವ ಸುಖವಷ್ಟೆ ಸಾಕೆನಗೆ.

ಮಹಾದೇವಿ:— ಸೌಂದರ್ಯ, ಸೌಂದರ್ಯವೆಂದರೇನೆಂಬುದನೆ ಮೊದಲು ನೀನು ಅರಿತಿಲ್ಲ ಅರಸೇ ! ಸೌಂದರ್ಯವೆಂದರದು ವಸ್ತು ತಾನಲ್ಲ. ಮನದಲಿ ಉದಿಸುವ ಭಾವ. ಅದರ ಹೆಸರೇ ಪ್ರೇಮ.

ಕೌಶಿಕ:— ಸೌಂದರ್ಯ - ಪ್ರೇಮಗಳೆಂದರೆ ಒಂದೆಂಬ ಮೋಸದ ಮಾತಿನಿಂದಿನ್ನು ಮರುಳಾಗಲಾರೆನು ನಾನು. ಮಹಾದೇವೀ ! ನಿನ್ನೀ ಸುಂದರ ದೇಹವನಾದರೂ ಎನಗೊಪ್ಪಿಸುವಿಯೋ ಇಲ್ಲವೋ ಹೇಳಿಗ.

(ಆರಸು ಮಹಾದೇವಿಯತ್ತ ಬರುತ್ತಿರಲು ಮಹಾದೇವಿ ತಿರಸ್ಕಾರದಿಂದ ನಗುತ್ತ)

ಮಹಾದೇವಿ:— ಸುಂದರ ದೇಹ. ಎಲುವಿನ ಗೂಡಿದಕೆ ಸುಂದರ ದೇಹವೆಂದಾಡುವರೆ ಮೂಢಾ ! ನೋಡು, ನೋಡು. ಈ ಸುಂದರ ದೇಹ-ದಲ್ಲೇನಿಹುದೊ ನೋಡಿಲ್ಲಿ.

ಆಮೇಧ್ಯದ ಮಡಿಕೆ | ಮೂತ್ರದ ಕುಡಿಕೆ | ಎಲುವಿನ ತಡಿಕೆ | ಕೀವಿನ ಹಡಿಕೆ || ಸುಡಲೀ ದೇಹವ | ಒಡಲವಿಡಿದು ಕೆಡದಿರು | ಚೆನ್ನಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನನಿ ಮರುಳೇ ||

(ಮಹಾದೇವಿ ಸೀರೆಯನ್ನು ಸೆಳೆದು ಬಿಡಲು, ಅವಳ ಲಾಸಣ್ಣ ಮುಯನಾದ ದೇಹದ ಬದಲಾಗಿ ಕಿಂಕರಿಯೆಂದು ಹಲ್ಲಿರಿಯುವ ಎಲುವಿನ ಹಂದರವು ಮಾತ್ರ ಕಾಣುವದು. ಕೌಶಿಕ ಮೂಢಲೊಂಡು ಎಲ್ಲರೂ ಭೀತಿಯಿಂದ ಕಣ್ಮಚ್ಚುವರು. ಆರಸು ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪದಿಂದ)

ಕೌಶಿಕ:— ತಾಯೆ !.....ತಾಯೆ !.....ತಾಯೆ !

[ತೆರೆ ಬೀಳುವದು]

ಪ್ರವೇಶ ೪

ಸ್ಥಳ—ಆರಣ್ಯ ಮಾರ್ಗ. ಸಮಯ—ಮಧ್ಯರಾತ್ರಿ.

[ಚಂದ್ರನು ಆಕಾಶಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೊಳೆಯುತ್ತಲಿದ್ದಾನೆ. ಆಕಾಶವು ನಿರಭ್ರ. ಹಿಟ್ಟು ಚಲ್ಲಿದ ಹಾಗೆ ಬೆಳದಿಂಗಳು ಬಿದ್ದಿದೆ. ನಿರ್ವಾಸುಷ, ನೀರವನಾದಾ ಬೀದಿಯಲ್ಲಿ ಮಹಾದೇವಿ ಬಟ್ಟೆಯನ್ನುಳಿದು, ನಗ್ನದೇಹಿಯಾಗಿ ಹೊರಟಿರುವಳು. ಗಾಳಿಯು ಅವಳು ನಗ್ನದೇಹವನ್ನು, ಉದ್ದಾದ ತಲೆಗೂದಲು ಹಾರಿಸಿ ಮರೆ ಮಾಡಿದೆ. ದೂರದಲ್ಲಿ ಕೌಶಿಕ ಅವಳ ಬೆಂಗಳೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತಿರುವನ.]

ಮಹಾದೇವಿ:—

ಬಿಟ್ಟನೆಂದರೆ ಬಿಡದೀ ಮಾಯೆ | ಬಿಡದಿದ್ದರೆ ಬೆಂಬತ್ತುದು ಮಾಯೆ | ಯೋಗಿಗೆ ಯೋಗಿನಿಯಾಯಿತು ಮಾಯೆ | ಸವಣಿಗೆ ಸವಣಿಯಾಯಿತು ಮಾಯೆ | ಯತಿಗೆ ಸಹಾಕಿಯಾಯಿತು ಮಾಯೆ | ನಿನ್ನೀ ಮಾಯೆಗೆ ನಾನಂಜು ವಳಲ್ಲ | ಚೆನ್ನಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನಾ, ನಿಮ್ಮಾಣೆ ನಿಮ್ಮಾಣೆ ದೇವಾ |

ಕೌಶಿಕ:— ತಾಯೆ ! ತಾಯೆ ! ತಾಯೆ !

(ಜಗದಾರಾಧ್ಯ ಬರುತ್ತ)

ಜಗದಾರಾಧ್ಯ:— ಧನ್ಯ, ಧನ್ಯ !

ಅದಿ ಇಲ್ಲ, ಅನಾದಿ ಇಲ್ಲ | ನಾಮವಿಲ್ಲ, ಸೀಮೆ ಇಲ್ಲ | ನಿಜಶಕ್ತಿ ಚಿಚ್ಚಕ್ತಿ
ಯಾಯಿತ್ತು ನೋಡಾ | ಅಂತರಂಗದ ಪ್ರಭೆ, ಬಹಿರಂಗದಲಿ ತಾನೆತಾನಾಗಿ
ತೊಳಗುತಿದೆ | ಗುಹೇಶ್ವರಲಿಂಗದಲಿ ಸಂದಿಲ್ಲದಿಹ ತಾಯೆ ಮಹಾದೇವಿ,
ನಿನ್ನಯ ಶ್ರೀಪಾದಗಳಿಗೆ ನಮೋ ನಮೋ ಎನುತಿರ್ಪೆ |

[ಎಂದು ಕೈಮುಗಿದು ನಮಸ್ಕರಿಸುವ.]

[ಮುಗಿದುದು]

ಓಂ ಶಿವಾರ್ಪಣಮಸ್ತು .

